

51804

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ömer SELİM

**1860-1928 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN TÜRK
EDEBİYATI ANTOLOJİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Orhan OKAY

ERZURUM - 1996

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
ÖZET	I
ZUSAMMENFASSUNG	II
ÖNSÖZ	III
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
DERS KİTABI OLARAK TERTİP EDİLEN ANTOLOJİLER	4
1.1.Müntehabât-ı Âsâr-ı Nâdire	4
1.2.Mecelle-i Edebiyât-ı Osmaniye (Anthologia Ottomanikh)	4
13.Sagîr Hikayât-ı Müntehabe	5
1.4.Letâif-i Âsâr (Morceaux Choisis)	6
1.5.Müntehabât-ı Mezâk-ı Edebiyât-ı Osmâniye	6
1.6.İlâveli Nümûne-i İnşâ-yı Türkî ve Fransevî	7
1.7.Letâif-i Âsâr	7
1.8.Nümûne-i Edebiyat-ı Osmaniye ve Malûmât-ı Fenniye	7
1.9 İktilâf	9
1.10.Müntehab Çocuk Şiirleri	11
1.11.Muktatafât-ı Edebiye Li' Talebeti'l- İdadiye	12
1.12.Rehber-i Erib Kâmil Bir Muallimin Şâkirtlerine Dersleri	12
1.13.İlâveli Güldeste-i Hürriyet Yahut Mükemmel ve Mufassal Hazine-i Mekâtib	12
1.14.Musavver Küçük İktitaf	13
1.15.Resimli Muktatafât	14
1.16.Eş'ar-ı Nedim	15
1.17.Güzel Yazılar	16
1.18.Edebî Yazılar	19

İKİNCİ BÖLÜM

İÇİNDE ŞİİR BULUNMAYAN ANTOLOJİLER	20
2.1. Letâif ve Fıkralardan Meydana Gelen Antolojiler	20
2.1.1. Gencine-i Letâif	20
2.1.2. Letâif	20
2.1.3. Güzide-i Letâif	20
2.1.4. Mülteketât-ı Letâif	21
2.1.5. Letâif-i Fıkarât	21
2.1.6. Gülşen-i Letâif	21
2.1.7. Letâif Hazinesi	21
2.1.8. Letâif-i Nâdide	22
2.1.9. Mecmua-i Letâif	22
2.2. Gazetelerden Seçme Parçalardan Oluşan Antolojiler	23
2.2.1. Müntehabât-ı Tasvir-i Efkâr: N. Kemal	23
2.2.2. Müntehabât-ı Tasvir-i Efkâr: Şinâsî	23
2.2.3. Müntehabât-ı Tercümân-ı Hakikat	23
2.2.4. Müntehabât-ı Tecümân-ı Hakikat	24
2.3. Atasözlerinden Meydana Gelen Antolojiler	25
2.3.1. Durûb-ı Emsâl	25
2.3.2. Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye (Osmaniche Spichuvörler)	25
2.3.3. Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye	25
2.3.4. Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye ve Fransevîye	26
2.3.5. Cümel-i Müntehabe-i Türkiye Yahud Atalar Sözü	26
2.4. Hikemi Cümleler ve Vecizelerden Meydana Gelen Antolojiler	28
2.4.1. Cümel-i Hikemiye-i Ecnebiye	28
2.4.2. Cümel-i Hikemiye-i Osmaniye	28
2.4.3. Emsâl-i Ali	28
2.4.4. Cümel-i Hikemiye	29
2.4.5. Güzel Sözler	29
2.4.6. Cümel-i Hikemiye-i Meşâhîr-i Ümem	29

2.4.7.Cümel-i Hikemiye-i Türkiye	30
2.4.8.Cümel-i Muntehabe-yi Kemal	30
2.4.9.Emsâl-i Hakikat	30
2.4.10. Cümel-i Hikemiye-i Telemak	30
2.5. Hikaye Antolojileri	31
2.5.1.Hikayât-ı Muntehabe	31
2.5.2.Gülünçlü Efsâneler	31
2.5.3.Bektâşi Hikâyeleri	31
2.6.Bir Tek Yazarın Eserlerinden Seçmeler Yapılarak Meydana Getirilen Antolojiler	32
2.6.1. Muntehabât-ı Evliyâ Çelebi	32
2.6.2. Muntehabât-ı Hüseyin Rahmi	32
2.6.3.Muntehabât-ı Ahmed Midhat	32
2.6.4. Muntehabât-ı Mustafa Refik	33
2.7. Başka Milletlerin Edebiyâtlarına Ait Türkçe Antolojiler	34
2.7.1.Tercüme-i Manzume	34
2.7.2.Edebiyât Garbiyeden Bir Nebze	34
2.7.3.Emsile-i Ahlak Yahud Mukaddime-i Gayret	34
2.7.4.Muntehabât-ı Şehnâme-i Firdevsî-i Tûsî	35
2.7.5.Güzide-i Gülistan	35
2.7.6.Mira'tü'n- nikât	35
2.7.7.Muntehabât-ı Fârisiye	35
2.7.8.Muntehab Hikayeler	36
2.7.9.Napoleon'un âsâr-ı Muntehabesi	36
2.7.10.Tercüme Nümûneleri	36
2.7.11.Musavver Sahâif-i Güzide	36
2.7.12.Muntehabat-ı Mesnevî	37
2.7.13.Musavver Muntehab parçalar	37
2.7.14.Tercüme Mecmuası	37
2.7.15.Muntehabât-ı Eş'âr-ı Fârisî	38

2.8.Müstakil Nesir Antolojileri	39
2.8.1.Müntehabât-ı âsâr-ı Osmaniye	39
2.8.2.Mecmua-i Hikayât	39
2.8.3.İlâveli Güldeste Muharrerât-ı Resmiye ve Gayri Resmiye	39
2.8.4.Müntehabât-ı Cedide	40
2.8.5.âsâr-ı Meşâhir	40
2.8.6.Nutuklar Mecmuası	40
2.8.7.Nümûne-i Edebiyât-ı Adliye	41
2.8.8.Hikâye-i Müntehabe Mecmuası	41
2.8.9.Müntehabât-ı Bedayi-i Edebiye	41
2.8.10.Nefâis-i Edebiye	42
2.8.11.Nümûne-i Edebiyât-ı Divâniye	42
2.8.12.Gülünçlü ve İbretâmiz Hikâyeler	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇİNDE ŞİİR BULUNAN ANTOLOJİLER

3.1.Mısra ve Beyitlerden Meydana Gelen Antolojiler	44
3.1.1.Ebyât-ı Zâdegân	44
3.1.2.Bercestes Mısralar ve Güzide Beyitler	44
3.1.3.Müntehabât-ı Mesârî ve Ebyât	45
3.1.4.Nevâdiril -âsâr fi Mûte'gafi'l Es'âr	45
3.2.Müstakil Şiir Antolojileri	46
3.2.1.Halk Şiirlerinden Meydana Gelen Antolojiler	46
3.2.1.1.Halk Edebiyât-ı Örnekleri 1. Maniler	46
3.2.1.2.Halk Şiirleri	46
3.2.1.3.Bektâşi Nefesleri	46
3.2.1.4.Anadolu Halk Şarkıları	47
3.2.1.5.Anadolu Türklerinin Halk Edebiyatı: 1. Maniler	47

3.2.2. Eski ve Yeni Türk Edebiyatı'yla Alakalı Antolojiler	48
3.2.2.1.Güldeste-i Şuârâ	48
3.2.2.2.Müntehabât-ı Mecmua-i Cevahirü'l âsâr	48
3.2.2.3.Harabât	49
3.2.2.4.Hadikatü'l Üdebâ	51
3.2.2.5.Müntehabât-ı Cedide	51
3.2.2.6.Mahşerü'n Nefâis	51
3.2.2.7.Muâsır Şâirlerimiz	52
3.2.2.8.Gencine-i Belağât	53
3.2.2.9.Mahfuzât-ı Edebiye	54
3.2.2.10.Gülşen-i İrfan Çiçekleri	55
3.2.2.11.Müntehabât-ı sahâif-i Nefise	55
3.2.2.12.Edebiyât-ı Cedide	56
3.2.2.13.Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebiye	57
3.2.2.14.Nefâis-i Edebiye	57
3.2.2.15.Resimli Müntehabât-ı Edebiye	58
3.2.2.16.Millî Edebiyât'a Doğru	59
3.2.2.17.Resimli âsâr-ı Nefise	60
3.2.2.18.Türk Edebiyatı Nümûneleri	61
3.2.2.19.Üdebây-ı Cedide	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAZI ŞİİR ANTOLOJİSİ YAZARLARI HAKKINDA

BİYOĞRAFİK BİLGİLER

4.1.ANDELİB	63
4.2.ELDEM,İsmail Hakkı Alişân	63
4.3.GÖNENSAY,Hıfzı Tevfik	64
4.4.HAMÂMİZADE, İhsan	64
4.5.Mustafa Reşid.	64
4.6.KUNTAY, Midhat Cemal	65

4.7.YÜCEL, Hasan Ali	66
4.8.ZİYA PAŞA	67
BEŞİNCİ BÖLÜM	
1860-1928 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN MÜSTAKİL ŞİİR	
ANTOLOJİLERİNDE YER ALAN ŞAİRLER VE ŞİİRLERİN LİSTESİ	69
5.1.ABDAL Musa	69
5.2.ADANALI Hakkı	69
5.3.AGAH PAŞA	69
5.4.Ahi Ali BABA	69
5.5.Ahmedî	70
5.6.Ahmed-i DÂÎ	70
5.7. Ahmet Hamdi	70
5.8. Ahmet Kemâl	71
5.9.Ahmet Hâşim	71
5.10. Âhî	72
5.11.Ahmet Paşa	72
5.12.Âkif Paşa	73
5.13. Âkil Koyuncu	74
5.14. Âî	74
5.15. Ali Haydar	74
5.16.Ali Kâmi	74
5.17. Ali Kâmil	74
5.18.Ali Ruhî	74
5.19.Ali Rûhî	76
5.20. Ali Selâhattin	76
5.21. Andelib [Mehmed Fâik Es'ad]	76
5.22. Âşık Paşa	76
5.23. Atâî	77
5.24.[AYKAÇ], Fâzıl Ahmet	77
5.25. Âzerî	77

5.26. Azmî Çelebi	77	
5.27. A.Nâdir	78	
5.28. BABAEFENDİZEDE Şeyh Sa'id Efendi	78	
5.29. Bâkî	78	
5.30. Beliğ	78	
5.31. {BOLAYIR}, Ali Ekrem	79	
5.32. Bosnevî BABA		80
5.33. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik	80	
5.34. BURSALI Âfet Efendi	82	
5.35. Celâl Paşa	82	
5.36. ŞEHZADE Cem	82	
5.37. Cemâlî	84	
5.39. Cenâb Şahabettin	84	
5.40. Cervrî	85	
5.41. Dâniş Bey	86	
5.42. Dertli BABA	86	
5.43. [DURU], Kâzım Nâmi	86	
5.44. Edhem Pertev Paşa	86	
5.45. Edib Harâbi BABA	86	
5.46. EBÜSSAFAZADE Ahmet Vefa	86	
5.47. Eflâki Dede	87	
5.48. El'hac Sadık	87	
5.49. Elvân-ı ŞİRÂZÎ	87	
5.50. Emin Hilmi	88	
5.51. Emin Hümâyî	88	
5.52. Emirî	89	
5.53. [EROZAN], Celâl Sâhir	89	
5.54. [ERSOY], Mehmet Akif	89	
5.55. Esad Muhlis Paşa	90	
5.56. BURSALI Eşref Paşa	90	

5.57. Eşref Sabri Efendi	90
5.58. Fâik Âli	90
5.59. Fâik Reşâd	91
5.60. Fâzıl	91
5.61. Fehim	91
5.62. Fikrî	92
5.63. Fuzûlî	92
5.64. [Feyzullah] Sacid [ÜLKÜ]	94
5.65. Genç ABDAL	94
5.66. GİRİTLİ Sırrî Efendi	95
5.67. [GÖVSA], İbrahim Alaattin	95
5.68. Gündoğdu	96
5.69. Habîbî	96
5.70. Hakanî	97
5.71. Harâmî	97
5.72. BURSALI Hüsni Efendi	97
5.73. Hasanoğlu	98
5.74. Hasırcızâde	98
5.75. Hasib Efendi	98
5.76. Hâşim	99
5.77. Hataî	98
5.78. Hersekli Ârif Hikmet	100
5.79. "Hilmî" Mehmet Ali BABA	102
5.80. Himmət BABA	102
5.81. Hoca Mesud	102
5.82. Hüseyin Baykara	103
5.83. Hüseyin Hâşim	103
5.84. Hüseyin Nazım	103
5.86. Hüseyin Suad	103
5.87. İBNÜRREŞAD Ali Ferruz	104

5.88. İbrahim Cehdi [Süleyman Nazif]	104
5.89. İhsan Raif Hanım	104
5.90. İSMÂİL PAŞAZÂDE Hakkı Efendi	104
5.91. İsmâil Safa	105
5.92. İşretî Çelebi	106
5.93. Habî	106
5.94. İzâî	107
5.95. İzzet Molla	107
5.96. KAFZÂDE Fâizî	108
5.97. Kalenderî	108
5.98. [KAM], Ömer Ferid	108
5.99. İBN-ÖMER Cevdet [Abdullah Cevdet Karlıdağ]	109
5.100. Kadı Burhanettin	109
5.101. Kaygusuz ABDAL	109
5.102. Kazım Paşa	110
5.103. [KÖPRÜLÜ], Mehmet Fuat	110
5.104. [KUNTAY], Midhat Cemâl	110
5.105. Lem'i BABA	111
5.106. LESKOFÇALI Gâlib	111
5.107. Lütfî	111
5.108. Makbule Leman	112
5.109. Mehmed Ali Tefvik	112
5.110. Mehmed Amin	113
5.111. Mehmet Tefvik	113
5.112. Melihî	113
5.113. MENEMENLİZÂDE Tahir	114
5.114. Mürâ'tî BABA	
114	
5.115. Mesihî	114
5.116. Mesud	115

5.117.Mihrû'n-nisa	116
5.118.Mir Haydar	116
5.119.Cûdî	116
5.120.Naci	117
5.121.Muhibbî	119
5.122.Muhitî BABA	119
5.123.SULTAN Murâd-ı Sâni	119
5.124.Mustafa Aczî BABA	119
5.125.Mûnif	119
5.126.M.Enver	120
5.127.M.Nermi	120
5.128.Nâbi	120
5.129.NÂBİZÂDE Nazım	121
5.130.Nailî	122
5.131.Nâmık Kemâl	122
5.132.Nâzım	124
5.133.Nazım Paşa	124
5.134.Necâti	125
5.135.Nedim	125
5.136.Nedimî BABA	125
5.137.Nefî	126
5.138.SEYYİD Nesimî	127
5.139.Neşâtî	128
5.140.Ali Şir NEVÂÎ	128
5.141.Nev'î	130
5.142.Nevin	130
5.143.Nevres	130
5.144.BURSALI Nimeti Çelebi	130
5.145.Nişânî	130
5.146.Nizâmi	131

5.147.Nuri Şeyda Bey	132
5.148.Oğlan Şeyh İbrahim AKSARAYÍ	132
5.149.[ORTAÇ], Yusuf Ziya	132
5.150.Osman Şems	132
5.151.Ömer Bedrettin	133
5.152.[ÖZSEVER], Hüseyin Siret	133
5.153.Perişan BABA	134
5.154.Pir Sultan ABDAL	134
5.155.PRİZRENLI,Ömer Lütfi Efendi	135
5.156.Râgıb Paşa	135
5.157.Rahmi Bey	136
5.158.Râmî Paşa	136
5.159.SÛFİYELİ Rasih	136
5.160.Rasim Haşmet	136
5.161.RECAİZÂDE Mahmud Ekrem	136
5.162.Rehâî	138
5.163.Reşid Paşa	138
5.164.Re'yî Çelebi	139
5.165.Rif'atî Çelebi	139
5.166.BAĞDATLI Ruhi	139
5.167.Riyâzî	139
5.168.Derviş Ruhullah	139
5.169.Sâbit	140
5.170. Sâbit Numan	140
5.171.Şabrî	140
5.172. Sabrî Şâkir	140
5.173.SA'DÎ-I Cem	141
5.174.Sadullah Paşa	141
5.175.SACİD AĞAZÂDE Hızır	141
5.176.Sacid Paşa	142

5.177.Sâmi	142
5.178.Sehî	142
5.179.Sekkâki	142
5.180.SELANIKLÎ Deli Şâir	143
5.181.Seyf Sarayî	143
5.182.SULTAN Selim-i Evvel	143
5.183.[SERDOĞLU], Emin Bülent	143
5.185.Seyrani BABA	144
5.186.Sezâi	144
5.187.DİVRİĞLÎ Sırrî	144
5.188.SULTAN Veled	144
5.189.Sunullah Gaybî	144
5.190.Süleymân Çelebi	145
5.191.Süleyman Sâbit	145
5.192.SÜMBÜLZÂDE Vehbi	145
5.193.Sürûri EFENDÎ	145
5.194.DERVİŞ Şevket	145
5.195.ŞEYH Galib	146
5.196.Şeyhî	146
5.197.Şeyhoğlu	148
5.198.BURSALI Şeyh Sa'id	148
5.199.Seyyad Hamza	148
5.200.Şinâsi	149
5.201.Tâhir Çelebi	149
5.202.Tâhir'ül Mevlevî	149
5.203.[TANRIÖVER], Hamdullah Suphi	149
5.204.[TARHAN], Abdülhak Hâmid	149
5.205.TEPEDELENLİZÂDE Kamil	153
5.206.Tevfik Bey	153
5.207.Tevfik Fikret	153

5.208.TÜRABÎ Ali BABA	156
5.209.İlmi Çelebi	157
5.210.[UNAR], Sâlih Sâim	157
5.211.ÜSKÜDARLI Sâfi	157
5.212.BURSALI Vahid	157
5.213.DERVİŞ Vasfi MELÂMÎ	158
5.214.Vâsıf	158
5.215.Vecdî	158
5.216.Veled Çelebi	159
5.217.Veli BABA	159
5.218.Yahya Bey	159
5.219.YAZICIZÂDE Mehmet EFENDİ	159
5.220.Yeksânî	160
5.221.YENİŞEHİRLİ Avnî	160
5.222.[YÖNTEM], Ali Cânib	161
5.223.Yunus Emre	161
5.224.[YURDAKUL], Mehmed Emin	162
5.225.Yusuf Kâmil Paşa	163
5.226. Zeyneb Hatun	163
5.227.Ziya Gökâlp	163
5.228.Zâti	163
5.229.Ziya PAŞA	164

SONUÇ	166
KAYNAKLAR	169
ÖZGEÇMİŞ	170

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****1860-1928 YILLARI ARASINDA DÜZENLENMİŞ TÜRKÇE ANTOLOJİLER****Ömer SELİM****Danışman : Prof. Dr. Orhan OKAY****1996 Sayfa Sayısı :****Jüri : Prof. Dr. Orhan OKAY**.....
.....

Bu tez 1860-1928 yılları arasında tertib edilmiş Türk edebiyatı antolojilerinin tesbiti ve incelenmesinden meydana gelmiştir.

Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde ders kitabı olarak hazırlanan antolojiler, ikinci bölümünde için şiir bulunmayan antolojiler, üçüncü bölümünde ise içinde şiir bulunan antolojiler incelenmiş; kapsamaları, tertip tarzları ve birbirleriyle benzerlik ve farklılık arzeden yönleri tesbit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde şiir antolojisi tertip eden yazarlar hakkında biyografik bilgiler verilmiş, beşinci ve son bölümde ise incelemeye tabi tutulan antolojilerde adı geçen şairlerin ve bu eserlerde yer alan şiirlerinin bir listesi verilmiştir.

Eserin sonuç kısmında ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

ZUSAMMENFASSUNG
DIE MAGISTERARBEIT
TÜRKISCHE ANTOLOGIEN, VON 1860 BIS 1928 AUSGEDRÜCKT
Ömer SELİM
DIRECTOR : Prof. Dr. Orhan OKAY
1996, Seite :

Die vorliegende Arbeit besteht aus einer Untersuchung der Literarischen anthologien und Dichtungen, die sich in diesen Anthologien befinden, von 1860 bis 1928, besser ausgedrückt, bis zu der Epoche der Alphabetischen Revolution, die als Anfang der neuen Türkischen Literatur angenommen wird.

In unserer Arbeit, die auf fünf Teilen besteht, haben wir in der Hinleitung versucht, den Begriff Anthologie zu definieren. Wir haben dabei auch die unterschiedlichen Definitionen und gegensätzliche Argumente mit inbetracht gezogen. Unser Ziel wahr, den, Begriff in ethimologischen Hinsicht zu erklären.

Im ersten Teil haben wir die Unterrichts-materialen, die in Stil einer Anthologie zusammengestellt sind untersucht. Im zweiten Teil wurden die anthologien, die keine Gedichte besitzen untersucht. Im dritten Teil, wurde die Anthologien mit Dichtungen untersucht. im vierten Teil unserer Arbeit, haben wir versucht, die biyographiscen der Anthologie-Schriftsteller aussammeln zustellen. Im fünften Teil und damit auch letzten Teil haben wir eine Liste der Dichter und einige Stichwortartige Infiormationen über ihre Werke gegeben, um en lesern denjeniger die sich für solche Werke, wie das solche interessieren behilflich zu sein.

ÖNSÖZ

Elinizdeki eser 1860-1928 yılları arasında diğerk bir ifadeyle Yeni Türk Edebiyatı'nın başlangıcı kabul edilen tarihten Harf inkılabına kadar geçen altmış sekiz yıllık bir zaman dilimi içerisinde tertip edilen edebiyat antolojilerinin incelenmesinden meydana gelmiştir.

Edebiyat araştırmacı ve tenkitçisi için birinci derecede önemli malzeme kuşkusuz edebî metindir. Şiir, hikaye ve benzeri edebî türlerin toplandığı müstakil kitapları veya tefrika edildikleri gazete, dergi ve mecmuaları istisna tutarsak edebî metin elde edebileceğimiz yegane kaynak antolojilerdir. Eski Türk edebiyatı'nda benzerlikleri ve farklılıklarını gözardı etmemek kaydıyla bu ihtiyacın nazire ve münşeât mecmualarıyla ve şuara tezkireleriyle karşılandığını söyleyebiliriz. Antoloji ve müteradifi olan kavramların kullanılmaya başlanması ise Tanzimat'ı müteakip yıllarda olmuştur. Belli bir edebî, sosyal yahut siyasi endişe bazı kalem erbabını kendi anlayışlarını paylaşan insanların manzum ya da mensur eserlerinden seçmeler yaparak antolojiler meydana getirmeye sevk etmiştir.

Biz de bu çalışmamızda Türk Edebiyatının şekil, muhteva, fikir ve işleniş tarzı bakımından en köklü ve çaplı değişikliklerine sahne olan zaman diliminde tertip edilen antolojileri inceleyerek tertip tarzlarını, kapsamalarını, dayandıkları anlayışı ve muhtevalarını tesbit etmeye çalıştık.

Çalışmamız esnasında karşılaştığımız en büyük güçlük, malzememizin tamamen eski harfli metinlere dayanması yüzünden kaynaklarımızın piyasada bulunmayışı, nadiren bulunanların ise satın alınmasına imkan vermeyecek derecede pahalı oluşuydu. Ayrıca kütüphanelerden ödünç verilmeyen bu eserlerin büyük bir kısmının zaman aşımı, ilgiisizlik ve benzeri olumsuz sebepler yüzünden hasar görmüş olduğunu da burada belirtmeliyiz.

Bazı eserleri görüp haklarında bilgi sahibi olabilmek için İstanbul'da Bayazıt Devlet Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde araştırmalar yaptık. Bu esnada bizi en çok yanıltan husus o devirde antoloji kelimesinin karşılığı olarak kullanılan "Müntehab", "müntehabat", "gülşen", "güldeste", gibi kelimelerin çok fazla sayıda eserin isminde yer alması ve ismine istinaden antoloji olduğunu tahmin ederek elimize aldığımızda eserin mimari, musiki veya başka bir sahaya ait bir eser olduğunu görüp hayal kırıklığına uğramamız oldu.

Çalışmamızın başında eser isimlerinden, yazarların biyografilerinden, edebiyat tarihi kitaplarından aldığımız bilgiler doğrultusunda oluşturduğumuz takriben yedi yüz kitaplık tahmini listemiz bu şekilde gittikçe daraldı. Eski Türk Edebiyatı'na ait nazire ve münşeât mecmualarını, şuara tezkirelerini ve Halk Edebiyatı nümunelerinin toplandığı cönkleri çalışmamızın kapsamı dışında tuttuk. Zira bunlar bu sahalarda uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılacak daha büyük çaplı araştırmaları beklemektedir.

Beş bölüme ayırdığımız çalışmamızın ilk üç bölümünü antolojilere dördüncü bölümü şiir antolojisi tertibleyen yazarlar hakkında bulabildiğimiz biyografik bilgilere ayırdık. İleride bu sahalarda araştırma yapacaklara ve hangi vesile ile olursa olsun bu eserlerden istifade etmeyi düşüneceklere kısmen de olsa bir faydası olur ümidiyle şair isimlerinin alfabetik sıralamasına göre incelediğimiz antolojilerde yer alan şiirlerin isimlerini ve hangi kitaplarda geçtiklerini gösteren bir liste eklemenin faydaları olacağını düşündük. Bunu yaparken gazel, na't, kaside, mersiye, murabba, müsedes, muhammes gibi eski edebiyatımızda kullanılan ve umumi anlamlar taşıyan şiir türlerinin ilgilenenleri yanıltmaması için bu türlere örnek olarak alınan şiirlerin ilk mısraın tamamını vermeyi uygun gördük. Ayrıca incelediğimiz antolojilerin tertip edildiği dönemde soyadı kanununun çıkmadığı düşünülürse aynı ismi taşıyan şairlerin birbirine karıştırılması kuvvetle muhtemeldir. Üstelik Divan şiirinde kullanılan mahlasların ortaklığı ve benzerliği bu ihtimali daha da kuvvetlendirmektedir. Bu durumun doğuracağı hataları mümkünse

telafi edebilmek, mümkün değilse en aza indirebilmek için soyadı kanununun çıkışına yetişen şairlerin isimlerini soyadlarını esas alarak, yetişemeyenlerinkileri ve Divan şairlerinin isimlerini ise memleketlerine, mesleklerine ya da başka bir sebebe binaen tanındıkları ünvan ve lakapları esas alarak sıralamaya tabi tuttuk.

Çalışmamızın yaparken elimizde örnek alabileceğimiz bir eserin bulunmayışı ve daha önce arzettiğimiz olumsuz sebeplerden dolayı çalışmamızda eksikliklerin ve hataların olması normal değilse de mümkündür. Bunun için eserimizi okuyacak, onu değerlendirmeye tabi tutacak ve ondan istifade etmeye çalışacak olanlardan peşinen özür diliyoruz.

Tezimizin hazırlanması esnasında gerek malzeme temini sırasında, gerek bazı eserlere ulaşmamız sırasında değerli fikir ve yardımlarını esirgemeyen Fen-Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Yılmaz ÖZBEK'e, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Arş. Gör. Sait UYLAŞ'a ve İngiliz Dili ve Edebiyatı Arş. Gör. Arzu DEMİR'e teşekkür ediyoruz.

Son olarak Tezin hazırlanışı esnasında gerek çalışma metodlarımızın tesbitinde olsun, gerek malzemelere ulaşmamızda ve bu malzemeyi inceleme, değerlendirme ve verimli hale getirmede takib edeceğimiz en uygun yolun belirlenmesinde olsun değerli bilgi ve fikirlerinden istifade ettiğimiz, ayrıca meydana gelen müsveddeleri tek tek okuyarak tenkit eden, kısaca bu tezin meydana gelmesinde en az bizim kadar emeği geçen Muhterem Hocamız Prof. Dr. Orhan OKAY'a teşekkürü ödenmesi zaruri bir borç addediyoruz.

Ömer SELİM

GİRİŞ

Antoloji kelimesi ve diğer dillerdeki müteradiflerinin kullanılışının tarihi neredeyse insanoğlunun sanat ve edebiyat eserleri vermeye başladığı ilk dönemlere kadar eskiye gider.

Kelimenin etimolojisi hakkında ufak nüanslar dışında bütün ansiklopedilerin ve lugatların üzerinde birleştiği izah hemen hemen aynıdır. Hepsini tek tek ele alma imkanımız olmadığı için örnek olarak sadece ikisini almakla yetineceğiz.

"Anthologia: Yun. anthos, çiçek ve legein derlemek, toplamak"¹

"Anthologie: Fr. Seçilmiş düzyazı ve şiirlerin bir araya getirildiği derleme niteliğindeki yapıt."²

Yukarıdaki birincisi genel, ikincisi özel tanımlardan da anlaşılacağı gibi antolojinin varlığını borçlu olduğu şey metindir. Bu da bizi yazıya; yazılı eserlere yani şiir ve nesir gibi edebi mahsüllere götürür. Mevcut bilgilerimize göre ilk antolojiler Batı dünyasında, Yunanistan'da M.Ö. II. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu yüzyılda tertib edilen "Gadaralı Meleagros'un, Selanikli Philippos'un, Straton'un ve Agathias'ın antolojileri kaybolmuştur; fakat bunların büyük bir kısmı Konstantinos Kephala'sın (X. yy.) ve Keşiş Planudes'in (XIV. yy) antolojilerinde ve Antologia Platina'da yer alır. Bu antolojilerdeki epigramların kimi adak, ölüm, tasvir, şehvet kimi de hiciv ahlak vb. üzerinedir.³

Doğu dünyasında ise ilk antoloji denemelerine İslam öncesi Arap toplumunda tesadüf edilmektedir. Bu dönemde geçerli olan geleneklere göre "eşhürü hurûm" diye anılan haram aylarda (Zilkade, Zilhicce, Muharrem, Recep) savaş yapılmaz, kurulan panayırarda şiirler okunurdu. Bu şiirlerden en

¹ Meydan Larousse, Cilt 1, s. 580

² Petit Robert, nouvelle édition revue, Paris 1981, s. 74.

³ Meydan Larousse, s. 580.

çok beğeni kazanan yedi tanesi Ka'be'nin duvarına asılır ve bir yıl orada asılı kalırdı. ⁴ Burada Ka'be'nin Şark'ta sadece dini alanda değil edebi alanda da bir ilkin temsilcisi olduğunu görüyoruz. Ancak konumuz bu meselenin teferruatlı bir şekilde tartışma ve değerlendirmesini yapmaya müsait olmadığı için bu bilgiyle iktifa edeceğiz.

Antoloji tertib etme geleneği Doğu'da ve Batı'da bugün de devam etmektedir. Arap Edebiyatı'nda Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe E'd-Dineveri'nin Edebü'l-Kâtip Ahmed b. Muhammed b. Abdirrabihi'î El-Endülüsî'nin El'İkdü'l-Ferid ve Ebu'l Kasım Abdurrahman b. İshak El Zeccaci'nin El'Emâlî adlı eserlerini, Alman Edebiyatı'nda Benno Von Wiese'nin Deutsche Lyrik⁵ ve Deutsche Novelle⁶ adlı eserlerini bunlara örnek olarak verebiliriz.

Türk Edebiyatı'nda ilk antolojik eserler Osmanlılar döneminde yazılan nazire ve münşeât mecmuaları ve şuarâ tezkireleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük şâirlerin şiirlerine aynı vezin ve kafiye ile yazılan şiirlerin bir araya toplandığı nazire mecmuaları ve seçilmiş nesir parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşan münşeât mecmuaları metin ağırlıklı olması hatta çoğu zaman tamamen metinden ibaret olması hasebiyle çağdaş antolojileri çağırıştırır. Şuarâ tezkireleri ise ekseriyetle biyografik ve tertipçinin aldığı yazarlar hakkında çoğu sübjektif bilgiye fazla yer verdikleri, şiirlere sınırlı yer ayırdıkları için farklı bir yapı arz ederler.⁷ Ancak bunlar arasında Fâizî'nin Zübdetü'l -Eş'ar'ı gibi metin ağırlıklı olup antoloji özelliği taşıyanlar da vardır. ⁸

İlk Türkçe şuarâ tezkiresi Sehi Bey'in 945/1538'de kaleme aldığı Heşt Bihişt'tir. Sehi Bey Bu eserinde Anadolu şâirlerinin hayatları hakkında mücmel bilgilere ve şiirlerinden örneklere yer vermiştir.

⁴ Muallakat Yedi Askı; (Hz. M.Ş. YALTKAYA) M.E.B.Yay. İst. 1989, s. 1-7.

⁵ Die Deutsche Lyrik; August Basel Verlag, Düsseldorf, 1962, 510 s.

⁶ Die Deutsche Novelle; August Basel Verlag, Düsseldorf, 1964, 488 s.

⁷ Bkz. Haluk İpekten. Şuarâ Tezkireleri, A.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yay. Erzurum, 1991, s. 1-12.

⁸ a.g.e., s.38-44.

İlk nazire mecmuası Ömer b. Mezit tarafından 840/1437'de derlenen "Mecmuatü'n- ezair"dir ve bu eserde 84 şâirden 397 şiire yer verilmiştir. ⁹ Türkçe İlk inşa mecmuası ise Yahya b. Mehmet Katip tarafından 15. yy'da toplanıp II. Murad ve Fatih dönemindeki resmi yazıları ihtiva eden Menahicü'l-İnşâ'dır. Bunun dışında mektuplar belgeler vs. nesir yazılarının bir araya toplandığı pek çok mecmuaya tesadüf edilir.

Ne yazık ki nazire ve münşeât mecmualarının toplu olarak ele alınıp tedkik ve tenkid edildiği müstakil bir eser bu güne kadar meydana getirilmemiştir.

Halk Edebiyatında ise antoloji yerine kullanılan kavram "cönk" tür. Saz şâirlerinin şiirlerini, ekseriyeti manzûm diğer folklorik mahsulleri ihtiva eden bu eserlerin matbaanın Türkiye'ye girişine kadar yeterli ihtimamı gördüğünü söyleyebilmek oldukça güçtür. Çoğu cönkün sayfa numarası yoktur; nüshaları aşınmış ve yıpranmış sağlıklı bir muhafazadan mahrum kalmışlardır. ¹⁰

Türk Edebiyatı'nda nazire ve münşât mecmualarından, şuârâ tezkirelerinden antolojilere geçiş Tanzimat ve ona yakın dönemlerde olmuştur. Biz bu çalışmamızda 1860'dan 1928'e kadar tertip edilen Türk Edebiyatı antolojilerini tesbit ederek tek tek hepsinin özelliklerini belirtmeye çalıştık.

⁹ Atilla Özkırmı, "Münşeât" Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem yay., c. 3, s.427.

¹⁰ Bkz. Orhan Şâik Gökyay, "Cönkler Üzerine", Eski, Yeni ve Ötesi, İletişim yay., İstanbul. 1995. S.73-149. Ayrıca bkz. Şükrü Elçin "Cönkler ve Mecmualar Üzerine" Türk Yurdu Mecmuası, Nu.,278-8, Kasım 1959, S.22-23.

BİRİNCİ BÖLÜM

DERS KİTABI OLARAK TERTİP EDİLEN ANTOLOJİLER:

1.1. Müntehabât-ı Âsâr-ı Nadire; Abdülhalim Hilmî, (Basıldığı yer belli değil), 1289/1872, 32 s.

"Mekâtib-i idadiye talebeleri için" tertip edilen eserde 44 şâirden 57 şiir yer almıştır. Türlelere göre bir sıralama yaptığımızda; 47 gazel, 5 şarkı, 2 kıta, 1 murabba, 1 nâzım, 1 mesneviden teşekkül ettiği görülmektedir. Kitaba şiirleri alınan şâirlerin Şinâsi dışında tamamı Divân şâiridir.

Tercih edilen şâirler ve şiirleri göz önüne alındığında eserin Eski Türk Edebiyatı'na dönük olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum akla üç ihtimali getirmektedir:

İlki: muhtemelen yazarın şahsi tercihi bu doğrultudadır.

İkincisi: kitabın okutulacağı ders ve müfredat programı böyle gerektirmektedir.

Üçüncüsü ise, eserin baskı tarihi göz önüne alındığında yenileşme dönemi Türk Edebiyatı'nın henüz yeterli olgunluğa ulaşmadığının düşünülmüş olmasıdır.

1.2. Mecelle-i Edebiyat-ı Osmâniye (Antologia Ottomânîkh); Kleanti (Haralambidi),

1.c. İstanbul, Mühendisyan Matbaası 1290/1873, 47 + 208 s.

2.c. İstanbul, Votira ve Şürekası Matbaası, 1291/1875, 86 +169+4 s.

İki bölümlük eserin 1. Cildinin ilk bölümü Rum alfabesi gereği soldan sağa, ikinci bölümü ise Arap alfabesine göre sağdan sola doğru tanzim

edilmiştir. 208 sayfalık ilk bölümde Osmanlı Türkçesi hakkında bilgilere ve Osmanlı Türkçesinden Rumca'ya bir mini sözlüğe yer verilmiştir. 47 sahifelik ikinci bölümde ise mehâz gösterilmeden alınan hiçbir edebi değeri olmayan 72 örnek parçaya yer verilmiştir.

İkinci cildin ise Rum alfabesiyle tanzim edilen 86 sahifelik ilk kısmında Osmanlı Türkçesi'nin kısa bir gramer özeti yapılmış, Arap Alfabesine göre tanzim edilen 169 sahifelik ikinci kısmında birinci ciltte olduğu gibi hiçbir edebi değer taşımayan 97 Türkçe parçaya yer verilmiş, son kısma ise Osmanlı Türkçesi'nden Rumca'ya küçük bir sözlük eklenmiştir.

Herhangi bir kayıt olmamasına rağmen Rumlar'a Türkçe öğretmek için tertip edildiği intibai veren eserin ismi dışında antlojiyle bir ilgisi olduğunu söyleyebilmek oldukça güçtür.

Seçilip alınan parçalar hakkında yazarlar adı da dahil hiçbir kaynak gösterilmemiştir.

1.3. Sagir Hikayat-ı Müntehabe; Binbaşı Rifat Bey, İstanbul, Mihran Matbaası 1295/1881, 79 s.

"Darüş - şafaka'da tedris olunmak üzere" hâzırlanan eser "Tilki ile Şâhin", "Bülbül ile Atmaca", "Tilki ile Keçi" gibi toplam 21 fabldan müteşekkildir.

1.4. Letif-i Asâr (Morceaux Choisis); Kısmı evvel, Mihran Apikyan, İstanbul, Matbaa-i Aramyan, 1884, 48 s. *

Beşi manzum bilmece olan 6 şiir ve 37 nesir toplam 43 parça ihtivâ eden eserde yer alan parçaların Muallim Nâci'nin "Köylü Kızların Şarkısı" adlı şiiri dışında hepsi gayr-i Müslim yazarlara aittir ve edebi bir değere sahip değildir. Her parçanın sonunda o parçada geçen kelimelerin Fransızca karşılıkları ve bazen Ermenice izahları yapılmıştır. Üzerinde her hangi bir kayıt bulunmamasına rağmen bu görüntüsüyle Ermenilere Türkçe ve Fransızca öğretmek amacıyla yazıldığı intibai uyandıran eseri "Ders Kitabı Olarak Hâzırlanmış Antolojiler" bölümüne almamızın daha uygun olacağı kanaatine vardık.

1.5. Muntehabât-ı Mezâk-ı Edebiyât-ı Osmâniye; Mihran Apikyan, İstanbul, Hakkâk Serviçen Efendi'nin taş ve hurufat Matbaaları, 1398/1891, 21 s.

20 şiir, 21 nesir (mektup, hikâye ve belli bir türe girmeyen parçalar), 9 atasözü ve 7 müfret beyitten meydana gelen toplam 57 parça ihtivâ etmektedir. Atasözleri ve müfret beyitler dışında her parçanın sonunda o parçada geçen belli başlı kelimelerin Ermenice karşılıkları verilmiş ve parçayla ilgili sualler tevcih edilmiştir. Okuma parçalarından biri ise Fransızcaya çevrilmiştir. Yazar kitaba kendi şiirlerini de almış, esere aldığı 9 Divân şiirinin alındığı kaynakları da belirtmiştir.

Herhangi bir kayıt olmamasına rağmen tanzim ediliş tarzına bakarak Türkçe öğrenmek isteyen Ermeniler için yazıldığını tahmin ettiğimiz eseri bu bölüme almayı daha uygun bulduk.

* İstanbul, Matbaa-Zartaryan, 1303/1886, 48 s.

2. bs. İstanbul, Akhter Matbaası, 1315/1897, 63 s.

İstanbul Cihan Matbaası 1900, 63 s.

2. bs. İstanbul, Hakkak Serviçen Matbaası, 30 s. (Fransızca-Ermenice izahâtlı)

Kitapta yer alan parçalarla alakalı soruların cevapları aynı yazarın "Müntehabât-ı Mezâk-ı Edebiyât-ı Osmâniye Miftahı" * adlı eserinde tek tek verilmiştir.

1.6.İlaveli Nümûne-i İnşa-yı Türkî ve Fransevî; Yusuf Ziyâ, İstanbul Kasbar Matbaası, 1308/1891, 40 s.

"Tedrisat-ı Rüşdiye için" tertip edilen eserde mehâz gösterilmeden 21 Fransızca parça ve bunların Türkçe'ye çevirisi yer almaktadır. Parçaların hiçbiri mühim bir edebi değere sahip değildir.

1.7.Letâif-i Âsâr; (Yazarı ve Basıldığı yer belli değil), 1893, 80 s.

32 latife, 1 şiir ve 9 atasözü olmak üzere toplam 42 parça ihtivâ etmektedir. Atasözlerinin karşısına Ermenice karşılıkları, diğer parçaların altına ise metinde geçen kelimelerin Ermenicesi ve parçanın iyi anlaşılması için sualler konulmuştur.

Ders kitabı olduğuna dair herhangi bir kayıt olmamakla birlikte eserin bu hali bize Ermenilere Türkçe öğretmek için teşkil edilmiş bir ders kitabı olduğu intibainı vermektedir.

1.8. Nümûne-i Edebiyât-ı Osmâniye ve Malûmât-ı Fenniye; Zeki (Bedros Karabetyan), İstanbul, Matbaa-i Aramyan, 1312/1894, 112 s.

Kimyâdan astronomiye, gramerden biyolojiye kadar birbirinden oldukça farklı ve uzak pekçok sahaya dair yazılar ve bilgilerin bir arada bulunduğu esere antoloji diyebilmek oldukça güçtür. Kitabı meydana getiren 78 parçanın 44'ü edebi metinlerden meydana gelmiştir. 21 nesir olan bu parçaların geri kalan kısmını teşkil eden şiirlere dikkatli bir gözle bakıldığında Fuzuli ve Sümbülzâde Vehbî'den alınan birer gazel dışında tamamının Tanzimât Devri'nin diplomat edipleri ve servet-i Fünûn Devri şâirlerinden alındığı görülmektedir.

---

* Müntehabât-ı Mezâk-ı Edebiyât-ı Osmâniye Miftahı; Mîhran Apikyan, İstanbul , 1308 / 1892, 21 s.

Ayrıca esere alınan her şiirden sonra "Müfredat" başlığı altında o metinde geçen kelimelerin Türkçeden Türkçeye ve Türkçeden Fransızcaya karşılıklarını içeren mini lugatçeler ve "Malûmât-ı Müteferrika" başlığı altında şiir, gramer, fiil çekimi ve aruz vezni gibi konular hakkında bilgiler verilmiştir.

Bütün bu saydığımız özellikler göz önüne alındığında bir kayıt bulunmamasına karşın eseri "Ders Kitabı Olarak Hâzırlanmış Antolojiler" kısmına alarak onlarla birlikte mütalaa etmenin daha uygun olacağı kanaatine vardık.

Zikrettiğimiz vasıflardan da anlaşılacağı gibi esere edebi antoloji karakteri arzeden bir ders kitabı demek yerine antolojinin en genel anlamı göz önüne alınarak "antolojik ders kitabı" demek daha yerinde olacaktır.

Ders kitabı olarak düşünüp devrinde ve günümüzde çıkan örnekleriyle mukayese ettiğimizde ise kitabın tek bir derse hasredilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir.

1.9. İktitâf; Mehmed Ata, 1. Kasım İstanbul, Mihran Matbaası, 1313/1895, 8+160 s.

2.Kısım: İst., Mihran Mat., 1315/1895, 6+1605 **

3.Kısım: İst., A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat., 1316/1898, 2+158+125 ***

4.Kısım: İst., A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat.,1321/1903, 139+3.

"Mekâtib-i Sultâni ile mekâtib-i idâdide tedris olunmak üzere" hâzırlanan eserde 21 şâir ve yazardan 16'sı şiir 24'ü nesir toplam 40 parçaya yer verilmiştir. Ayrıca kitabın sonuna 22 mektup örneği alınmıştır. Eserin bu kısmında parçaları alınan yazar ve şâirler hakkında bilgi verilmemiş, yalnız her parçanın altında geçen kelimelerin karşılıklarını ihtivâ eden mini lugatçelere ve şiirlerden sonra yazıldıkları veznin taktiine yer verilmiştir.

Eserin ikinci kısmında ise 28 şâir ve yazardan 21'i şiir, 26'sı nesir toplam 47 parçaya yer verilmiş; ayrıca parçaların sonunda birinci kısımda olduğu gibi kelimelerin karşılıklarını ihtiva eden mini lugatçeler ve birinci kısımda adı geçenler de dahil olmak üzere yazarlar hakkında biyografik bilgi ve edebiyâtımızdaki yeri hakkında malûmât verilmiştir.

Üçüncü kısmın tanzimi de ikinci kısımına benzer bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu kısımda 39 yazar ve şâirden 17'si şiir 39'u nesir toplam 56 parça alınmış ayrıca 42 Müntehab mısra ve 25 beyite yer verilmiştir. Bu

* 2. bs. İstanbul, A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye 1316 / 1318/1900, 8+160 s.

3. bs. İstanbul, A. Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1300 / 1902, 156 s.

4. s. İstanbul, A. Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası 1322/1904, 156 s.

5. bs. İstanbul, A. Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası 1325/1909, 156 s.

Tab-ı Nevin I. Matbaa-i Amidi, 1328/1912, 165+3 s.

Tab-ı Nevin Temsil-i sani, İstanbul, Keteon Bedrosyan Matbaası, 1339/1914, 158+2s.

** - İst. Mihran Mat. 1316/1898, 2+1605.

- İst. A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat. 1317/1899, 2+1605.

4. bs. İst. A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat. 1320/1902, 2+1545.

Tab-ı Nevin Temsil-i Sâni, İst. Selânik Mat. 1330/1914, 158+25

*** - İst. A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat.,1317/1899,2+1605.

3. bs., İst. A.Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Mat. 1320/1902, 134+2 s.

-İst. Selânik Mat., 1330/1914, 156+3 s.

kısımın sonunda öğrencilere ödev olarak yapılması istenen tavsiye mâhiyetinde bazı çalışmalar tevcih edilmiştir.

Eserin en mütakamil kısmını teşkil eden dördüncü kısımda ise 34 yazar ve şâirden 21'i şiir 42'si nesir toplam 63 parçaya yer verilmiştir.

Bir ders kitabı olarak hâzırlanışı göz ardı edilmemek kaydıyla esere toptan bir göz atıldığında bir antolojide sahip olması gereken bütün vasıflara sahip olduğu görülmektedir. Zira Divân Edebiyatı, Tanzimât ve Servet-i Fünûn devri edebiyâtlarına tahsis edilen eserde meşhur olmuş yazarların herkes tarafından bilinen ve sevilen şiirleri ya da nesirlerine yer vermekle yetinilmeyip, ikinci ve üçüncü derecedeki şâir ve yazarların eserlerine de yer verilmiştir.

Bir ders kitabı olarak bugünkü benzerleriyle mukayese edildiğinde de eserin kıymetini takdir etmek icab eder. Zira eser az örnek verilerek aşırı genelleştirilmiş değerlendirmelerle şişirilmemiş, örnekler sayıca fazla tutulmuş, gereksiz açıklamalara girişilmemiştir. Muhtemelen yazar öğretimde metni esas alan bir metodun benimseyicisidir.

Şâir ve yazarların biyografileri hakkında bilgiler, nazmın nesre tahvili, aruzun kullanımı, edebiyâtımızın geçmiş ve geleceğine dair fikirler ve ihtivâ ettiği malzeme açısından eserin edebiyât araştırmalarında başvurulması gereken mühim kaynaklardan biri olduğunu söyleyebiliriz.

Dönemin antoloji karakteri arzeden ders kitaplarına alınan yazar ve şâirler ve bunlardan seçilen metinlerin şekil, muhteva özellikleri ve kemmiyeti hakkında daha ayrıntılı bir araştırma ve inceleme yapılması gerekmektedir. Biz sadece bir yüksek lisans tezinin bünyesine sığabilecek kadarını almakla iktifa ediyoruz.

1.10. Muntehab Çocuk Şiirleri; Celâl Sahir [Erozan]-Mehmed Asım [Us],

Devre-i ula;* İstanbul, Şirket-i Mürettibiye Matbaası 1311/1898, 155+1s.

Devre-i Mutavassıta; İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1335/1919, 52 s.

Devre-i Aliye; İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1335/1919, 63+3 s.

"Bilumum mekâtib-i ibtidaiyenin 1. ve 2. senelerinde ezberlenecek ve inşâd edilecek manzumeleri hâvi" olan birinci kısım (Devre-i Ula) da 7 tanesi notalarla verilmiş toplam 34 şiir bulunmaktadır. Mühim bir edebi değeri hâiz olmayan bu manzumelerin ekseriyetle ilâhî, marş, dinî ve destânî şiirler olduğu görülür.

"Bilumum mekâtib-i ibtidaiye'nin 3. ve 4. senelerinde ezberletilecek, inşad edilecek manzumelerden mürekkep" olan ikinci kısım (Devre-i Mutavassıta) da şiirlerine yer verilen şâirlerin tamamı Servet-i Fünûn'dan sonra eser vermiş şahsiyetlerdir.

10 şâirden 25 şiirin yer aldığı üçüncü kısım (Devre-i Aliye) de yer alan şiirlerin ise yine dinî, hamâsî ve epik karakterli olmakla beraber edebî değer olarak ilk iki kısımdakilerden daha zengin olduğu görülmektedir.

Bir ders kitabı olduğu akıldan çıkarılmamak kaydıyla eserin ilk ciltten itibaren edebi değeri gittikçe artan ve dili gittikçe ağırlaşan şiirlere yer verdiği görülmektedir. Bunu tertip edenlerin ibtidai mektepler için hâzırladığı ders kitabında kolaydan zora doğru bir öğretim metodunu benimsemiş olmasıyla açıklamak mümkündür.

* Bu kısmın İstanbul, Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1311/1893, 186 s.kayıtlı bir baskısı daha vardır. Yazar bu baskıda yer alan 7 şiiri bizim incelerken esas aldığımız baskıda çıkarmıştır.

1.11. Muktatafat-ı Edebîye Li'Talebeti'l-İdadiye; Abdülkadir Nûri Derzenci, İstanbul, Mâhmud Bey Matbaası, 1323/1905, 243 s.

Tamamen Arapça olarak tertip edilen eserde mehâz gösterilmeden alınan 117 parça yer almaktadır.

1.12. Rehber-i Erib Kâmil-Bir Muallimin Şakirtlerine Dersleri; Şâhâbettin Süleyman,

1. C. İstanbul, Necm-i İstikbal Matbaası, 1328/1912, 194 s.

2. C. İstanbul, Matbaa-i Kader, 1328/1912, 203 s.

3. C. İstanbul, Müşterekü'l-Menfaa-i Osmanî Matbaası, 1328/1912, 130 s.

Bütün araştırmalarımıza rağmen kendisini elde edemediğimiz eser hakkında tek bilgi Nâzım H. Polat'ın "Şâhâbettin Süleyman" adlı eserinde bulunmaktadır. Biz de aynen buraya alıyoruz:

"İlk iki cildi Bruno' nun "Francine" adlı eserinden adapte yolu ile tercüme edilen bu kitabın üçüncü cildi Türkçe parçalardan meydana getirmiştir. Bu cilde parçaları alınan yazarlar: Sadullah Paşa, N. Kemal, Şinâsî, Şemseddin Sâmi, Rezaizâde Mâhmud Ekrem, M. Nâci, A. Hamid, Tevfik Fikret ve İsmâil Safâ' dır."

1.13. İlâveli Güldeste-i Hürriyet Yahut Mükemmel ve Mufassal Hâzine-i Mekâtîp; Ali Cezmi, İstanbul , Mâhmud Bey Matbaası, 1329/1913, 228 s. (Taşbasma).

"Edebiyât ve Kitâbet-i Osmâniye' ye müteallik kavâid-i kâfiyeden bahis muharrerât-ı resmîye ve gayri resmîye ve muharrerât-ı nâdireyi hâvi" olan eser edebi değeri olmayan resmî ve gayri resmî yazıların düzensiz bir şekilde bir araya getirilmesiyle meydana gelmiş baş tarafında kitâbet ve mektup yazma

* Nazım H. Polat, Şâhâbettin Süleyman, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1982, s. 154.

sanatı hakkında bilgiler verilmiştir. Kitabın sonunda, alınan 84 parçaya ait mühürlere yer verilmiştir.

Üzerinde herhangi bir kayıt olmamakla beraber tertip ve tanzim tarzına bakarak bir ders kitabı olabileceğini düşünerek eseri bu bölüme almayı uygun bulduk.

İsmindeki "Güldeste" kelmesi dışında edebi antolojiyle bir ilgisi olduğunu söyleyebilmek oldukça güçtür.

1.14. Musavver Küçük İktitaf : Mehmet Ata, 1. Kısım, İstanbul, Keteon Bedrosyan Matbaası, 1329/1913, 95 s.

"Mekâtib-i İbtidaiye ve Rüşdiye' de kıraat olunabilmek üzere" tertip edilen eserde büyük bir çoğunluğunu Tanzimât yazar ve şâirlerinin teşkil ettiği 21 yazar ve şâirden 19' u şiir, biri Rousseau' dan tercüme edilen 21'i nesir toplam 42 parçaya yer verilmiştir.

Bazı parçalardan sonra az kullanılan kelimelerin karşılıkları ve parçalar hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Eserde nisbeten yazarın "İktitaf" adlı eserinin etkisi görülür.

Yazar önsözde eseri cüz cüz neşretme niyetinde olduğunu, müteakip kısımların "İktitaf"a benzemeyeceğini belirtmiştir. Ancak yaptığımız araştırmalar sonucunda eserin müteakip kısımlarına tesâdüf edemedik. Muhtemelen eser tamamlanmamış ya da tamamlandıysa da bizce malum olmayan bir sebepten dolayı yayınlanamamıştır.

1.15. Resimli Muktatafat; Şahâbeddin Süleyman, İstanbul, Kanaat Kütüphanesi ve Matbaası, 1329-1330/1913-1914,

1. Kısım 2+160 s.
2. Kısım 161-318
3. Kısım 319-477

"Mekâtib-i ibtidailerin 1., 2. ve 3. sınıfları için" hâzırlanan eserin birinci kısmında 41 yazarın ismi zikredilmiştir. Ağırlığını Tanzimât ve Servet-i Fünûn devri yazar ve şâirlerinin teşkil ettiği eserde birinci kısımda 3 şiir, 15 nesir parçası (Makale, hikâye), 16 darb-ı mesel, 5 müfred beyit, 16 berceste mısra ve Büyük Frederich'e ait 7 vecizeye yer verilmiştir. Birinci kısımda Divân Şiiri'ne ayrılan yer müfred beyitler ve berceste mısralarla sınırlıdır. Divân nesrine ise hiç yer ayrılmamıştır.

İkinci kısım da muhteva bakımından birinci kısmı andırır; ancak bu kısımda Servet-i Fünûn Devri yazar ve şâirleri Tanzimât dönemi yazar ve şâirlerine göre daha ağırlıklıdır. Ayrıca Fecr-i Ati şâirlerinden Emin Bülend, Tahsin Nahid, Fazıl Ahmed, Ahmed Haşim, Refik Halid ve Ahmed Samim'e de yer ayrılmış, Divân Edebiyatı'ndan parçalara da yer verilmiştir.

Toplam 24 muharririn isminin zikredildiği bu kısımda 15 şiir, 11 nesir, 2 de mensur şiir bulunmaktadır. Ayrıca bu kısımda Divân Şiiri'ne Şeyh Galib'in bir "Bahâr Kasidesi" ve Nabi'nin bir gazeli, Divân nesrine ise Hersekli Arif Hikmet'in "Hikmet-i Medeniyet" adlı bir yazısıyla yer verilmiştir.

Eserin üçüncü kısmı ise daha ziyâde Divân Edebiyatı ağırlıklıdır. Bu kısımda tamamı Divân şâir ve nâsiri 24 yazardan 14 şiir ve 13 nesir parçasına yer verilmiştir.

Eserin tamamı gözden geçirildiğinde bir antolojinin taşınması gereken metin zenginliğine sahip olduğu, ele aldığı devrelerin sadece kalburüstü yazar

---

* Bkz. Nazım H. Polat, Şâhabeddin Süleyman, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1987. s. 153.

ve şâirleriyle değil unutulması muhtemel ikinci ve üçüncü derecede önemli ediblerine de yer verdiği görülmektedir. Bir ders kitabı olması hasebiyle tam anlamıyla antoloji diyemeyeceğimiz kitabın ikinci ve üçüncü kısımlarında yer alan parçaların altında geçen Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmiş, yine üçüncü kısımda alınan yazar ve şâirlerin hayatı hakkında mücmel de olsa bazı malûmât verilmiştir. Ayrıca her 3 ciltte de kitabın adından da anlaşılacağı üzere parçalarına yer verilen yazar ve şâirlerin birer portresine yer verilmiştir.

Kitabın "mekâtib-i ibtidayelere mâhsus" hâzırlanmış bir ders kitabı oluşu gözden uzak tutulmamak şartıyla başarılı bir antoloji olduğunu söylemek mümkündür. Birinci kısmın sosyal ve siyâsi hadiselerle açılma temayülü arz eden Tanzimât edebiyâtının birinci dönemine, ikinci kısmın çıkış noktası batılı da olsa "sanat sanat içindir" anlayışını benimseyen Servet-i Fünûn devri edebiyâtçılara, üçüncü kısmın ise aynı anlayışın klasik - daha doğrusu geleneksel-versiyonuna bağlı Divân Edebiyâtı'na ayrılışı kanaatimizce kolaydan zora, yakından uzağa, müşâhhasan mücerrede ve basitten mürekkebe doğru seyreden bir talim ve terbiye telakkisinin neticesidir.

Süleyman Şevket Tanlı'nın Güzel Yazılar adlı kitabıyla mukayese edildiğinde de teorik bilgi, açıklama ve alıştırma yönünden ondan daha zayıf kaldığı, diğer bir tabirle Güzel Yazılar'ın ders kitabı olma vasfının daha ön planda olmasına mukabil Resimli Muktatafat'ın antoloji vasfının daha ön planda oluşu dikkat çeker. Bu farklılık muhtemelen her iki eserin hitâb edecekleri kitlelerin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır.

1.16. Eş'âr-ı Nedim: Ahmet Hamdi [TANYEL] İstanbul, Nefâset Matbaası, 1920, 46 s.

"Mektep müdavimleri" için hâzırlanan eserin "Küçük Bir Mukaddime" kısmında yazar, özellikle mektep talebelerini gözönünde bulundurarak "Bir külliyyât-ı nefâis-i eslâf" neşrini düşündüğünü ve bu kitabın adı geçen külliyyatın

ilk kitabı olduğunu, şayet beklenen rağbeti görürse divânlarının baskısı kalmamış, adları unutulmaya yüz tutmuş şâirlerimizin de eserlerinden seçmeler yapmak sureti ile bu külliyyatı tamamlayacağını belirtmiştir.*

Yaptığımız araştırmalar neticesinde adı geçen külliyyâta ait başka bir esere tesâdüf edemedik. Muhtemelen eser beklenen ilgiyi görememiştir.

Nedim' in 9 gazel, 3 rübâi ve 13 şarkısının yer aldığı eserde edebi ve biyografik bilgiye yer verilmemiştir. Eser bu haliyle bir ders kitabından ziyâde müstakil bir antoloji intibai uyandırmaktadır.

1.17.Güzel Yazılar; Süleyman Şevket [Tanlı],

1. C. İstanbul Orhaniye Matbaası, 1342/1924, 174+ 2 s. *
2. C. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1342/1923, 181+ 3 s. **
- 3.C. İstanbul, Çatan Matbaası, 1340/1924, 248+ 5 s. ***
4. C. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1342/1923, 320+ 2 s. ****

Tanzimât'ın birinci döneminden başlayıp Servet-i Fünûn, Fecri Ati, Beş Hececiler ve Cumhuriyet devrinin belli başlı şâir ve yazarlarını da kapsayan genişçe bir yelpazeyi içine alan birinci ciltte 19 yazar ve şâirden 19'u şiir, 17' si nesir toplam 36 parçaya yer verilmiştir. Bu cildin ilk baskısında ise 39 yazar ve şâirden 37 şiir, 31 nesir toplam 68 parça yer almaktadır. Muhtemelen tertip eden kitapların okutulduğu mekteplerin müfredatını göz önüne alarak eserde değişiklik yapma yoluna gitmiştir.

* a.g.e., s.4

** Bu cildin diğer 2 baskısı: İstanbul, Matbaa-i Amire, 1336, 1338/1920 164 + 4 s. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1338/1341/1922, 164 + 4 s.

*** Bu cildin ilk baskısı: İstanbul, Matbaa-Amire, 1338-1341/1920, 172+1 s.

**** Bu cildin ilk baskısı: İstanbul Matbaa-Amire, 1337-1339/1921, 249+ 5 s.

**** Bu cildin daha evvelki baskıları: İstanbul, Matbaa-i Amire, 1336-1338/1920 , 324 + 2 s. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1336-1338/1920, 324-2 s.

İstanbul, Matbaa-i Amire, 1339/1923, 324 s.

Kısmen Tanzimât'ın birinci devresine de yer vermekle beraber büyük ölçüde Servet-i Fünûn ve Milli edebiyât dönemlerinde eser veren sanatkarlara tahsis edilen ikinci ciltte 33 yazar ve şâirden 34 nesir parçası, 23 müstakil şiir, 8 beyit ve 4 kıt'a olmak üzere toplam 69 parçaya yer verilmiştir. Tertip eden eserin son bölümünde "Bazı muharrirlere dair" başlığı altında eserlerine yer verdiği yazar ve şâirler hakkında mücmel biyografik bilgiler vermiştir.

İki bölüme ayrılan üçüncü cildin birinci, bölümünde Tanzimât, Servet-i Fünûn, Fecr-i Atı, Millî Edebiyâtçılar ve Beş Hececiler'e kadar uzanan geniş bir yelpazeden 30 şâir ve yazardan 31'i şiir, 20' si nesir toplam 51 parçaya yer verilmiştir. Ayrıca Ali Bey'in Lehçetü'l-Hakâyık'ından 41 kelime karşılıklarıyla beraber bu bölüme alınmıştır.

Numaralandırılmamış ikinci bölüm ise Divân Edebiyatı ağırlıklıdır. Orhan Seyfi Orhon ve Siraceddin dışında tamamını Divân Edebiyatı şâir ve yazarlarının teşkil ettiği bu bölümde 14 şâir ve 2 nâsirden (Evliya Çelebî, Katip Çelebi) 12 şiir, 2 nesir toplam 14 parçaya yer verilmiştir.

Eserin tamamı göz önüne alındığında toplam 43 şiir, 23 nesir ve Lehçetü'l Hakayık'tan alınan parçayla birlikte 67 parçaya yer verilmiş olduğu görülmektedir.

İkinci ciltte yer alan parçalardan şiirlerin vezinleri verilmiş, taktileri yapılmış, nesirler de dahil olmak üzere her parçada geçen Arapça, Farsça kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmiş, parçaların birbirleriyle benzer ve farklı yönlerinin incelendiği dil, şekil ve muhtevanın değerlendirildiği bölümlere yer verilmiştir.

Aralarında Baki, Nedim, Nefi gibi Divân şiirinin büyük ustalarının, Akif Paşa ve Ahmed Cevdet Paşa gibi diplomat ediplerin, Katip Çelebî ve Evliya Çelebî gibi nâsirlerin, Tanzimât, Servet-i Fünûn, Fecr-i Atı ve Milli Edebiyat dönemi yazar ve şâirlerinin, Siraceddin, Kemal Paşazâde Said Bey gibi ikinci

hatta üçüncü derecede şâir ve yazarların da bulunduğu üçüncü ciltte ise 41 yazar ve şâirden 43 şiir, 27 nesir toplam 70 parçaya yer verilmiştir. Her şiirin sonunda taktii yapılmış, vezni bulunmuş ve bazı parçalardan-özellikle Tanzimât ve Divân Edebiyâtı şâirlerinden alınan parçalardan-sonra metinde geçen Arapça, Farsça kelimelerin karşılığını içeren mini lugatçelere yer verilmiştir.

Kitabın en son ve en mütakamil kısmını teşkil eden dördüncü cildi ise tamamen Tanzimât ve Divân Edebiyâtlarına tahsis edilmiş ayrıca son kısma halk edebiyâtı Nümûnelerinin yer aldığı bir bölüm eklenmiştir.

Naima Tarihi'nden alınan pasaj ve Fuzûli'nin Şikâyetnâme'sinden aktarılan bölüm dışında tamamen şiire hasredilmiş olan bu ciltte Şinâsî, Ziyâ, Paşa, Bayburtlu Zihni ve Aşık Buhari dışında tamamı Divân Şâiri olan 20 şâir ve yazardan toplam 32 şiire yer verilmiştir.

Halk şiirine ayrılıp "Nefesler" ve "Mâniler" adıyla 2 ana bölüm halinde tertib edilen son bölümde ise biri 3, biri 5, biri 7 sonuncusu ise 13 dörtlükten meydana gelen 4 nefes, 8 mâni, 1 türkû, 1 koşma ve 1 destana yer verilmiştir.

Tertip eden bu cilde aldığı hemen hemen bütün parçalarda geçen Arapça ve Farsça kelimelerin anlamlarını ihtivâ eden mini lugatçelere yer vermiş ayrıca aldığı şiirlerin taktiğini yapmış, kullanılan vezinlerin ve şiirin dahil olduğu edebi türün genel özellikleri, menşei ve edebiyâtımızda kullanılış sıklığı gibi mühim bilgiler aktarmış, eserlerine yer verdiği şâir ve yazarların hayatları, eserleri ve kullandıkları malzeme ve edebiyât tarihimizde işgal ettikleri yer ve hâiz oldukları ehemmiyet hakkında bazen kendi fikirlerini de katarak malûmât vermiştir. Ayrıca parçaları tahlil ve tenkid etmeye çalışmış, dil ve üslup özelliklerini inceleyip diğer parçalarla benzer ve farklı yönlerini tespit ve tenkit etmeye çalışmıştır.

Liseler için hâzırlanıldığı göz önüne alınıp bugünkü ders kitaplarıyla mukayese edildiğinde de değerini takdir etmek gerekir.

1.18. Edebî Yazılar: Hafız İbrahim, İstanbul, Necm-i İstikbal Matbaası, 1346/1927,

1. cüz. 72 s.

2. cüz. 47 s.

Tamamen Tanzimât şâir ve yazarlarından seçilmiş parçalara ayrılan eserde 22' si nesir, 21' i şiir toplam 43 parçaya yer verilmiştir.

Yazarların hayatı, metinlerin tahlili, aruz ve diğer edebî unsurlarla ilgili bilgilere eserde şişkinlik meydana getirecek derecede fazla yer verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM İÇİNDE ŞİİR BULUNMAYAN ANTOLOJİLER

2.1. Letâif ve Fıkralardan Meydana Gelen Antolojiler

2.1.1. Gencine-i Letâif; [Faik] Reşad, İstanbul Matbaa-i Âmire 1299/1882, 144 s.

Müellifin ifadesine göre "sohbet-i yârân arasında istimâ eyleyip telezzüz ettiği letâifin zabtı ile beraber letâife müteallik kütüb ve resâil ile gazetelerde görülen fıkârât ve nevâirden dahi münâsiblerini bi'l-intihâb ilave etmek suretiyle" teşekkül eden eser Türk ve yabancı ediplerin nükteleri, sorular karşısında verdikleri güldürücü ve hicvedici cevaplar ve ibret dersi verebilecek karakterde bazı fıkralardan meydana gelmiştir. Eserde yer alan 81 parçanın hiçbirisiyle alakalı herhangi bir kaynak verilmemiştir.

2.1.2. Letâif; Ş. Sami, İstanbul, Mihran Matbaası 1300-1301/1883-1884, 128 s.

Herhangi bir mehâz gösterilmeden alınan güldürücü ve düşündürücü toplam 272 kısa latifeyi ihtivâ etmektedir.

2.1.3. Güzide-i Letâif; H. Galip,

1. Cüz, İstanbul, (S) Şirket-i Tertip edeniye Matbaası, 1303/1886, 32 s.
2. Cüz, İstanbul, Cemâl Efendi Matbaası, 1303/1886, 28 s.

"Zihni istirahat için" kâleme alınan eserin birinci cüzünde 37, ikinci cüzünde ise 33 latife yer almaktadır. Latifelerden bazıları birkaç satırlık kısalıkta, bazıları ise birkaç sayfalık uzunluktadır; fikri yönlerinden çok mizahi yönleri ağır basmaktadır.

2.1.4. Mültekatât-ı Letâif; Hayrettin, İstanbul, Matbaa-i A.K.Tozlıyan, 1303/1886, 64 s.

"Terbiye-i ahlak, tehzib-i nefis ve efkâr için" kâleme alınan eserde 107 latife yer almaktadır.

2.1.5. Letâif-i Fıkarat; Ahmed Fehmi, İstanbul Karabet ve Kasbar Matbaası, 1304/1887, 80 s.

Yazarın "kitaplardan okuduğu, sohbet esnasında duyduğu latifelerin bir kitabın derûnunda münderec" bulunması isteğiyle tertip ettiği eserde tamamı mehâz verilmeden alınmış 169 latife yer almaktadır.

2.1.6. Gülşen-i Letâif; Markara Kabrieryan, İstanbul, K. Bağdatlıyan Matbaası 1894, 57 s.

Eserde edebi değeri olmayan müellifi belirsiz 9 hikâye, 7 hatıra ve 7 fabl toplam 23 parça yer almaktadır. Alınan parçaların herbirinden sonra "Talimdir" başlığı altında o parçayla ilgili sorular ve parçada geçen bazı kelimelerin Ermenice karşılıkları yer almıştır. Eser bu haliyle bir antolojiden çok Ermeniler'e Türkçe öğretmek için kâleme alınmış bir ders kitabı karakteri arz etmektedir. Tamamen latifelerden meydana geldiği için bu bölüme almayı uygun bulduk.

2.1.7. Letâif Hâzinesi; Karabet Palamutyan, İstanbul, Asır Matbaası, 1315/1897, 47 s.

Ekseriyeti mizahî bir müstehcenlikle söylenmiş 77 latifenin yer aldığı eserde herhangi bir kaynak zikredilmemiştir. Latifelerin büyük bir kısmı birkaç hatta bir satırlık kısalıktadır.

2.1.8. Letâif-i Nadide; Ali Muzaffer, İstanbul, Artin Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1315/1897, 110 s.

"Hemen cümlesi yeniden yeniye bulunarak yahut lisân-ı ecnebiyeden intihâb olunarak cemm edilen" 130 latifeyi ihtivâ etmektedir.

2.1.9. Mecmua-i Letâif; Faik Reşad, İstanbul, Asır Matbaası, 1315/1897, 49 s.

Yazarın Gencine-i Letâif adlı eserinin zeyli olan eser 55 latifeyi ihtivâ etmektedir.

2.2. Gazetelerden Seçme Parçalardan Oluşan Antolojiler

2.2.1. Müntehabât-ı Tasvir-i Efkâr: Nâmık Kemal; 3. bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ 1311/1894, 128 s.

Nâmık Kemal'in Tasvir-i Efkâr'da çıkan siyâsî muhtevalı maktelelerinin seçilip bir araya getirilmesiyle teşekkül etmiştir. Alınan makalelerin çıktığı tarih ve nüsha numaraları da belirtilmiştir.

2.2.2. Müntehabât-ı Tasvir-i Efkâr: Şinâsî; İstanbul matbaa-i Ebüzziyâ, 1303/1886, 104 s.

Tasvir-i Efkâr'la Ceride-i Havadis ve Ruznâme-i Ceride-i Havadis arasındaki münakaşalar ve bu münakaşalarla ilgili Şinâsî'nin yazdığı yazıların bir araya getirilmesiyle teşekkül etmiştir. Esere alınan yazıların Tasvir-i Efkâr'da yayımlandıkları nüsha ve yayınlanış tarihleri belirtilmiş, diğer 2 gazetede tartışma konusu yazılara da yer verilmiştir.

2.2.3. Müntehabât-ı Tercümân-ı Hakikat; Tercümân-ı Hakikat Heyet-i Tahriyesi, İstanbul, Tercuman-ı Hakikat Matbaası 1305/1889, 129 s.

"Tercümân-ı Hakikat gazetesi'nde derc olunduktan sonra "kitap haline getirilen fıkra ve latife karakterli toplam 55 parçayı ihtivâ etmektedir.

2.2.4. Muntehabât-ı Tercümân-ı Hakikat;(Baskı yeri ve tarihi belli değil), 3 C.

1.cilt, 800 s.

2. cilt, 798+13 s.

3. cilt, 800+12 s.

Basıldığı yer ve tarih hakkında bir bilgiye sahip olmadığımız eser estetikten edebiyâta, güzel sanatlardan felsefeye, şiirden okuyucu mektuplarına kadar pekçok mâhsülün içinde yer aldığı eserde Ahmet Mithat Efendi' nin bariz bir ağırlığı göze çarpmaktadır.

Kitabın başında yer alan ifadeye göre "altı yıldan beri gazetede derc olunan yahut derc edilecek olan yazıların cemm edilmesiyle" meydana gelmiştir.

2.3. Atasözlerinden Meydana Gelen Antolojiler

2.3.1. Durûb-ı Emsâl ; Vâcî, İstanbul, Aşir Efendi'nin Matbaası, 1275/1858, 31 s.

Tertip edenin eserin önsözünde bildirdiğine göre Hıfzî Adlî adlı bir yazarın daha önce topladığı bir eserin müstehcen manalı atasözlerine fazla yer vermesi üzerine , kendisi "ifade de müstehcen, manada müeddeb" bir üslubla bu eseri meydana getirmiştir.

Alfabetik sıraya göre tanzim edilen eserde 694 atasözü yer almaktadır.

2.3.2. Durûb-ı Emsâl-i Osmâniye(Osmânische Sprichwörter). ; viyana Devlet - i İmparatoriye Matbaası, 1281/1865, 12+185 s.

Alfabetik bir sıralamayla tanzim edilen eserde yer alan her atasözünün altına kelime kelime tercümesi, yanında Almanca ve Fransızca transkripsiyonu, karşı sayfada ise bu iki dildeki karşılıkları bulunmaktadır. Toplam 500 atasözünün yer aldığı eserin son yirmi bir sayfası Osmanlı Türkçesinden Fransızca ve Almancaya bir sözlük ihtivâ etmektedir. Eser bu haliyle bir Türkçe öğretim kitabı karakteri arz etmektedir. Fakat tamamen atasözlerinden meydana geldiği için bu almayı daha uygundur.

2.3.3. Durûb-ı Emsâl-i Osmâniye ; Şinâsî, 3. bs. İstanbul Matbaa-i Ebüzziyâ, 1302/1885, 2+510 s.*

Ebüzziyâ Tevfik'in bazı notlar ve ilavelerle yaptığı en son ve en mütakâmil bu baskıda toplam 4004 adet atasözü, 22 mensur , 19 manzum veciz cümle yer almıştır.

* 1. bs., İstanbul, Tasvir -i Efkâr Gazetehanesi, 1280/1863, 2+ 488 s.
2. bs. İstanbul, Tasvir -i Efkâr Gazetehanesi, 1287/1870, 329+2 s.

Şinâsî'nin "Durûb-i Emsâl ki hikmetü'l - avâmdır, lisanından sadır olduğu bir milletin efkârına delalet eder" anlayışıyla yola çıkarak hâzırladığı bu eser devrinin en kapsamlı atasözü antolojisidir.

2.3.4.Durûb-ı Emsâl - i Osmanîye ve Fransevîye; Jan Dimitriyâdis, İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1305/1888, 25 çift s.

Alfabetik bir sıralamayla tanzim edilen eserde 353 atasözü ve bunların Fransızca karşılıkları yer almıştır.

2.3.5.Cümel-i Müntehabe -i Türkiye Yahud Atalar Sözü;M. Said, İstanbul, 1311/1894, 384s.

Alfabetik sıraya göre tanzim edilen eserde toplam 8793 atasözü yer almaktadır.Tertip eden bazı Divân şâirlerinden darb-ı mesel karakteri arz eden 193 berceste mısraı da eserine almıştır.

2.3.6.Durûb-i Emsâl- i Türkiye Yahud Atalar Sözü; M. Said Tekezâde , İstanbul Kasbar Matbaası, 1311/1894, 384 s.

Eserin kapağında Şinâsî' nin "Durûb-i Emsâl ki hikmetü'ül - avâmdır, lisanından sadır olduğu bir milletin efkârına delalet eder" sözü yer almaktadır. Alfabetik bir sıraya göre tanzim edilen eserde 5742 atasözü yer almaktadır.

2.3.7. Alman Durûb-ı Emsâli ; Mehmed Süleyman Avanzâde, İstanbul , Matbaa-i Orhâniye 1335/1919, 24 s.

Eserin önsözünde Prusya kralı Büyük Frederich'in hayatına ait bilgi verilmiş ve kitabın onun eserlerinden yapılan alıntılara bazı ilaveler yapılmak suretiyle meydana getirildiği belirtilmiştir. Eserde 112'si Frederich'in vecizesi, 72'si Alman atasözü olan toplam 184 parça meâlen verilmiştir.

2.3.8. Türk Dilinde Darb-ı Meseller; Gümülcineli Özbekoğulları'ndan Esad [İleri], İzmir, Ahenk Matbaası, 1341/1925, 36 s.

3 beyitlik manzum bir önsözle başlayan eserde alfabetik sıraya göre sıralanmış 5678 atasözü yer almaktadır.

2.4.Hikemî Cümleler ve Vecizelerden Meydana Gelen Antolojiler:

2.4.1. Cümel-i Hikemiye-i Ecnebiye;

1.cüz: Halil Edib

2.cüz: Ahmed Rasim ,

İstanbul, Şirket-i Mürettebiyye Matbaası , 1303/1886, 128 s.

"Meşhur -i hükemâ-yı ecnebiyenin akvâl-i hakimânelerini hâvi" olan 1. cüzde Eflatun, Aristo, Sektates gibi meşhur filozofların söylemiş olduğu vecize karakteri arzeden sözlerle, söyleyeni meçhul fakat darb-ı mesel özelliği taşıyan 292 hikemî cümle yer almaktadır. " Fransa ve Alman üdebâsından bazılarının hikemî kelâmlarını hâvi bir mecmua olan 2. cüzde ise 448 hikemî cümle bulunmaktadır.

2.4.2.Cümel-i Hikemîye-i Osmâniye ; Ahmed Rasim, İstanbul, (S) Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1303/1886, 64 s.

Müellifin " ifade-i Meram" kısmında verdiği bilgiye göre eser müellifin Osmanlı üdebâsının âsârını mütalaa ederken karşılaştığı cümel-i hikemîyeyi bir tarafa kayd edip toplamasıyla" meydana gelmiştir .

Eserde ekseriyeti Nâmık Kemal, Abdûlhak Hamid ve Recaizâde Mâhmud Ekrem' den derlenmiş 119'u manzum, 303 hikemî cümle bulunmaktadır.

2.4.3.Emsal-i Ali; Çev., M. Nâci, İstanbul , Matbaa-i Ebüzziyâ, 1303/1886, 34 s.

Alfabetik bir sıraya göre tanzim edilen eserde Hz. Ali'nin vecize karakteri arzeden 280 sözünün Arapça aslı ve Türkçe tercümesine yer verilmiştir.

2.4.4.Cümel-i Hikemiye ; Sâlih Sâim [Unar], İstanbul, Kasbar Matbaası, 1306/1889, 20 s.

Eser müellifin ifadesine göre "Seramedân-ı faziletperverân-ı Arab' tan bazılarının söylemiş oldukları kelimât-ı ber güzidenin saadet gazetesinde çeşitli zamânlarda tercüme edilmiş sözlerin" bir araya getirilmesiyle vücut bulmuştur. Hiçbir mehâz gösterilmeden alınan 45 hikemi cümlelerin bulunduğu eserin kapağında yer alan " Hükemâ-yı meşhûreden bazılarının tezhîb-i ahlâka hâdim bir takım âsâr-ı bergüzidelerini hâvidir" cümlesine istinâden eserin eğitim ve terbiye amaçlı bir çalışmanın mâhsulü olduğunu söyleyebiliriz.

2.4.5.Güzel Sözler; Mehmed Ziver, İstanbul, Cemâl Efendi Matbaası, 1306/1889, 43 s.

Yazarın okuduğu Fransızca ve Rumca kitaplardan bağındığı latifeler, pasajlar ve küçük hikâyelerin bir araya getirilip tercüme edilmesiyle teşekkül etmiştir.

Yazar eserinin ilk beş sayfasını "Fransız Lisani yahud medeniyet-i hâziraya olan hizmeti" ne ayırmış, aralarında Victor Hugo'nun da bulunduğu 12 Fransız yazarından 1'i manzum olmak üzere birer parça, biri kaynağı belli olmayan Rumcadan mütercem manzume ve 24 dört yabancı edipten 29 vecizeye yer vermiştir.

2.4.6.Cümel-i Hikemiye-i Meşâhîr-i Ümem; Hasan Hayri Rüstem Beyzâde, İstanbul, Hacı Hüseyin Efendi Matbaası, 1307/1890, 70, s.

Ekseriyeti İslâm büyüklerinden alınmış, 100 kadarının kimden alındığı belli olmayan 445 hikemî cümle ihtivâ etmektedir.

2.4.7.Cümel-i Hikemiye-i Türkiye; Ahmed Cânib bin Hüseyin, Kastamonu, Vilayet Matbaası, 1309/1892, 22 s.

Müellifin meşhur ulemâ ve üdebâdan derlediği ve kendisinin 14 yıllık memuriyeti hayatında değişik şahıslardan duyup dinlediği hikemî cümlelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen eserde 89 hikemî cümle yer almaktadır.

2.4.8.Cümel-i Müntehabe-i Kemâl; Ebüzziyâ Tefvik , 3. bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1311/1893 , 136 s.**

Nâmık Kemal'in kitap halinde çıkmış olan eserlerinden, gazete yazılarından ve makalelerinden kendisinin bilgisi dahilinde seçilip bir araya getirilen 129 cümleden meydana getirilmiştir. Esere alınan parçalar "cümle" olarak isimlendirilmekle beraber büyük bir kısmı yârim sayfalık ya da fazla hacme sahip pasajlardır.

2.4.9.Emsâl-i Hakikat ; Mehmed Recep, İstanbul, Asır Matbaası, 1315/1897, 75 s.

Eserde yer alan 117 hikemî cümlenin ekseriyeti ayet-i kerime ya da hadis-i şeriflerden mülhemdir. Eserde 19 tane de atasözü bulunmaktadır.

2.4.10.Cümel-i Hikemiye-i Telemak; Yusuf Kâmil Paşa, İstanbul, Matbaa-i Ebüzziya, 1317/1900, 46 s.

Batı Edebiyatı'dan Türkçe'ye ilk çevrilen eserlerden biri olan Fénelon'un Telemak adlı eserinden Yusuf Kâmil Paşa tarafından seçilen hikem-î cümlelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelmiştir.

Eserde yer alan 64 hikem-î cümlenin büyük bir kısmı bir, birbuçuk sayfa uzunluğundadır.

** 1. bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1299/1882, 80 s.

2. bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1303/1886, 144 s.

2.5. Hikâye Antolojileri

2.5.1.Hikayat-ı Müntehebe; Mehmed Rıfat Manastırlı, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1291/1874, 72 s.

"Mekâtib-i Sıbyaniye için" hâzırlanan eserde Fabl karakteri arz eden toplam 27 hikâye yer almaktadır. Her parçanın başında hikâyenin kahramanı olan hayvan hakkında ansiklopedik bilgiler verilmiş, sonunda ise "hisse" başlığı altında parçadan çıkarılması gereken ibret dersi anlatılmıştır.

2.5.2. Gülünçlü Efsaneler; Mehmed Hilmi,

1. C. İstanbul, Ahter Matbaası, 1319/1901, 80 s.
2. C. İstanbul, Âlem Matbaası 1319/1901, 80 s.
3. C. İstanbul, Âlem Matbaası 1319/1901, 80 s.

Eserin birinci cildinde 101, ikinci cildinde 109, üçüncü cildinde 103 parça yer almaktadır. İbret dersi verici bir karakter arzeden "efsane" lerin pek çoğunda masal havası hissedilir. Yazar aldığı parçalardan hiçbiri hakkında bir kaynak göstermemiştir.

2.5.3.Bektaşî Hikâyeleri; Süleyman Hakkı, İstanbul, Mâhmud Bey Matbaası, 1338/1922, 94 s.

"Mensubin-i tarikat-ı aliyye-i Bektaşîye'nin latif ve gülünçlü hikâyelerini hâvi" olan eserde belli başlıklar altında toplanmış 104 adet mizahî hikâye yer almaktadır.

2.6. Bir Tek Yazarın Eserlerinden Seçmeler Yapılarak Meydana Getirilen Antolojiler:

2.6.1. Müntehabât-ı Evliya Çelebî; İstanbul, Takvimhâne-i Amire, 1262/1846, 2+143 s.

Evliyâ Çelebî'nin Seyahatnâme'sinden seçilerek alınan 34 parçadan müteşekkildir.

2.6.2. Müntehabât-ı Hüseyin Rahmi; İstanbul, Tercümân-ı Hakikat Matbaası, 1305/1888,

1. C. 159 s.
2. C. 159 s.
3. C. 151 s.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ekseriyeti Tercümân-ı Hakikat'te yayınlanan yazıları olmak üzere eserlerinden yapılan seçmeleri ihtivâ etmektedir. Birinci ciltte 37, ikinci ciltte 41 ve üçüncü ciltte 29 yazı bulunmaktadır.

2.6.3. Müntehabât-ı Ahmed Midhat; İstanbul, Tercümân-ı Hakikat Matbaası, 1303-1307/1889-1890,

1. C. 155 s.
2. C. 163 s.
3. C. 157 s.

Üç ciltten oluşan eserin birinci cildinde Ahmed Midhad Efendi'nin 2 makale ve 4 hikâyesi, ikinci cildinde 2 hikâyesi, üçüncü cildinde ise 8 makalesi yer almaktadır.

2.6.4.Müntehabât-ı Mustafa Refik; İstanbul, Tercümân-ı Hakikat Matbaası,. 1305-1308/1888-1891,

1. C. 158 s.
2. C. 160 s.
3. C. 159 s.
4. C. 163 s.
5. C. 160 s.
6. C. 160 s.
7. C. 160 s.
8. C. İstanbul, Şirket-i Tertip edeniye Matbaası, 159.

Mustafa Refik'in ekseriyeti Tercümân-ı Hakikat'a yayınlanmış yazılarından müteşekkildir. Birinci ciltte 37, ikinci ve üçüncü ciltlerde 49, dördüncü ciltte 41, beş ve altıncı ciltte 50, yedinci ciltte 44 ve sekizinci ciltte 48 yazı yer almaktadır.

2.7. Başka Milletlerin Edebiyatlarına Dair Türkçe Antolojiler:

2.7.1. Tercüme-i Manzume; İbrahim Şinâsî, 2. bs. İstanbul, Tasvir-i Efkâr Matbaası, 1287/1870, 14+1 çift sahife.

Eserin ilk baskısı, "Fransız Lisanından Nâzmen Tercüme Eylediğim Bazi Eş'ar: Extraits de Poesies et de Prose Traduits en Vers Français en Turc" adıyla (İstanbul Presse d'Orient Matbaası, 1859, 14+1 çift s.) çıkmıştır. İkinci baskı ismi dışında herhangi bir değişiklik arz etmez.

Fransızca aslı, Türkçe tercümesi, alındığı yazar ve kaynağın da belirtildiği 17 şiirden müteşekkildir.

2.7.2. Edebiyat-ı Garbiyeden Bir Nebze; Seçip çeviren: Ahmed Râsim, İstanbul, Dikran Karabetyan Matbaası, 1303/1886, 94 s.

Eser müellifin verdiği bilgiye göre Fransızca bilmeyen okuyuculara Fransız Edebiyatı hakkında fikir ve malumât vermek için yazılmıştır.

Aralarında Victor Hugo, Lamartine, Rousseau, Racine gibi ünlü edebiyatçıların da bulunduğu 27 yazardan seçilip tercüme edilerek alınan 67 yazının hiçbirinin alındığı eser belirtilmemiştir. Bazı yazıların birkaç satırlık kısalıkta ve vecize karakterinde olmasına mukâbil, bazıları 2 ya da 3 sayfalık uzunluğa sahiptirler.

2.7.3. Emsile-i Ahlak Yahut Mukaddime-i Gayret; Hüseyin Zeki Aziz Beyzâde, İstanbul, Dersâadet Matbaası, 1305/1888, 75 s.

Yazarın Fransızcadan çevirdiği "bazı nesâyih-âmiz hikâyelerden müteşekkil olan eserde hikâyelerin alındığı herhangi bir kaynak zikredilmemiştir. 53 hikâyenin her birinin başında "Sadakat" , "sevgi" gibi vermek istediği mesajı ifşa eden başlıklar yer almaktadır. Ancak bu başlıkların eserin

orijinalinde mi varolduğu, yoksa mütercimim mi koyduğu belli değildir. Hikâyelerin muhteviyatına bakıldığında tertip edenin Şark edebiyâtının "kıssadan hisse" geleneği etkisinde kaldığı görölür.

2.7.4.Müntehabât-ı Şehnâme-i Firdevsi-i Tusi; Yozgadizâde Hasan, Hayri Paşazâde Yusuf Ziyâ, İstanbul Kasbar Matbaası, 1306/1889, 223 s.

Firdevsi'nin Şehnâmesi'nden alınan 51 parçadan teşekkül etmiştir. Tertip edenler alınan parçalar hakkında herhangi bir açıklama yapmamış eseri tamamen Farsça kaleme almışlardır.

2.7.5.Güzide-i Gülistan; Osman Fâik, İstanbul, Kasbar Matbaası 1307/1890, 351+1 s.

Sa'dî-i Şirazi'nin ünlü eseri Gülistan'dan seçilen parçalar ve sahife kenarlarında bunlara yazılan şerhlerden teşekkül etmiştir.

2.7.6.Mir'atü'n-nikât ;İstepan Hilmi, Bursa, Ferâizci zâde Matbaası, 1307/1890, 351+1 s.

Tercüme edilip mehâzları gösterilerek alınmış 167 parçanın yer aldığı eserde 3 ayet ve 7 hadis meâli de bulunmaktadır. En çok alıntı yapılan kaynaklar Bahâristân, Hafız Divânı, Târih-i Nigâristân ve Ebedü'd-dünya ve'd-din'dir.

2.7.7.Müntehabât-ı Fârisiye; Şevket Gavsî [Özdönmez], İstanbul, İstepan Matbaası 1313/1895, 24 s.

Aralarında Firdevsi, Mevlânâ, Sa'dî gibi büyük Edebiyatçılarında bulunduğu 12 siirden alınan 29 beyit ve bunların tercüme ve şehirlerinden teşekkül etmiştir.

2.7.8.Müntehab Hikâyeler; Çev. Mehmed Tefrik Köprölüzâde, İstanbul, Mâhmud Bey Matbaası, 1313/1895, 88 s.

Fazla rağbet görmemiş Fransız yazarlarından çevirilerek toplanmış 36 hikâyeyi ihtivâ etmektedir. Eserde yer alan parçaları mütercimim mi seçtiği yoksa seçilmiş bir kaynaktan mı çevirdiğine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

2.7.9.Napoleon'un Asar-ı Müntehabesi; Çev. Ahmet Refik, İstanbul, Kitabhâne-i İslâm ve Askeri, 1318/1900, 53 s.

Fransız İmparatoru Napoleon Bonaparte'ın mektupları ve bazı muharebelere dair hatıralarının yer aldığı 7 parçadan müteşekildir.

2.7.10.Tercüme Nümuneleri ; Ali Muzaffer , İstanbul, Kasbar Matbaası, 1318/1900, 56 s.

Ahmed Midhat Efendi' nin tercümeye dair bir makalesi dışında tamamı Fransızcadan tercüme edilmiş 16 parçayı ihtivâ etmektedir. Eserde ayrıca Fransızcadan mütercem 38 vecize ve atasözüne yer verilmiştir.

Yazıları alınan yazarların aralarında Victor Hugo, Lamartine, Alfred de Musset' nin de bulunduğu birinci derecede yazarlar olduğu görülmektedir.

2.7.11.Musavver Sahaif-i Güzide ; Fâik Sabri [Duran], İstanbul, Asır Matbaası , 1322/1906, 190 s.

Aynı yazarın "Musavver Müntehab Parçalar" adlı eserinde olduğu gibi bu eserde de seçilip, hikâyeleri alınan yazarların tamamı Fransızdır. Bu eserde de yazarlara ve hikâyede işlenen vakanın konularına göre resimler yer almaktadır.

İki bölüm halinde tanzim edilen kitabın her iki bölümünde de 12 yazardan 14 hikâye yer almaktadır.

2.7.12.Müntehabât-ı Mesnevi; Mehmed Şükrî, İstanbul Şems Matbaası 1328/1912, 147 s.

Mevlânâ'nın Mesnevisi'nden seçilen 38 beyit ve bunların tercüme ve şerhlerinden teşekkül etmiştir.

2.7.13.Musavver Müstehâb Parçalar; Fâik Sabri [Duran], İstanbul , Matbaa-i Kütübhâne-i Cihân, 1324 /1912 , 128 s.

Tamamı Fransız yazarlarından alınmış 23 parça ihtivâ etmekte, Hikâyelerin baş tarafında yazara, sayfa aralarında ise hikâyede işlenen vakanın konusuna göre temsili resimler bulunmaktadır.

2.7.14.Tecüme Mecmuası; Mehmed Ata, 1. Kısım İstanbul Keteon Bedrosyan Matbaası, 1329/1913, 80 s.

Yazarın "Fransızca'dan Arapça'ya Tedricî Terceme Dersleri" adlı eserinin pratiğini teşkil etmektedir. Fransızcadan Türkçeye 4, Arapçadan Türkçeye 9 ve Türkçeden Fransızcaya 1 olmak üzere toplam 24 çeviri parçanın yer aldığı kitapta "Sultan Osman Gazi Hâzretleri'nin bir nazm-ı şâhâneleri" de yer almaktadır.

Sully Prdhomme'un "Gözler" adlı şiiri ise Türkçeye hem nesren Mehmed Ata tarafından, hem de nâzmen Muallim Nâci tarafından 2 defa çevirilmiştir. Çevirilerin yedisini tertip eden Mehmed Ata, diğerlerini ise muhtelif kişiler yapmıştır.

* Kitabın adını yazar zikretmektedir. Biz yaptığımız araştırmalar esnasında ne kataloglarda ne de kütüphane fişlerinde esere tesâdüf edemedik. Muhtemelen lise seviyesindeki talebelerin Arapça ya da Fransızca dersleri için hâzırlanmış bir ders kitabı olmalıdır.

Kitabın başında yer alan "1. kısım" ibaresi bize müteakip kısımlar olduğunu düşündürdüyse de yaptığımız araştırmada aynı adla başka bir esere tesâdüf edemedik. Yazar eserin müteakip kısımlarını muhtemelen bu kısım beklenen ilgiyi göremediğinden ya da bizce meçhul bir sebepten dolayı yazmaktan ya da yayınlamaktan vazgeçmiştir.

2.7.15.Müntehabât-ı Eşar-ı Fârisî; Yümni, (Baskı yeri ve tarihi belli değil), Taşbasma, 44 s.

"Mekâtib-i Rüşdiye Şakirdânı için" hâzırlanan kitapta Mevlânâ, Hâfız, Attar, Sa'dî gibi Fars diliyle eser veren büyük şairlerden seçilen parçaların Farsça aslına yer verilmiştir.

Her ne kadar ders kitabı olarak hazırlanmışsa da Fars edebiyâtıyla ilgili bir eser olduğu için bu bölüme almayı uygun bulduk.

2.8.Müstakil Nesir Antolojileri:

2.8.1.Müntehabât-ı Asar-ı Osmâniye; Ütira ve Şürekâsı Matbaası, 1290/1873, 214 s.

Kemâl Paşazâde, Rüşdi Paşa, Midhat Paşa gibi diplomat ediplerin ekseriyeti resmî yazı karakteri arzeden 39 adet yazısından müteşekkildir.

2.8.2.Mecmua-i Hikâyât; (Tertip eden belli değil), Mısır, Bulak Matbaası, 1291/1874, 33 s.

"Ayı ile Tilki" , "Kedi ile Fare", gibi fabl türüne örnek teşkil eden 26 hikâyeden müteşekkildir. Alınan parçaların hiçbiri ile ilgili kaynak belirtilmemiş, her hikâyenin sonunda "Hisse" ya da "nasihat" başlığı altında parçaların vermek istediği ibret dersi anlatılmaya çalışılmıştır.

2.8.3.İlaveli Güldeste Muharrerât-ı Resmîye ve Gayri Resmîye; İstanbul, Matbaa-i Osmâniye, 1300/1883, 178 s. Taşbasma.*

Eser poliçe, arz tezkeresi, senet gibi resmî yazı karakteri arz eden 80 adet parçadan teşekkül etmiştir. Son 2 sayfada bu parçalara ait mühürler ve kaşelere yer verilmiştir.

Eserde bu haliyle "antoloji" demek mümkünse de "edebi antoloji" demek imkânsızdır.

---

* 2. bs. İstanbul, Hakkak Serviçin Matbaası, 1303/1886, 248 s. Taşbasma.

2.8.4.Müntehabât-ı Cedîde; Mustafa Reşid, I. Kısım (Nesir), İstanbul, Civelekyan Matbaası, 1302/1885, 384s.

Eser Şinâsî, Ziyâ Paşa, Abdülhak Hamid, Münif Paşa, Sudi Paşa, Ahmed Cevdet Paşa, Hüseyin Hulki gibi Tanzimât`ın bir kısmı devlet adamı olan büyük ediplerine tahsis edilmiştir. Nâmık Kemal`in ekseriyeti Akif Bey ve Cezmi`den alınan parçaları da dahil edildiğinde toplam 37 parçayı ihtivâ etmektedir. Eserin tanziminde herhangi bir sistematik yol takip edilmemiş, parçalar gelişigüzel sıralamayla verilmiştir. Eserin şiire ayrılan "Kısm-ı sani" sini "Müstakil Şiir Antolojileri" bölümünde inceledik.

2.8.5.Âsâr-ı Meşâhir; Mustafa Reşid, İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1303/1886, 228 s.

Eserde Ahmed Cevdet Paşa'nın üçü Fuad Paşa'ya, ikisi Fuad Paşazâde Nâzım Bey'e yazılmış 5 mektubu ve Divân-ı Sâib tercümesi için kâleme alınmış 1 dibacesi, Said Bey ve heyet-i tahririyenin 2 makalesi, Said Bey'in müstakil 1 makalesi ve Sadullah Paşa'nın bir mektubu olmak üzere toplam 10 adet parça yer almaktadır.

2.8.6.Nutuklar Mecmuası; Mihran Apikyan, İstanbul, İstapan Matbaası 1308/1890, 64s.

Ekseriyetini Tanzimât devrinin diplomat ediplerinin teşkil ettiği 12 yazarın değişik vesilelerle irad ettiği ettiği 34 nutuk metninden teşekkül etmiştir. Antoloji olmakla birlikte hiçbir edebi değeri hâiz değildir.

2.8.7.Nümûne-i Edebiyât-ı Adliye; Ali Nafiz Süruri-Talat, İstanbul, Mâhmut Bey Matbaası, 1309/1891,28s.

7 kanun metni ve biri Fransa`da geçmiş 4 dava tutanağını ihtivâ eden eserin adında geçen "Edebiyât" kelimesi dışında edebiyâtla bir alakası yoktur.

2.8.8.Hikâye-i Müntehabe Mecmuası; Vecihi, İstanbul, İkdâm Matbaası, 1314/1896 , 58 s.

Müellifi ve mehâzı belli olmayan beş hikâyeden müteşekkildir. Eserde yer alan hikâyeler pek fazla edebi değer taşımamaktadırlar.

2.8.9.Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebiye; Bulgurzâde Rıza, (2.Kısım Nesir), 2. bs. İstanbul, Şems Matbaası, 1329/1913, 384 s. ^x

Hemen hemen hepsi Tanzimât devri ve onu müteakip dönemlerde yaşayıp eser vermiş 13 muharrirden alınan 47 parça ihtivâ etmektedir. Eserin birinci kısmı tamamen nesre ayrılmış olmasına rağmen Abdülhak Hamit`in 2 müstakil şiirine (Cennetmekân Fatih Sultan Mehmed Türbesini Ziyâret ve Sultan Selim`i Evvel Türbesini Ziyâret) ve Rıza Tevfik`in Balaban Dağları adlı yazısında yer alan uzun bir manzumeye yer verilmiştir. Ayrıca diğer parçalar arasında da bazı manzumeler yer almaktadır.

Eserde yer alan parçaların kemmiyete göre kaba bir tasnifi yapılacak olursa Makale, mektup, hatıra ve mensur şiirden ibaret olduğu görülmektedir. Yazar kitabın sonunda kitabını hediye ettiği ismi gizli dostuna yazdığı biri 12 diğeri 4 beyitlik iki şiir ve bazı temmenilerini ihtivâ eden bir yazı ilâve etmiştir.

Eserin tamamen şiire ayrılan birinci kısmını ise "Müstakil Şiir Antolojileri" bölümünde değerlendirdik.

^x 1.bs., İstanbul, Sancakçıyan Matbaası, 1326/1990, 384 s.

2.8.10. Nefâis-i Ebediye; Midhat Cemâl [Kuntay], (2. Kısım Nesir), İstanbul, Araks Matbaası, 1329/1911, 430s.

Belli bir sistematiğe göre tanzim edilmeyen eserde tamamı Tanzimât ve Servet-i Fünûn devri edebiyâtçılarından olan 26 yazardan toplam 58 parçaya yer verilmiştir.

Müntehabât-ı Cedîde ve Müntehabât-ı Bedâyî-i Ebediye gibi nâzım-nesir olarak 2 kısma ayrılan bu eserin de şiire ayrılan 2. bölümünü "Müstakil Şiir Antolojileri" başlığı altında inceledik.

2.8.11.Nümûne-i Edebiyât-ı Osmâniye; Ebüzziyâ Tefik, 6.bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1329/1911, 544s. ^x

"Dokuzuncu asr-ı hicriden zamânımıza kadar en meşhûr üdebamızın âsârını câmi ve herbiri hakkında mülâhâzât-ı Edebîyeyi şâmil" olan eser kronolojik bir sıra takip edilerek tanzim edilmiştir. Alınan örnek parçalardan evvel yazarın hayatı, sanatı, edebiyât tarihimizdeki yeri hakkında bilgi verilmiştir. Yazar bu bilgileri verirken şâhıslar hakkındaki düşüncelerini gizlememiş, çoğu yerde sempati duyduğu yazarlardan sitayişle bansetmiştir. Her ne kadar "dokuzuncu asr-ı hicriden zamânımıza kadar" ibaresini kullanmışsa da eserin ağırlığını Nâmık Kemâl başta olmak üzere Tanzimât yazarları teşkil etmektedir.

2.8.12. Gülünçlü ve İbretâmiz Hikâyeler ; Müdirzâde Ahmed Nûri, Lefkoşe, İslâm Matbaası, (Tarihsiz), 18 s.

"Kartal ile Tilki" , "Horoz ile Keklik" gibi 10 adet fabldan oluşmuştur. Eserin sonunda bu fabllardan çıkarılacak ibret derslerine ait bir bölüm

^x 1.bs. ("Nümûne-i Edebiyât" adı altında), İstanbul, Mihran Matbaası, İstanbul, 1296/1879. 512-7s.
2.bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1302/1885, 504-3s.
3.bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1306/1889, 3-493s.
4.bs. İstanbul, Matbaa-i Ebüzziyâ, 1308/1890, 3-500s.
5.bs. ?

eklenmiştir. Kitabın ilk hikâyesi olan "Kartal ile Tilki" nin sonunda "Rumcadan terceme olunmuştur." ibaresi yer almaktadır. Ancak hikâyelerin tamamının mı yoksa sadece bu hikâyenin mi Rumcadan tercüme edilmiş olduğu sorusu cevapsız kalmaktadır. Alınan fabllardan hiçbiri hakkında mehâz gösterilmemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇİNDE ŞİİR BULUNAN ANTOLOJİLER

3.1. Mısra ve Beyitlerden Meydana Gelen Antolojiler:

3.1.1. Ebyât-ı Zâdegân; (Yazarı belli değil), İstanbul, Ceridehâne Matbaası, 1269/1853, 12 s. (Taşbasma).

Kimin tertip ettiği ve basıldığı yer hakkında hiçbir bilgi bulunmayan esere sadece şâirleri belirtilmiş 184 beyit ve 2 dörtlük alınmıştır. Beyitlerden 91'inin kime âit olduğu belli değildir (lâedri).

3.1.2. Berceste Mısralar ve Güzide Beyitler; H.Sa'dî, İstanbul, Artin Asaduryan ve Mâhdumları Matbaası, 1325/1909, 48 s.

Tertip edenin "lfade" kısmında verdiği malûmâta bakılırsa kitab, "matbuât-ı cedîdede makâmât-ı cümel ve ibârât için mesâri-i berceste ve ebyât-ı Müntehabe ve bergüzide istimâli âdet hükmüne girmeye başlamasına binâen" doğacak ihtiyaçları karşılamak için vücuda getirilmiştir.

İki kısma ayrılan eserin birinci kısmında berceste mısralar, ikinci kısımda ise beyitler , az sayıda kıtalar ve üçlükler yer almaktadır.

Tertip eden seçip aldığı mısra, beyit ve üçlükleri son kelimelerinin son harfine göre alfabetik bir tasnife tabi tutmuş, haklarında hangi şâire ait oldukları dışında herhangi bir kaynak göstermemiştir.

Eserin birinci kısmında ekseriyeti vecize ya da atasözü karakteri arz eden 164 mısraya, ikinci kısımda ise 148 beyit, 7 dörtlük ve bir üçlüğe yer verilmiştir.

Tevfik Fikret'in Sis Şiiri'nden gelişigüzel alınan 22 mısra dışında seçilen parçaların tamamı Divân Şâirlerinden alınmıştır.

3.1.3. Muntehabât-ı Mesâri ve Ebyât; Bursalı Mehmed Tâhir, İstanbul, Necm-i İstikbâl Matbaası, 1328/1912, 192 s.

Tertip edenin "ifade" kısmında verdiği malûmâta göre eser "mücerred Şuârâyı kiram-ı salife ve hâzıradan âsâr-ı alilerini görebildiği zevâtın yüzü müteceviz devâvin ve âsâr-ı manzumelerini gözden geçirerek ve Harâbât, Mecmua-i Muallim, Mizan'ül -Edeb ve Nevadir'ül-âsâr gibi müellefat-ı makbûleyi de başlıca merci ittihâz ederek ahlak, emsâl-i hikmet, ibret noktalarında kasırâne intihâb ettiği mesari ve ebyâtı ve nüshaya cem' etmesiyle teşekkül etmiştir.

Kitapta yer alan tamamı Divân şâirlerinden alınmış 902 mısra ve 27 beyit alfabetik sıralamaya göre verilmiş son mısraın son harfine göre alındıkları şâirlerin isimleri dışında haklarında hiçbir bilgi verilmemiştir.

3.1.4. Nevâdiri'l - âsâr fi mütaleati'l - eş'âr; Recaizâde Cevdet Ahmet Efendi, (Baskı Yeri ve tarihi belli değil) 134 s.

Bursalı Mehmed Tahir'in Muntehabât-ı Mesâri ve Ebyâtında atıfta bulunuşuna dayanarak makbul bir eser olduğunu düşündüğümüz kitabın başki yeri, baskı tarihi ve tertip edenin hayatı hakkında herhangi bir bilgiye tesâdüf edemedik.

Tamamı Divân şâirlerinden alınmış 3 gazel, 3 kıta ve 3417 beyitin hangi şâirlerden alındığı sayfa kenarlarına belirtilmiş, bunun dışında herhangi bir mehâz gösterilmemiştir. Alfabetik ya da kronolojik bir tanzim ve tasnife tabi tutulmayan kitabın önsöz olmadığı için hangi endişeyle tertib edildiği hakkında bir fikir yürütmek oldukça güçtür.

3.2.MÜSTAKİL ŞİİR ANTOLOJİLERİ

3.2.1.Halk Şiirlerinden Meydana gelen Antolojiler Antolojiler:

3.2.1.1. Halk Edebiyatı Örnekleri: 1 Mâniler;(Tertip eden belli değil) İstanbul, Evkâf-i İslâmiye Matbaası, 1339/1923, 54 s.

338'i Türkiye Türkçesi, 10'u Azeri Türkçesiyle söylenmiş toplam 348 mâniyi ihtivâ etmektedir. Mânilerin hangi yörelerden derlendiği, derleme esnasında nasıl bir metod takip edildiği hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Ayrıca seçilip alınan metinler gelişgüzel bir sıralama ile verilmiştir.

3.2.1.2.Halk Şiirleri; Gümülcineli Esad (İleri), İstanbul, Teşebbüs Matbaası, 1339/1923, 31 s.

İzmir, Aydın, Ödemiş civarının düşman işgali altında olduğu günlerde ve istiklal harbi sırasında yazarın görüp tanıdığı Mehmetçiklerden duyduğu şiirlerin bir araya toplanmasıyla teşekkül eden eserde 4 ilâhî 5 destan ve 35 koşma olmak üzere toplam 44 şiire yer verilmiştir.

Yer verilen şiirler umumiyetle halk edebiyâtının anonim mâhsulleri olduğu için herhangi bir mehâz gösterilmemiştir.

Şiirlerde ekseriyetle ailesinden, bağından bucağından ayrı kalmış, dağlarda silahla yatıp kalkan ve eş, evlat, ocak hasteri çeken insanların tahassür ve inkisarı hissedilir.

3.2.1.3. Bektaşî Nefesleri; Derviş Rûhullah, İstanbul-Orhâniye Matbaası 1340/1924, 87 s.

Tertip edenin kitabın başında yer alan "Yârân-ı Hakikat"a başlıklı ifadesinde verdiği bilgiye göre eser Derviş Rûhullah'ın Bektaşî dergâhlarında

okunan nefes ve ilâhîlerle, mecmualarda rastlayıp beğendiği manzumeleri bir araya toplamasıyla teşekkül etmiştir.

39 şâirden 73 şiirin yer aldığı esere alınan manzumeler hakkında yazar adından başka bir kaynak verilmemiş, şiirler alfabetik ya da kronolojik bir tasnif ve tanzime tabi tutulmadan gelişigüzel bir sıralamayla verilmiştir.

3.2.1.4. Anadolu Halk Şarkıları; 1. Defter Rauf Yektâ, İstanbul, Evkaf-ı İslâmiye Matbaası, 1926, 8+24 s.

Rauf Yekta'nın halk şarkıları, folklor incelemeleri hakkında mütalalarını arz ettiği 8 sayfalık bir mukaddime ve Konya, Cânîk, Kayseri, Menteşe, Afyonkarahisar ve Erzurum yörelerinden derlenmiş 48 adet halk şarkısı notaları ve makamlarıyla birlikte verilmiştir.

3.2.1.5. Anadolu Türklerinin Halk Edebiyatı: 1 Mâniler; Kilisli Muallim Rifat [Bilge], İstanbul, Devlet Matbaası 1928, 280 s. (Son yüz sayfası fihrist, hata sevap cetveli ve sözlük)

1760'ı müstakil, 43'ü İsmail Aleyhisselam hakkında söylenmiş toplam 1803 mâniye yer verilmiştir. Tertip eden aldığı parçaların hangi yöreye âit olduğunu belirtmemiştir. Eserin sonunda mânilerin ilk mısraının ilk harfine göre bir fihrist ve seçilen metinlerde yer alan mâhalli ağızlardaki kelimeler için bir sözlüğe yer verilmiştir.

Eserin isminde yer alan "1 Mâniler" ibaresi her ne kadar müteakip ciltler olduğunu düşündürüyorsa da yaptığımız araştırmalar sonucu eserin devamının olmadığını tesbit ettik.

3.2.2.Eski ve Yeni Türk Edebiyatı'yla Alakalı Antolojiler:

3.2.2.1.Güldeste-i Şuârâ; (Tertip edeni Belli değil), Bursa, Hüdavendigâr Matbaası, 1287/1870, 32 s.

Kitabın ilk sayfasındaki ifadede münderecâtının "Rûhi-i Bağdadi ve Fehim ve Veysî gibi meşhûr-i şuârânın terhib-i bend ve müseddes ve muhammes ve gazelleriyle Bursa'da câri sular hakkında Hasib Efendi(nin Miyâhiye'si ve Bursa'dan güzerân eden şuârânın esâmisiyle birer beyitlerinden ibâret" olduğu ve eserden elde edilen gelirin Bursa Demirciler Çarşısı'nda inşâ edilen bir câmiye ait olduğu belirtilmiştir.

2 Terhib-i bend, 1 kaside, 27 gazel ve Bursa'dan "güzerân eden" 42 şâirden birer beyit ihtivâ eden kitab bir antolojiden çok bir şuârâ tezkiresi özelliği göstermektedir. Eseri buraya alışıımızın sebebi biyografik bilgiye yer vermemesidir.

3.2.2.2.Müntehabât-ı Mecmuâ-i Cevahiri'l-Âsâr; Abduhalim Hilmi,

Cüz'-i Evvel, İstanbul, Zartaryan Fabrikası, 1289/1872, 32 s.

4 nâzım, 5 nesir toplam 9 parça ihtivâ eden eserde söyleyeni belli olmayan bir de müfred beyit bulunmaktadır.

Şiirler Yusuf Kamil Paşa, Emin Hilmi ve Hasırcızâde'ye ait birer kaside ve kime ait olduğu belirtilmeyen bir gazelden ibarettir.

Nesirler ise Mustafa Reşid Paşa'nın 1 resmî açılış nutku, Hüseyin Avni Paşa'nın saraya sunduğu 2 arz tezkeresi ve Ali Paşa'nın 2 mektubundan ibarettir.

Alınan parçalar ne kronolojik, ne alfabetik, ne de türlerine göre herhangi bir tasnife ve bölümlenmeye tabi tutulmamıştır. Eserin sayfa sayısı, alınan parçaların mâhiyeti ve seçilen şâir ve yazarlar gözönüne alındığında bu durumu normal karşılamak mümkündür.

Alınan parçaların yazar ve şâirleri hakkında herhangi bir biyografik bilgi verilmemiş, poetik bir fikir beyan edilmemiştir.

3.2.2.3.Harâbât; Ziyâ Paşa; Matbaa-i Âmire, 1291/1874,

1. C. 29+285 s.
2. C. 406 s.
3. C. 432 s.

Yayınlandığı dönemde olduğu kadar bugün de edebiyât tarihçilerinin ve münekkitlerin hakkında müsbet ya da menfi pekçok fikir yürüttükleri kitabın birinci cildi kasidelere, ikinci cildi Terkib-i Bend, Tercii-Bend, muhammes, müseddes, gazel, rübâî, kıt'a ve seçme beyitlere, üçüncü cildi ise mesnevilere ayrılmıştır. Her 3 cilt de kendi içinde "Türkî", "Fârisî" ve "Arabî" adlarıyla üç bölüme ayrılmış her üç dilli vücuda getirilen eserlere de yer verilmiştir.

Ziyâ Paşa eserin birinci cildinin başlangıç kısmında şiire olan ilgisini ve bu ilginin serüvenini anlatmış, "Meşrût-ı Ahvâl-i şâiri" başlığı altında şâir olmak için neler gerektiğinin tartışmasını yapmış ve bu husustaki kanaatlerini arz etmiş daha sonra İran ve Anadolu şâirleri hakkındaki genel kanaatlerini belirtmiştir.

Birinci ciltteki "Kaside-i Türkî" bölümünde 22 şâirden 58 kasideye, ikinci ciltteki "Türkî Eş'âr" bölümünde tesbit edebildiğimiz kadarıyla^[X] 364 şâirin terakib-i bend, terci-i bend, gazel, rübâî, muhammes, müseddes, kıt'a ve seçme

[X] Bu ciltte yer alan şiirler ekseriya belli bir başlık taşımadıkları, alındıkları şâirlerin isimleri sayfa kenarlarına yazıldığı ve bu isimler yazılırken de aynı şâirin adı bazı yerlerde ünvanla bazı yerlerde ise memleketiyle anıldığı için hata yapma ihtimalimiz kuvvetle muhtemeldir.

beyitlerine, üçüncü ciltteki "Türkî Mesneviyat" bölümünde ise 28 şâirden 39 mesneviye yer vermiştir. Bu bölüme alınan mesnevilerin bir kısmı kısaltılmıştır.

Eser toptan gözden geçirildiğinde birinci cildin daha derli toplu olduğu, müteakip ikinci ve üçüncü ciltlerin ise biraz daha dağınık bir görüntü sergilediği görülmektedir. Kitabın tamamında kendi şiirlerine de yer veren Ziyâ Paşa şiirlerini seçip aldığı şâirler hakkında poetik ya da biyografik herhangi bir bilgi vermemiş, isimleri dışında herhangi bir kaynak belirtmemiştir. Kitabın sayıca en çok şâire yer verilen kısmı olan ikinci ciltte söyleyeni belli olmayan (Laedri) kıta ve beyitlere de oldukça fazla sayıda tesâdüf edilmektedir.

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı gibi eser tamamen Divân Edebîyatı'na ayrılmıştır. Nadiren Şiir ve Edebîyatımız'da yenilik yapan şâirlerimize de -onlardan alınan şiirler de eski şiir geleneğine göre verdikleri eserlerden yapılan seçmelerden ibarettir.- Zaten bu vasfı taşıyan Nâmık Kemal'den başka şâir yoktur; ondan da sadece 2 beyite yer verilmiştir.

Kitabın birinci ve üçüncü cildinde her üç edebî lisânı kullanan umumiyetle büyük şöhrete sahip birinci dercede ediplere yer verildiği halde ikinci ciltte -biraz da düzenleniş tarzı icabı- isimleri ve eserleri pek bilinmeyen oldukça fazla şâire yer verilmiştir.

Kitabın tanzim ve tasnifine toptan bir göz atıldığında ise yukarıda belirttiğimiz dışında herhangi bir yöntem kullanılmamış; alfabetik ya da kronolojik bir tasnife yer verilmemiş, Arap ve Fars edebîyatına ayrılan bölümlerde seçilip alınan metinler dışında herhangi bir bilgi verilemiş herhangi bir mukayeseye girilmemiştir.

3.2.2.4.Hadikatü'l-Üdebâ;Emin Osman, 1. cilt., İstanbul, Matbaa-i Aramyan,1299/1882,160 s.*

Şînâsî' nin 3 şiiri dışında tamamı Nâmık Kemâl'e ait 13 makale ihtiva etmektedir.

3.2.2.5.Müntehabât-Cedîde;Mustafa Reşid,(2.Kısım Şiir),İstanbul, Karabet ve Kasbar Matbaası,1303/1886,384s.

Klasik edebiyâtımız'a ait türlere örnek olabilecek parçalar da dahil tamamı Tanzimât ve Servet-i Fünûn şâirlerinden alınmış 147 şiiri ihtivâ eden eserde 63 şâirin adı zikredilmiştir.Kitabın tek tercüme şiiri olan "Aya Hitâb"ı Abdülhak Hâmid ismi zikredilmeyen bir İngiliz şâirinden tercüme etmiştir.

"Müstakil Nesir Antolojileri" başlığı altında incelediğimiz kısmın önsözünden anladığımız kadarıyla Mustafa Reşit eseri üç cilt olarak tasarlamış ancak "Edebiyât-ı Garbiye'nin güzide nümûnelerini muhtevî " olacak olan üçüncü cilt bizce malum olmayan bir sebepten dolayı teşkil edilememiş ya da neşredilememiştir.

3.2.2.6. Mahşerü'n-Nefâis; Andelib [Mehmed Fâik Esad], İstanbul, Kasbar Matbaası, 1313,/ 1895,108 s.

"Eslaf ve muasirin-i üdebânın âsâr-ı manzûme ve mensûrelerini hâvi" olan eserde 4'ü nesir, 30'u manzum toplam 34 parçaya yer verilmiştir.

Nesirlerden 1'i hikâye, 1'i makale 2'si ise mensur şiirdir.

Şiirlerden 14 Tanzimât ve Servet-i Fünûn devirlerinde eser vermiş şâirlere, geri kalan 10'u ise Divân şâirlerine aittir. 6 şiir ise nesir halinde Fransızcadan tercüme edilmiştir.

---

* İkinci cildi ne yazık ki bütün aramalarımıza rağmen bulamadık.

Kitapta adı geçen şâirlerden Hersekli Arif Hikmet Beyin 4, Recaizâde Mâhmud Ekrem'in 3, İsmet Bey, Tevfik Fikret ve Avni Beyden ikişer, diğer şâirlerden ise birer şiir alınmıştır.

Seçilip alınan parçalar alfabetik ya da kronolojik bir tasnife tabi tutulmamış, yazıları veya şiirleri alınan yazarlar hakkında biyografik bilgi verilmemiş, sanatları yahut edebî kişilikleri hakkında herhangi bir fikir ve hüküm yürütülmemiştir. Kısaca eser bu haliyle tamamen metinden teşekkül eden bir antolojidir.

3.2.2.7. Muâsır Şâirlerimiz; İsmail Hakkı [Eldem], İstanbul Âlem Matbaası, 1311/1895, 111 s.

Eser tertip edenin sanat hakkındaki görüşleri kısa bir tartışmaya tabi tutmasıyla başlar. Tertip eden başlangıçta Victor Cousin'in: "Bana bir memleketin haritasını, suret-i teşekkülünü, iklimini, miyâhını, bütün coğrafya-yı tabiiyesiyle mâhsûlât-ı türâbiyesini, mecmuâ-i nebâtâtını ve hayvanâtını irâe ediniz size bu memlekette doğup büyüyecek şâhsın ne olacağı memleketin tarihinde ne gibi bir vazife ifâ edeceği hakkında mümkün mertebe malûmât verebilirim." ¹⁰ şeklinde ifade ettiği toplum ve sanat hareketleri coğrafi mi şartlarla izah eden görüşü aktardıktan sonra ismini vermediği "Hakaik-şinâsân-ı edebden birinin; "Bir fikr-i şâirâneyi kendisine ilham olunan zattan iyi kim takdir edebilir, sermesti-i ezvak olan kuvve-i hayâliyeyi akıl takip edebilir mi?" şeklindeki görüşünü nakletmiştir. ¹¹

Tertip eden birbirinden farklı bu iki fikri naklettikten sonra kendi fikrini açıklamaya koyuluyor. İsmail Hakkı Eldem'e göre "bir kavmin edebiyâtı yalnız o kavmin hayât-ı mezhebiye, siyâsiye ve içtimâiyesinin mûraâtı demek değildir. Kendisi de haddizatında mevcuttur. Şâirlerin münşîlerin, belâğât ve fesahât-perdazânın gâye-i makâsıdı birdir ki o da güzel eserler husûle getirmektir.

¹⁰ a.g.e. s.6

¹¹ a.g.e. s.7

Sanayide güzellik ise kendi başına ve ayrıca tedkik olunabilir. Binaenaleyh bir eser, esasen güzel olduğu takdirde onun müellifinin doğduğu memleketi, hayât-ı şâhsiye ve içtimâiyesi bilinmediği halde dahi muhtevi olduğu revnâk ve saffeti hayat takdir edilebilir. Çünkü güzel binefsihi mevcuttur, zamân ve mekânın şerâiti-i hâriciyesinden hiç birine tâbi değildir. Hikmet-i bedaiye fenni bunun saffet ve ehemmiyetini tayin eder. Lakin sanata müteallik âsârın münhasıran güzellik nokta-i nâzarından tedkik edilebileceği kabul edildiği halde dahi bu mütalaaya zamân ve mekân itibariyle elde edilecek malmâtın ilavesinde hâiz-i faide ve menfaât olduğu kimse tarafından inkâr olunâmaz.¹²

Nabizâde Nâzım'dan 5, Ali Ruhi Bey'den 10, Emin Hmayi Bey'den 8 Muallim Cudi Efendi'den 22 ve Alfred de Musset'den tercüme edilerek alınan 1 şiir olmak üzere toplam 46 manzmeyi ihtivâ eden eserin meydana getirilişinde yazarın ifadesine de dayanarak hiçbir intizama riayet edilmediği, "sadece matbu ve gayr-ı matbu eserlerine daha önce dest-res olunabilen şâirlerin bittabi öncelikle seçildiğini" söyleyebilirsiniz.

Alfred de Musset hariç şiirleri seçilip alınan 4 şâir hakkında da parçalardan evvel "Mtalaât" ve "mesrdât" başlığı altında bazı biyografik bilgilere yer verilmiştir. Ancak bu bilgiler "eş'âr-ı mndereceden ziyâde şâirlerin teşrih-i hvviyetine hâdim olacak surette" kâleme alınmiştir.

3.2.2.8. Gencine-i Belâğât; İbrahim Necâti, İstanbul, Artin Asaduryan şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1312 /1896, 48 s.

Yazarın ifadesinden anladığımız kadarıyla eser kendisinin okuduğu şiir kitaplarından beğenip bir deftere kaydettiği şiirlerden yapılan seçmelerden teşekkül etmiştir.

Muhteviyâtının büyük bir kısmını divân şâirleri, Tanzimât ve Servet-i Fünûn şâirlerin'den seçilip alınan umumiyetle dinî ve tasavvufî bir hava taşıyan

¹² a.g.e. s.10

manzumelerin teşkil ettiği kitapta 47 şâire ait 72 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 3'ü Arapça, 3'ü ise Farsça yazılmış na'tlardır.

Yazar kitabın başında her ne kadar eserin ikinci cildinin pek yakında çıkacağını ve bunun da seçilmiş nesirlerden meydana geleceğini belirtmişse de bu isimde bir nesir antolojisine tesâdüf edemedik.

3.2.2.9. Mâhfuzât-ı Edebîye; Sâlih Sâim [Unar], İstanbul, Kasbar Matbaası., 1318/1902, 40 s.

Sistemli bir tanzim ve tasnife tâbi tutulmadan hâzırlanmış eserde tertip edenin de belirttiği gibi daha ziyâde "tehzib-i ahlâk ve irfân ve tenvir-i ezhân ve vicdâna ait hizmetleri ifa edecek" şiirler ve nesirler seçilip alınmıştır. 12'si nazım, 4'ü nesir toplam 16 edebi parçanın yer aldığı eserde 3 de müfred beyite yer verilmiştir.

Tertip edenin kendi şiirlerine de yer verdiği kitapta Salih Saim [Unar] (Tertip eden) 'den biri kaside, ikisi na't olmak üzere 3, Agah Paşa'dan biri kaside dördü na't olmak üzere 5, Kâzım Paşa, Prizrenli Ömer Lütfi Efendi ve "Hz. Sezai"den birer na't, Sabit Numan'dan dinî ve tasavvufî içerikli bir terci-i beñd yer almaktadır, Ayrıca Sultan I. Ahmet'ten 1, Sâlih Sâim'den 3 kıt'a; Molla Câmi, (Farsça), Fûzûlî ve Nâbî'den birer beyit alınmıştır.

4 nesir parçasından 2'si mektup, 1'i hatıra, 1'i ise makaledir. Mektuplardan biri Agâh Paşa'ya, diğer mektup, makale ve hatıra kitabı tertip edene aittir.

Sâlih Sâim seçip aldığı şiirlerin tamamına yakın bir kısmından önce yazılış ya da söyleniş maksatları ve yerleri, şâirlerinin ahlakî faziletleri hakkında kendi fikirlerini ve hayranlık duygularını da katarak üçlü hatta dördü tamlamalarla dolu süslü nesir cümleleriyle bilgi vermiştir. Kitap bu haliyle bazı şuarâ tezkirelerini hatırlatır.

Alınan şiirlerin, makalelerin ve mektupların tamamında dinî ve tasavvufî bir hava, büyük bir ekseriyette ise Mevlevîlik neşvesi hâkimdir.

3.2.2.10.Gülşen-i İrfan Çiçekleri; Ahmet Tâhir, İzmir Keşişyan Matbaası, 1321/1908, 90 s.

"Uşak'taki "Gülşen-i İrfân" adlı hususi mektebin 1327/1909 senesindeki tevzi-i mükâfat resminde şâkirdan tarafından söylenen nutuklar, müntehab neşidelerle muhavereleri ve terennüm edilen en güzide mısraları ve besteleri hâvi" olan eserde 4 konuşma metni, 15 şiir, marş ve neşide metni yer almaktadır.

Kitapta yer alan şiirlerin yazarları belirtilmemiştir. Ve pek fazla bir edebî değer taşımazlar.

Adı geçen okulun müdürü olduğunu öğrendiğimiz tertip eden bundan sonra her yılki merasimde söylenen marş ve neşideleri, irad edilen nutukları ve okunan şiirleri aynı adla neşredeceğini belirtmişse de yaptığımız araştırmada aynı adı taşıyan ya da bu kitabın devamı olduğu belirtilen başka bir esere tesâdüf edemedik.

3.2.2.11.Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise; Mehmet Cevdet, İstanbul, Matbaa-i Ahmet Hilmi, 1330/1911, 310 s.

Nâzım nesir karışık bir halde tertip edilen eserde yer alan 65 şiir Tanzimât'ın her iki devresi, Servet-i Fünûn, Fecr-i Ati ve Milli Edebiyât dönemlerinde eser veren 23 şâire aittir. Kemmiyet sırasına göre İbrahim Alaaddin'den 10, Tevfik Fikret'ten 9, Abdülhak Hamid'ten 8, Faik Ali, Hüseyin Siret, Nâmık Kemal ve Ahmet Haşim'den üçer, Mehmet Ali Tevfik, Emin Bülent, Midhat Cemâl, F.Sacit, İsmail Safâ, Mehmed Emin, Rıza Tevfik ve Recaizâde Mâhmud Ekrem'den ikişer, Hüseyin Suad, Ali Kâmi, Ali Ekrem, Makbule Lem'ân, Mihrü'n-nisâ, Süleyman Nâzif ve Celâl Sâhir'den birer şiire yer verilmiş

şâirlerin hayatı, sanatı yahut eserlerinin taşıdığı edebi değer hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Eserde yer alan 18 nesir parçası 8 yazardan alınmıştır. Sırasıyla Ahmet Hikmet [Müftüoğlu], Halid Ziyâ [Uşaklıgil], Abdühak Hamid ve Nâmık Kemal'den üçer, Cenâb Şâhâbeddin ve Sâmpaşazâde Sezai'den ikişer, Halide Edip [Adivar] ve Recaizâde Mâhmud Ekrem'den birer parça alınmıştır. Yukarıda verdiğimiz bilgilerden anlaşılacağı gibi Cenâb Şâhâbettin, Abdülhak Hamid, Nâmık Kemal ve Recaizâde Mâhmud Ekrem'in hem nâzım hem de nesir parçalarına yer verilmiştir.

Kısaca bu eser de Resimli Âsâr-ı Nefise ve Mâhşerü'n-Nefais gibi tamamen metne dayalı bir antolojidir.

3.2.2.12.Edebiyât-ı Cedîde; "Bir hey'et-i edebîye tarafından hâzırlanmıştır." Tezyin eden: Reşid Süreyyâ, İstanbul, Sancakçıyan Matbaası, 1328/1912, 352 s.

Eserde şiirleri yer alan şâirlerin Mehmed Emin [Yurdakul] dışında tamamı Tanzimât'ın ikinci devresi Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî yazar ve şâirleridir. Eserde 26 şâir ve yazardan 7'si nesir, 124' ü şiir toplam 131 parçaya yer verilmiştir.Eserin başında Edebiyâtımızın "her geçen gün biraz daha tagayyurat ve tahavvulat kesb ettiği şâir ve nâsir sayısının tezâyüd ettiği" ifade edilerek yeni yeni eser vermeye başlayan şâir ve yazarlarımızdan pek çoğunun şiir ve nesirlerinin müstakil bir kitap halinde henüz neşredilmediği; büyük bir kısmının mecmualarda dağınık bir halde olduğu hepsinin eserlerini bir arada okuyup mütalaa etmek isteyenler olabileceği düşünülerek bu kitabın hâzırlandığı belirtilmiştir.

3.2.2.13.Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye; (1. Kısım Şiir) Bulgurluzâde Rıza, 2. bs. İstanbul, Şems Matbaası, 1329/1913, 384 s.

Hersekli Arif Hikmet, Yenişehirli Avnî ve Celâl Paşa dışında tamamen teorik ve pratik olarak yenileşme temâyülü arz eden Tanzimât ve Servet-i Fünûn şairlerine ayrılan eserde 20 şâirden 166 şiire yer verilmiştir. Bunlar arasında Abdülhak Hâmit, Tevfik Fikret ve Ali Ekrem'in şiirlerine diğer şâirlerinkine oranla daha fazla yer verildiği görülmektedir.

3.2.2.14.Nefâis-i Edebîye; Midhat Cemâl [Kuntay], (1.Kısım Şiir),İstanbul, Araks Matbaası 1329/1913, 478 s.

Harâbât ve Mâhfuzât-ı Edebîye gibi tertip edeni şâir antolojilerden biri eserin şiire ayrılan^x birinci kısmında çoğunluğunu Tanzimât'tan sonra yenileşmeye ve çeşitlilik kazanmaya başlayan sanat ve edebiyât anlayışları doğrultusunda eser verenlerin oluşturduğu 115 şâirin ismi zikredilmiş şiirin hemen eski ve yeni bütün nazım şekillerine örnekler teşkil edebilecek parçalara yer verilmiştir. Midhat Cemâl bu kısmın sonunda "ifade" başlığı altında bu kitabı hâzırlama sebepleri ve Türk şiiri hakkındaki görüşlerini açıklamıştır.

Midhad Cemâl'e göre, "eski şâirler medhiye nâmıyla cebâbire-i hükûmete karşı gözlerinde, yahud hicviye nâmıyla aceze-i ibâda karşı ağızlarında birkaç mâyipâre-i zelil irâdesiyle buyuragelmışlerdir.

"Yine de içlerinde tevhid ve na't yolunda eserler yazarlar vardır. Ancak bunlar kâlem-i mütemellikleriyle Osmanlı Padişâhını -ulûhiyetin arşı, hâşâ hükümdarların arz odası imiş gibi - Sidre-i müntehâ'ya çıkartıp oturtuyorlar, bir vezir-i azâmı-ka'be-i nübüvvet hâşâ sadâret iskemlesiymiş gibi - peygamberin yanına geçiyorlardı. ^[x]

^[x] Nesre ayrılan 2nci kısmı "İçinde Şiir Bulunmayan Antolojiler"e ayrılmış olan 2. kısımda "Müstakil Nesir Antolojileri" başlığı altında incelemiştik.

^[x] A.g.e. s. 472-473.

Kitabın tertibi ana hatarıyla gözden geçirildiğinde tamamen metinden ibaret olduğu, alınan şiirler hakkında yazarının adı dışında herhangi bir kaynak gösterilmediği görülmektedir. Yukarda tertib edenin bir şâir olması hasebiyle eserin Harâbât ve Mâhfuzat-ı Edebîyeyle benzerlik arzettiğini belirtmiştik. Ancak yeri gelmişken bu benzerliğin yüzeysel olduğunu belirtmekte yârar görüyoruz. Zira bahsettiğimiz eserler de belirli bir poetik ya da sosyal görüşün savunulması veya yayılması amacıyla yazıldıkları için muhteviyatları da bu görüşler doğrultusunda teşekkül etmiştir. Harâbât'ta Divân Şiiri'nin müdafasını, Mâhfuzat-ı Edebîye'de ise Mevlevî neşvesini açıkça görmek mümkündür; Nefâis-i Edebîye'de ise birbirlerine karşı çok farklılıklar hatta zıtlıklar arzeden şiir anlayışlarının temsilcilerinin şiirlerine yer verilmiştir. Nefâis-i Edebîye bu hüvviyetiyle bütün nazım şekillerine olduğu kadar bütün edebi düşünce tarzlarına da yer vermiştir. Bir diğer fark, bu iki eserin tertipleyenlerinin eserlerinde kendi şiirlerine de yer vermelerine karşılık Midhat Cemâl kitabına kendi şiirlerinden tek bir mısra dahi almamıştır.

3.2.2.15. Resimli Muntehabât-ı Edebîye;Re'fet Âvni -Süleyman Bahri, İstanbul Kanaat Matbaası, 1329/1913, 509 s.

Tamamiyle Serveti Fünûn ve Fecr-i Âtî yazar ve şâirlerine tahsis edilen eserde 12 şâir ve 3 nâsirden 69'u şiir 8'i nesir toplam 77 parçaya yer verilmiştir.

Eser tertip ediliş tarzı bakımından Nüzhet Hâşim'in "Milli Edebiyât'a Doğru" adlı eserini hatırlatır. Her iki eser arasındaki benzer ve farklı yönleri ana hatlarıyla şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) Her iki eserin içinde yer alan şiirler farklı edebî anlayışların mâhsûlüdür.

2) Millî Edebiyât'a Doğru'da şiirleri alınan şâirler hakkında biyografik ve poetik bilgiye yer verilmesine mukâbil Resimli Muntehabât-ı Edebîye'de yer verilmemiştir.

3) Millî Edebiyât'a Doğru'da nesre yer verilmemiş, Resimli Muntehabât-ı Edebîye' de ise verilmiştir.

3.2.2.16. Milli Edebiyât'a Doğru; Nüzhet Haşim [Sinanoğlu],

1. C. Şâirler kısmı, İstanbul, Cemiyet Kütübhânesi, 1918, 173 s.

Şiir ve nesir olarak hâzırlanması tasarlanmış ancak bilinmeyen bir sebeple daha önce incelediğimiz tamamlanmamış antolojilerin hazin kaderine uğrayarak yarım kalmış eserin başlangıcında tertip eden "Tarihimsi Bir Taslak" başlığı altında Mehmed Emin Yurdakul'un "Anoduldan Bir Ses Yahut Cenge Giderken" şiirinin yayınlanmasıyla başlayan Milli Edebiyat-ki tertip eden bunu zamân zamân milliyetperver edebiyâtla bir tutmaktadır- hareketinin bir tarihçesini vermiş, Edebiyât-ı Cedîde yazar ve şairleriyle yapılan münakaşaları özetlemiştir.

Bu kısımda en dikkati değer husus tertip edenin bu tartışmaları özetlerken "Milli Edebiyatçılar"ın tarafını açıkça tutması ve onları savunmaktan geri kalmamasıdır. Aruzu "ecnebi vezni" olarak niteleyen Nüzhet Hâşim, "millî vezin" olarak tavsif ettiği hece vezninin pek rağbet görmediğini itiraf etmekle beraber bunu iki sebebe bağlar:

"Birincisi; Edebiyât-ı Cedîde'nin o zamânlar pek revâcta oluşu, Fikret ve Cenâb gibi şâirlerin, Halid Ziyâ ve Mehmed Rauf gibi romancıların, Ahmet Şuayp ve Hüseyin Câhid gibi muharrirlerin Avrupa'daki edebiyatlara benzer bir edebiyâtın teessüsü için çalışmaları, bu vâdideki eserlerle fikirlerinin gençliği cezb edişti...

"İkincisi; Emin Bey'in şiirlerinde lirizm olmayışı, sanatın yüksek mâhiyetine yabancı kalışı ve bunlara inzimâm eden Rıza Tevfik Bey'in hararetle fakat yanlış müdafasıdır."^[X]

28 şâirden 60 şiirin yer aldığı kitapta tertip eden seçip aldığı parçalardan evvel şâirlerin "terceme-i hali," "eserleri" ve "edebiyâtımızdaki mevki" hakkında mücmel bilgiler vermiş, daha sonra metinlere geçmiştir. Ayrıca kitabın son kısmında "millî vezin olan hece veznine "tezyifkâr" hatta "garazkârlıklarına rağmen son cereyâna istemeye istemeye kapılmışlar, bize velev ki birkaç nümûneden ibaret olsun, güzel Türkçe ile manzumeler yazmışlardır" dediği ^{xx} Tevfik Fikret, Süleyman Nâzif ve Ali Ekrem Bolayır'dan birer şiire yer vermiştir.

Bu bilgileri verdikten sonra eserde yer alan şiirlerin tamamının hece vezniyle yazılmış olduğunu tahmin etmek kanatımızca güç olmasa gerekir.

Seçilen şâirlerin ekseriyetle aynı ya da birbirlerine yakın bir dönemde yaşamış olmaları ve pek çoğunun kitabın vücuda getirilip yayınlandığı tarihte hayatta olması yüzünden kronolojik bir tasnife zaten müsait olmayan eserde alfabetik bir tanzim ya da tasnife de gidilmemiş, ayrıca eserin baş kısmında yer alan "Tarihimsi Bir Taslak" olduğu gibi şâirlerin terceme-i halleri, "eserleri" ve "edebiyâtımızdaki mevki"ne dair verilen bilgilerde ve beyan edilen fikirlerde genelde sübjektif ifadeler kullanılmıştır.

3.2.2.17. Resimli Âsâr-ı Nefise; Mehmed Cevdet, İstanbul, Necm-i İstikbal Matbaası, 1335/1919, 142 s.

Nâzım ve Nesir olmak üzere iki ayrı kısımdan teşekkül eden eserin şiire ayrılan birinci kısmında 12 şâirden 27 şiire yer verilmiş seçilip alınan şiirler gelişigüzel bir sıralamaya tabi tutulmuştur. Aşağıda verdiğimiz sıralamadan da anlaşılacağı gibi kitap Tanzimât'ın ikinci devresi, Servet-i Fünûn, Fecr-i Ati ve daha sonraki dönemlerin şâirlerine ayrılmıştır.

[X] a.g.e. s. 10.

xx a.g.e. s. 169.

Şiirleri seçilip alınan şâirlerin birer portresinin de bulunduğu kitapta Abdülhak Hamid'den 4, Rıza Tevfik ve Tevfik Fikret'ten 3, İbrahim Alaaddin'den 5, Cenab Şâhâbettin ve Gündoğdu'dan ikişer, Rezaizâde Mâhmud Ekrem, Mehmed Akif, Emin Bülend, Midhat Cemâl, Hamdullah Subhî ve Faik Ali'den birer şiir yer almıştır.

Kitabın ikinci kısmını teşkil eden nesir kısmında ise 8 yazardan 11 parçaya yer verilmiştir.

Bu kısımda ise Cenâb Şâhâbettin'den 3, Yakub Kadri'den 2, Gündoğdu, Refik Halid, Abdülhak Hamid, Fazıl Ahmet, Halide Edip ve Halit Ziyâ'dan birer parçaya yer verilmiştir. Alınan yazıların 2'si hikâye, 2'si deneme, 4'ü mensur şiir, biri tirad (Tarık'tan), biri roman parçası (Mai ve Siyah'tan), biri de Cenab Şâhâbettin'in yirmi altı tane "Tiryaki Sözü"nü ihtivâ eden pasajdır.

Verdiğimiz listeden de anlaşılacağı gibi ikinci kısımda az da olsa Milli edebiyât dönemi ediplerine yer verilmiştir. Ayrıca Cenâb Şâhâbettin, Gündoğdu ve Abdülhak Hamid'in eserlerine her 2 kısımda da yer verilmiştir.

3.2.2.18. Türk Edebiyatı Nümûneleri; Hıfzı Tevfik [Gönensay]-Hamamizâde İhsan, Hasan Ali [Yücel], İstanbul, Milli Matbaa, 1926, 400 s.

Tertip edenlerin ifadesine göre "Eski Türk Edebiyatı sahasında çalışmak isteyenler için hâzırlanan eserin birinci gayesi Türk Edebiyatına toplu bir bakış ve metin ihtiyacını karşılamaktır". "İslâmlık'tan Öncesi" ve "İslâmlık'tan Sonrası" olmak üzere iki kısma ayrılan eserde en fazla ağırlık doğal olarak "İslâmlık'tan Sonrası"na verilmiştir. Bu dönem de kendi arasında "Çağatay Edebiyatı", "Azeri Edebiyatı" ve "Batı Türkleri Edebiyatı" adları altında üç bölüme ayrılmıştır.

Eserin birinci ana bölümünü teşkil eden İslâmlık'dan önceki devre ayrılan yer Orhun Abideleri ile sınırlıdır.

İkinci ana bölümün ilk altbaşlığını teşkil eden "Çağatay Edebiyatı" kısmında 8 şâirin ismi zikredilmiştir. Kemmiyet sırasına göre Ali Şir Nevai'den 4 gazel, 2 müstezat 2 rübâ'î, 1 nâzım 1 mesnevi ve 1 müstezad olmak üzere 11 şiir, Lütfi'den 10 gazel, Süleyman Bakirgani'den 3 nefes, ve Sekkaki'den 2 kasideye yer verilmiştir.

Azeri Edebiyatı'na ayrılan kısımda Kadı Burhaneddin'den 4 gazel, 6 rübai, 11 tuyug; Seyyid Nesimi'den 10 gazel, 10 tuyug, 1 mesnevi, Hatai'den 6 gazel, 2 nefes; Hâbibî'den 6 gazel ve Hasanoğlu'ndan 1 gazel yer almıştır. Kitabın üçüncü ve son bölümünü teşkil eden Garb Türkleri Edebiyatı Kısmı ise en hacimli kısımdır. Bu kısımda 29 şâir ve yazardan 151'i şiir, 4'ü nesir toplam 155 parçaya yer verilmiştir.

İsminin altında cilt numarası olarak yer alan 1 rakamı ve kronolojik bir seyir takip eden muhteviyatı bize kitabın tamam olmadığını müteakip ciltlerin de olduğunu düşündürüyorsa da yaptığımız araştırmalarda eserin devamı mâhiyetindeki herhangi bir kitaba tesâdüf edemedik. Muhtemelen birkaç cilt olarak tasarlanmış fakat bizce malum olmayan sebep ya da sebepler yüzünden bu kadarı vücuda getirilip yayınlanabilmiştir.

3.2.2.19. Üdebâ-yı Cedîde; Nâşiri: Hilâl Kütübhânesi, İstanbul, Matbaa-i Ahmed ihsan, (Baskı tarihi belli değil) , 14 s.

Tamamı Serevet-i Fünûn devri edebiyatı mensubu 7 şâir ve yazardan kendi el yazılarıyla alınan birer parçadan meydana gelmiştir. Parçaların 4'ü şiir, 3'ü nesirdir. Alıntı yapılan ediplerin tam sayfa birer boy fotoğraflarına yer verilmiştir. Bir antolojiden-daha doğrusu bir kitaptan-çok bir edebî defter karakteri arzeden eserin arka kapağında yer alan "pek yakında neşredilecek olan 2. formamızda Cenâb Şahâbettin, Hüseyin Sîret, Saffeti Ziyâ, Ahmet Hikmet, Fâik Ali, Ahmed Şuayb ve Süleyman Nesib Beyler'in resimleri ve el yazıları bulunacaktır" ifadesine istinaden muhtemel müteakip formları aradıysak da bulamadık.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAZI ŞİİR ANTOLOJİSİ YAZARLARI HAKKINDA BİYOGRAFİK BİLGİLER*

4.1.ANDELİB [Mehmed Faik Esat]

1873' te İstanbul' da doğdu, 1902' de Malatya'da öldü.

Asıl adı Mehmed Esat'tır. Özel öğretim görerek yetişti. 2. Abdulhamid döneminde tahrirat kâtibi göreviyle sürgüne gönderildiği Malatya'da öldü. Şiirlerini Faik ve Andelib takma adlarıyla yayımladı. Mektep, Hazine-i Fünun, İrtikâ dergilerinde başyazarlık yaptı.

ESERLERİ: Sabah-ı Hayatım (1890), Gül Demetleri, Bir Demet Çiçek (1896), Arabaların Hikâyât-ı Şâiranesi.

4.2.ELDEM, İsmail Hakkı Alişan

İstanbul' da 1879 yılında doğdu, 1944 yılında öldü. Fevziye Rüşdiyesi, Mülkiye İdadi ve Yüksek Kısmı (1889) mezunu. Dışişleri Bakanlığı'nın çeşitli kademelerinde görev yaptı. 2. Damad Ferid hükümeti döneminde görevden alındı (1919). Sonra kendi isteğiyle emekli oldu.

* Bu bölümde antoloji yazarlarından sadece bir kısmının hayatı hakkında bilgi bulabildik, onlara da edebiyat alanında hemen hemen herkesin tanıdığı isimlerdir. Geri kalanlar içinse Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Meşhur Adamlar Ansiklopedisi, Yüz Ünlü Türk Ansiklopedisi, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Son Asır Türk Şâirleri, Dergâh, Türk Edebiyatı. Ülkü, Türk Düşüncesi, Varlık ve Yedi İklim dergilerinin koleksiyonlarını taramamıza rağmen ne yazık ki kısa dahi olsa hiçbir biyografik bir bilgiye tesadüf edemedik. Antoloji yazarlarından hakkında bilgi bulunabilenlerin isimleri pek çok edebiyat tarihi, ansiklopedi ve müstakil kitapta geçmektedir. Biz çalışmamızın bu bölümünde kaynak olarak eksik ve kusurlu yönlerini gözardı etmemek kaydı ile İhsan IŞIK'ın hazırladığı "Yazarlar Sözlüğü" (Risale yay., İstanbul, 1990, 523 s.) adlı eseri aldık.

ESERLERİ: Müntehebat-ı Terâcim-i Meşâhir (İbrahim Fehmi ile beraber, 1891), Türk Muharrirleri: 1. Defter: Ahmed Midhat Efendi (1892), 2. Defter: Ekrem Bey (Recaizade, 1892), 3. Defter: Cevdet Paşa (1892), 4. Defter: Şemseddin Sami (1895), Muasır Şairlerimiz: Osmanlı Meşâhir-i Üdebâsı: 2. Defter: Muallim Naci Efendi (1895), Sevdâ-i Hâzân Yahud Tahassür (roman). Başka roman ve çevirileri de vardır.

4.3.GÖNENSAY, Hıfzı Tefvik

1882 yılında Selanik'te doğdu, 13 Aralık 1949'da İstanbul'da öldü.

Selanik Feyziye Mektebi'nde başladığı ilk ve orta öğrenimini İstanbul Nümune-i Terakki ve Tefeyyüz mektepleri, Mercan ve İstanbul Leyli İdadisi'nde, Yüksek öğrenimini Mekteb-i Mülkiye'de ikmal etti. (1913). İstanbul'un çeşitli liselerinde edebiyat öğretmenliği, Özel Feyz-i Ali Lisesi'nde müdürlük yaptı.

Hıfzı Tefvik Gönensay, edebi mahsüller vermemiş, daha ziyade edebiyat tarihiyle ilgili eserleri kaleme almıştır.

ESERLERİ:Türk Edebiyatı Nümuneleri (Hamamizade İhsan ve Hasan Ali Yücel'le birlikte: 1926) Hamid, Son Yıllar, Son Şiiri: (1943), Tanzimat'tan Zamanımıza Kadar Türk Edebiyatı Tarihi (Nihad Sami Banarlı ile: 1944), Oğuz Destanı ve İlk Masal: (1948)

4.4. HAMÂMİZÂDE İHSAN:

1884'te Trabzon'da doğdu, 11 Mayıs 1948'de İstanbul'da öldü.

1902 yılında Trabzon İdadisi'nden mezun oldu. Trabzon'da uzun süre Türkçe ve tarih öğretmenliği yaptı, 1928'de ise İstanbul'a yerleşerek İstanbul Yüksek Ticaret Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yaptı. Rindâne şiirleri, özellikle Nedim tarzı gazellerinden oluşan Divânıyla son Divân şâiri sayıldı.

Öğretmenliğin yanısıra Tarih-i Osmani Encümeni, Trabzon Türk Ocağı, Trabzon Meclis-i Maarifi gibi çeşitli derneklerde üyeliklerde bulundu.

ESERLERİ: Türk edebiyatı Nümuneleri: (Hasan Ali Yücel ve Hıfzı Tevfik Gönensay'la birlikte; 1926), Hamsinâme: (1928, 2. bs. 1972), Bilmeceler: (1930), Baba Salim: (Trabzonlu bir aşık üzerine inceleme; 1930), Trabzon'da ilk Kitapçı Katibi Hamdi Efendi Yay.: (1947), Laf Olsun Diye: (1949), Rübâiyât-ı Ömer Hayyam: (1966), Katip, Yolculukta Ticari Muhaberat, Ticari Neşriyat: (Ahmet Hamdi Vural ile). Ayrıca basılmamış pekçok eseri vardır.

4.5. MUSTAFA REŞİD

1861'de Edirne'de doğdu, 1936'da yine Edirne'de vefat etti.

Öğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra İstanbul'a gelerek Maarif Nezareti'nde mümeyyiz olarak çalıştı. Namık Kemal ve arkadaşlarının yazılarını çıkardığı Şâh ve Envâr-ı Zekâ dergilerini çıkardı, Tarik Gazetesi'nin başyazarlığını yaptı.

ESERLERİ: Bir Çiçek Demeti: (1885), Tezkire-i Mâzi: (1885), Ye'is Yahud Cürm-i Meşûd: (1885), Gözyaşları: (1886), Cüzdanim-dan Birkaç Yaprak: (1886), Hayal-i Şebâb: (1887), Neyyir: (1889), Ressam: (1889), Pembe Ferâce: (1892), Lorans: (1892), Defter-i Âmâlim: (1892), İzdivâc-İmtizâc: (1893), Tesir-i Edebiye: (1893), Bir Kızın Babası: (1894), Küfrânı-ı Nimet: (1896), Son Salon ve Aşk: (1899), Müntehabat-ı Cedide: (1884), Âsâr-ı Meşâhir (1885).

4.6. KUNTAY, Midhad Cemal

1885'de İstanbul'da doğdu, 30 mart 1956'da yine İstanbul'da öldü.

Bir süre Saint Joseph Lisesi'ne devam ettikten sonra Vefâ İdadisi'ni ve ardından Hukuk Mektebi'ni bitirdi. Adalet Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda çeşitli görevler yaptı. Kendi isteğiyle seçtiği Beyoğlu 8. Noter Kâtipliği görevini yürütürken akciğer kanserinden öldü. Mezarı Karacaahmet Mezarlığı'ndadır. II. Meşrutiyeti müteakip yıllarda yazdığı milli ve hamâsi şiirleriyle üne kavuşan Midhad Cemal Şiirlerini Güneş (1927) ve Çınaraltı (1943-44) dergilerinde yayınlamıştır. II. Abdühamit, meşrutiyet ve mütareke yıllarını anlattığı tek romanı olan Üç İstanbul 1984 yılında televizyon dizisi olarak filme alınmıştır.

ESERLERİ: Kemal; (manzum oyun 1912), Nefâis-i Edebiye; (iki cilt 1913), İftira-yı Taassub (1913), Hitabet ve Münazara Dersleri: (1913), Hitabet Dersleri: (1914), Edebiyat Defteri: (1915), Yirmi Sekiz Kânun-ı Evvel: (1918), Üç İstanbul: (1938), Mehmed Akif: (1944), İlkler ve Ötekiler: (1944), Namık Kemal; (iki cilt, 1944-1959), Türk'ün Şehnâmesi'nden: (1945), Sarıklı İhtilalci Ali Suavi: (1946).

4.7.YÜCEL, Hasan Ali:

17 Aralık 1897'de İstanbul'da doğdu, 26 Şubat 1961'de yine İstanbul'da öldü.

Vefâ İdadisi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1921). Bir süre İzmir ve İstanbul liselerinde edebiyat ve felsefe öğretmenliği yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı'na getirildi (1938). Bakanlığı döneminde yönetimine yurt dışından uzman getirilerek Ankara Devlet Konservatuarı ile, Köy Enstitüleri kuruldu (1941). Dünya klasiklerinin bakanlıkça çevirilip yayınlanmasına başlandı (1941). C.H.P. 1950 seçimlerini kaybedince İstanbul'da İş Bankası Kültür Yay.'nı yönetmeye başladı. 27 Mayıs ihtilalinden sonra kurucu meclis üyeliğine seçildi (1961). 1921 yılından itibaren şiir, makale ve denemelerini Dergah, Yarın, Yeni Mecmua (1923-1936) ve Hayat'da (1926-1928) yayınlamıştır.

ESERLERİ: Edebiyat Elifbası: (İnceleme 1924) Türk Edebiyatı Nümuneleri: (Hamamizade İhsan ve Hıfzı Tevfik Gönensay'la birlikte 1926), Tarih-i Kadim ve Doksan Beşe Doğru; (Tevfikk Fikter'ten yeni harflerle 1926), Mevlânâ Rübaileri; (1932), Goethe, Bir Dehanın Romanı: (1932), Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış: (1932), Fransa'da Kültür İşleri: (1936), Bir Türk Hekimi ve eseri: (1937), Fazıl Ahmet Aykaç: (1937), Türkiye'de Orta Öğretim: (1938), Maarifle ilgili Söylev ve Demeçler: (iki cilt, tarihsiz), Devam: (1947), Davalar ve Neticesi: (1950), Edebiyat Tarihimizden; (1. Cilt Yakup Kadri 1957), Dört Hayvan Bir İnsan; (çocuk şiirleri 1938), Mevlânâ (1952), Dinle Benden (1960), Allah Bir (1961), Pazartesi Konuşmaları (1927), İçten-Dıştan (1938), Hürriyete Doğru (1955), İyi vatanda İyi İnsan (1956), Hürriyet Gene Hürriyet; iki cilt (1960-1966), Kültür Üzerine Düşünceler: (1974), Kıbrıs Mektupları (1957), İngiltere Mektupları :(1958)

4.8. ZİYA PAŞA

1825'te İstanbul'da doğdu, 1880'de Adana'da öldü.

Bayazıt Rüşdiyesini bitirdikten sonra Sadâret Kalemine memur oldu (1855). Kendi gayretiyle Fransızca öğrendi. Ali Paşa sadrazam olunça saraydaki görevine son verildi. Kıbrıs (1861), Amasya (1863) müsteşaryıklarında Meclis-i Vela üyeliğinde bulundu. Genç Osmanlılar Cemiyet'ne katılarak Mustafa Fazıl Paşa'nın isteği üzerine Paris'e kaçtı (1858). Londra'da Namık Kemal'le birlikte bir süre Hürriyet Gazetesi'ni çıkardı. (1868). 1870'de Cenevre'ye gitti. 1871'de Ali Paşa ölünce İstanbul'a döndü. Abdülaziz'in tahttan indirilmesinden sonra Şurâ-yı Devlet azalığına seçildi, Maarif Müsteşarlığına getirildi (1875). Kanun-i Esâsiyi hazırlayan komisyonda görev aldı. II. Abdülhamid döneminde vezirlik rütbesiyle Suriye, Konya ve Adana valiliklerinde bulundu. Bu görevi esnasında vefat etti. Mezarı Adana'dadır.

Ziya Paşa edebiyatımızda ve dilde yeniliği bazen halk dilinin yazı dili olmasını isteyecek kadar savunduysa da kendi şiirlerinde tamamen eski şiir anlayışına bağlı kalmıştır.

ESERLERİ: Zafernâme (1868), Harâbât (1860), Rû'yâ (1910), Verâset Mektupları (1910).

BEŞİNCİ BÖLÜM

1860-1928 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN MÜSTAKİL ŞİİR ANTOLOJİLERİNDE YER ALAN ŞÂİRLER VE ŞİİRLERİN LİSTESİ

5.1. ABDAL Musa

1. Nefes

"Muhammet Ali'nin kıldığı dua" (Bektaşî Nefesleri)

5.2 .ADANALI Hakkı

1. Tevhid-i Nâmütenahi (Nefâis-i Edebîye)

5.2.Âgâh PAŞA

1. Gazel:

"Etmez heva-yı aşk ile asla karar mevc" (Güldeste-i Şuârâ, Mâhşerü'n-Nefais)

2. Gazel:

"Görme bizden gayrı isbat-ı İlahi böyledir" (Mâhfuzat-ı Edebîye)

3. Gazel:

"Olmaz kıyâs ettiğın imkân içindedir"

4. Gazel:

"Güzel hiç görme sakın kimseyi âlemde hakîr" (Mâhfuzat-ı Edebîye)

5.4) Ahi Ali Baba

1. Nefes:

“Dilim kalem kalbim defter yazarım” (Bektaşî Nefesleri)

5.5) Ahmedî

1. Kaside-i Tevhid:

“Zî sanatlar keydür ol lutfuyla peydâ” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

“Ey ruhun meydân-ı hüsn ü kâ'külün çü kan-ı ıyd” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

“Şâd ol ey yanağı gül kâmet-i şimşâd şâd” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

“Aceb bu saçmıdır ya müşk ü anber” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

“Ağzında ne var çeşm-i hayvân dahi bilmez” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. İskendernâme'den:

“Ulu oğludur Süleyman Paşa nâm” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.6. Ahmed-i DÂÎ

1. Münâcât:

“İlâhi sen ganîsin bu fakîrim” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel: (Hasanoğlu ve Seyf Sarayı'ye Nâzire)

"Eyâ hurşidime peyker-cemâlin müşteri manzar" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Ol ki nakkâş-ı ezeldür resm eder cân suretin" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Ey gönül arif isen aşık-ı hüşyâr olasin" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Şükrâne senin yoluna bir cân ola bir gün" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Kaside:

"Ol selâmı gerekdir muştuluk bin cân ana" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.7) Ahmet Hamdi

1. (Başlıksız)

"Ey ulüvv-i himmemin şârih-i ma'nâ-yı kerem" (Gencine-i Belâğât)

2. Nutk-ı Manzum (Gencine-i Belâğât)

3. Selimiye Yahut Tahmîs (Gencine-i Belâğât)

5.8) Ahmed Kemal

1. Teveyyül-i Şebab (Gencine-i Belâğât, Resimli Müntehabât-ı Edebiye)

5.9) Ahmet Haşim

1. Rûhum (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
2. Çıktığın Geceler (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
3. O (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise, Resimli Müntehabât-ı Edebiye, Müntehabât-ı Cedîde)
4. Hâzân (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
5. Şimdi (Nefâis-i Edebîye)

5.10) Âhî

1. Mesnevi:

"Eğer bir subh kim bu zâl-ı gerdûn" (Harâbât)

5.11) Ahmet Paşa

1. Kaside:

"Taht urub tak-ı felekte hüsrev-i hâver güneş" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Kaside:

"Ey muhit-i keremin katresi ummân-ı kerem" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Gün yüzü takvimine ey dil nâzar kıl dâimâ" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Karar u sabrım alan gül-i binazarındır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Tûbâ boyuna inmedüğü çün şikestedür" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Her kimin yanında kim bir mâh-ı mihr-efzâsı yok" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Yanında müddei ey cân yaraşmaz" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. Gazel:

"Çeksin müdâm nergis-i mestin serâb-ı nâz" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Gazel:

"Anın çün görünür ol kâmet-i bâlâ garîb" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. Gazel:

"Sermâye-i cemâline kaşın nişân çeker" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

11. Gazel:

"Bu gamze değil belâdır ey dost" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

12. Mersiye:

"Dûlâb-ı çerh döktüğü seyl-i fenâ imiş" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.12) Âkif PAŞA

1. Mersiye: (Nefâis-i Edebîye)

2. Adem Kasidesi (Harâbât)

5.13) Âkil Koyuncu

1. Dilenciler (Milli Edebiyâta Doğru)
2. Şehidin Nişânlısı (Milli Edebiyâta Doğru)

5.14) Âli

1. Gazel:
"Subhumdan olur bin şeb-i deycûr nühuftu" (Nefâis-i Edebîye)

5.15) Ali Haydar

1. Hakikat (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye, Resimli Müntehabât-ı Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)

5.16) Ali Kâmi

1. Yangın (Nefâis-i Edebîye)
2. Ecdadımızın Kamikleri (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

5.17) Ali Kâmil

1. Bir Bedevi Kızına (Gencine-i Belâğât)

5.18) Ali Rûhi

1. Gazel:

"Cihân bizârdır şerh olmasam da hâl-i zârımdan" (Nefâis-i Edebîye-Muâsır Şâirlerimiz)

2. Gazel:

"Bu rütbe dillere düşdün gönül terâne misin" (Gülteste-i Şuârâ, Mâhşerü'n Nefâis)

3. Der Vâsf-ı Sultân-ı Selâtin-i Zamân Gazi Abdülhamid Hân (Muâsır Şâirlerimiz)

4. Kaside-i Diğêr:

"Der vâsf-ı Zıll-ı Yezdân Gazi Abdülhamid Han." (Muâsır Şâirlerimiz)

5. Kardaşım Gibi Sevdiğim Genç Bir Zâtın İftirâk-ı Ebedîsi Üzerine Söylediğim Terci'dir. (Muâsır Şâirlerimiz)

6. Gazel:

"Âvâre-i bevâdi-i hüzlân-ı gurbetiz" (Muâsır Şâirlerimiz)

7. Gazel:

"Aşkın ki eyledi beni câm-ı cem âşinâ" (Muâsır Şâirlerimiz)

8. Gazel:

"Kâr-ı tfl-ı nevhemân berbâd olur hikmet nedir" (Muâsır Şâirlerimiz)

9. Gazel:

"Cân yandı nâr-ı aşkına yansın beden dahi" (Muâsır Şâirlerimiz)

10. Gazel:

"Hâr isem de çekme benden dâmen-i ihsânını" (Muâsır Şâirlerimiz)

11. Gazel:

"Vâreste olmak isteyen âdem melâlden" (Muâsır Şâirlerimiz)

12. Gazel:

"Güller gibi açıldım ol verd-i âle karşı" (Muâsır Şâirlerimiz)

5.19) Ali Ulvi

1. Pınar Başı: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.20) Ali Selâhaddin

1. Harâbe: (Nefâis-i Edebiye)

5.21) Andelib [Mehmet Faik Esad]

1. Gazel:

"Gönlüm ki fezâ-yı bîgirândır" (Gencine-i Belâğât)

5.22) Âşık Paşa

1. Garîbnâme: (Türk Edebiyâtı Nümûneleri)

2. Kaside-i Tevhid:

"Anı ki cânım içinde komuşdur ol cebbâr" (Türk Edebiyâtı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Ey padişâh ey padişâh çün ben beni verdim sana" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Tengri aşkından bu cümle âdemi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.23) Atâi

1. Hamse'den

"Şâh vakıf gerektir ahvâle" (Harâbât)

2. Müseddes:

"Âh kim bağırim yine peymâne gibi doldu hûn" (Harâbât)

5.24) [AYKAÇ], Fâzıl Ahmet

1. Yazın: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Velinimet ve Hâletrâme: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.25) Âzerî

1. Müseddes:

"Gerçi ayîn-i vefâ uymaz senin mutâdına" (Güldeste-i Şuârâ)

2. Müseddes:

"Ey gönül dinle sözüm gel ko abes sevdâyı" (Güldeste-i Şuârâ)

5.26) Azmî Çelebî

1. Gazel:

"Sitemden zevk edersin âşika cevr ü cefâdan hâz" (Güldeste-i Şuârâ)

5.27) A.Nâdir

1. Takdime-i Teşekkür: (Gencine-i Belâğât)
2. Hüsün: (Gencine-i Belâğât, Müntehabât-ı Cedîde)

5.28) BABA EFENDİZÂDE Şeyh Said Efendi

1. Ali Rızâ Paşa'nın Gazelini Tahmis:
"Mest-i sahbâ-yı visâlim bakmazam encâma ben" (Gencine-i Belâğât)

5.29) Bâki

1. Kanunî Sultan Süleyman Mersiyesi: (Harâbât, Nefâis-i Edebiye)

2. Kaside:

"Rûh bahş oldu mesihâ-sıfat enfâs-ı bahâr" (Harâbât)

3. Kaside:

"Urunûb farkına bir tâc-ı mücevher-i sünbül" (Harâbât)

4. Kaside:

"Hengâm-ı şeb ki küngûre-i kasr-ı âsumân" (Harâbât)

5. Gazel:

"Riyâz-ı hüsnde almış el la'l-i nâb-ı leziz" (Güldeste-i Şuârâ)

6. Gazel:

"Mûje-i haylin düzer ol gamze-i fettân saf saf" (Güldeste-i Şuârâ)

5.30) Belîğ

1. Gazel:

"Hevâ-yı feyzi mihr-i aşk ile şebgîr eder mehtâb" (Gencine Belâğât)

5.31) [BOLAYIR], Ali Ekrem

1. Elvâh-ı Tabiat (Karacaahmet Mezarlığı): (Nefâis-i Edebîye)
2. Kemal'e Mersiye: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Cedîde)
3. Vasiyet: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
4. Beethoven: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Cedîde)
5. Elvâh-ı Tabiat: (Leyl-i Mükevkeb): (Nefâis-i Edebîye)
6. Feryâd: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
7. Endülüs'te Bir Arap Seyyâhı: (Nefâis-i Edebîye)
8. Küçük Şeyler: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Cedîde)
9. Zılâl-i İlhâm'dan (Hakikat Hakkında): (Nefâis-i Edebîye)
10. Tabut: (Nefâis-i Edebîye)
11. Baba Hindi: (Milli Edebiyâta Doğru)
12. Mektep: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

13. Kitab: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebiye)

5.32) Bosnevî Baba

1. Nefes:

“Dervişim deyip de meydâna geldin” (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

“Muhâbbet kapısın açayım dersin” (Bektaşî Nefesleri)

3. Nefes:

“Makâm-ı vahdette düşdüm yabana” (Bektaşî Nefesleri)

5.33) [BÖLÜKBAŞI], Rızâ Tefvik

1. Secde: (Mâhşerü'n Nefâis, Göldeste-i Şuarâ)

2. Anadolu: (Resimli Âsâr-ı Nefise)

3. Divân:

“Ağla sevdiceğim” (Resimli Âsâr-ı Nefise)

4. Divân:

“Felaket bağını gezdim serseri” (Resimli Âsâr-ı Nefise)

5. Selma Sen de unut yavrum: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise, Milli Edebiyâta Doğru)

6. Gelibolu'da Hamza Bey sahili ve Oradaki Ayazma için: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse, Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye, Nefâis-i Edebîye)
7. Edib-i Sahib-Meslek Emin Bey'e: (Milli Edebiyâta Doğru)
8. Issız İllerde: (Milli Edebiyâta Doğru)
9. Akşam Garipliği: (Milli Edebiyâta Doğru)
10. Nefes:
"Bana suâl sorma cevap müşküldür" (Milli Edebiyâta Doğru)
11. Edirne kapısı Mezarlığında Gözyaşları: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
12. Bir Güzele Bir Gazel: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
13. Bir Hayâl-i Zâir Bir Hatıra: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
14. Bir Neş'e: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
15. Temâsil-i Vücûd: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
16. Serâb-ı Ömrüm: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye, Nefâis-i Edebîye)
17. Issız Geceler: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye, Nefâis-i Edebîye)
18. Bir Hâzan Mâhsulü: (Müntehabât-ı Bedâiy-i Edebîye)
19. Nefes:
"Fitne-i aşk içre şuride diliz" (Bektaşî Nefesleri)

20. Nefes:

"Gel-zahid divânı çıkar koynundan" (Mektaşî Nefesleri)

21. Nefes:

"Harâbât ehliyiz bu bir âlemdir" (Kalenderi ile Birlikte)

22. Nefes:

"Bezm-i Cem":

Özleyip bâhtiyâr geçen zamânı" (Bektaşî Nefesleri)

23. Nefes:

"Ervâh-ı ezelde cemâl-i yârî" (Bektaşî Neesleri)

5.34) BURSALI Âfet Efendi

1. Gazel:

"Âh kim düşeli başıma sevdâ-yı muhâbbet" (Güldeste-i Şuârâ)

5.35) Celâl Paşa

1. Na't-ı Şerif:

"Vucud-ı kâinatın neş'e-i imkânıdır hüsnün" (Mâhşerü'n - Nefais, Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

2. Nâzire:

"Hüsn ü ma'nâ-yı kitâb ü vahdeti tabir eder" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

5.36) ŞEHZÂDE Cem

1. Münâcât:

"Subhâne men yesbiu fi'l-berri ve'l-bihâr" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Cefâların bana bildim vefâyımış ey dost" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Âfitâb-ı hüsnün ey meh kim nikâb altındadır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Kanlu yaşıyla oldu çü deryâ kenârımız" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Cân dimâğına irüb bû-yı vatan" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Rahm eyle bana vaktidir ey dilber-i mehrü" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Ham-ı zülf nigârına giriftar olmasun kimse" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. Gazel:

"Dil-i la'l zayn idüb gözün çeker hançer cân üstüne" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Manzûm Mektub:

"Redûs-i azmi sanma vâlîde acib emr olacak" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. Murabba:

“Olmadı virâne dil-âbâd elinde dostun” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.37) Cemâli

1. Gazel:

“Vasf-ı cemâl-i dilbere çün kıldım ibtidâ” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

“Keşf et nikâbını k'ola şerminde âfitâb” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

“La'l-i nâbın kim getürdü hatt-ı reyhânı dürüst” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

“Zülfün gibi uş bir bölük o başlarınız biz” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gülşen-i Uşşâk'tan:

“Ey mâh adlünde rû-yı cihân münevver” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.38) Cemâli Baba

1. Nefes:

“Muhammed'le Ali bir nûrdan geldi” (Bektaşî Nefesleri)

5.39) Cenab Şâhâbeddin

1. Saâdet: (Nefâis-i Edebîye)

2. Temâşâ-yı Leyâl: (Müntehabât-ı Sahaif-i Nefise, Nefâis-i Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)
3. İlk Muhâbbet: (Nefâis-i Edebîye)
4. Son Arzu: (Nefâis-i Edebîye)
5. Makdem-i Yâr: (Nefâis-i Edebîye, Resimli Müntehât-ı Edebîye)
6. Kendim için: (Nefâis-i Edebîye)
7. İhdaiye: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
8. Münâcât: (Resimli Asar-ı Nefise)
9. Terane-i Sabâh: (Resimli Asar-ı Nefise)
10. Temaşa-yı Hâzan: (Resimli Asar-ı Nefise)
11. Elhan-ı Şita: (Nefâis-i Edebîye)
12. Dijon'a: (Nefâis-i Edebîye)
- 13 Bir Dağdan İnerken: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)

5. 40) Cevri

1. Kaside:

"Âlem-i bâd-ı seher-hîz ki seyrân eyler" (Harâbât)

2. Kaside:

"Minnet ol Allah'a Husrev-i din-i İslâm" (Harâbât)

5.41) Daniş Bey

1. Gazel:

"Senin bülbül gülün var gülsitânın var benim yoktur" (Nefâis-i Edebîye)

5.42) Dertli Baba

1. Nefes:

"Bir araya gelse üç beş aşıklar" (Bektaşî Nefesleri)

5.43) [DURU], Kazım Nâmi

1. Tosun Onbaşı'nın Destanı'ndan: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.44) Edhem Pertev Paşa

1. Felsefe-i Hayât (Rousseau'dan manzum tercüme): (Nefâis-i Edebîye)

5.45) Edib Harâbî Baba

1. Nefes:

"Hak yoluna doğru giden" (Bektaşî Nefesleri)

5.46) EBÜSSAFÂ ZÂDE Ahmet Vefâ

1. Kaside:

"Kıyâs olmaz bu sâir günlere bir kanlı devrândır" (Gencine-i Belâğât)

2. Mersiye:

"Bir şebdi âh o şeb ne kadar pür melâl idi" (Gencine-i Belâğât)

5.47) Eflâkî Dede

1. Der vâsf-ı Hâzret-i Mevlânâ:

“Her kime kim bir nefes aşk-ı kelâm eyledi” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Der vâsf-ı Hâzret-i Sultan Veled:

“Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.48) El'hac Sadık

1. Terci-i Bend

“Resm-i ünvan-ı mekâtib-i cedidüt - tahrir” (Gencine-i Belâğât)

5.49) Elvân-ı ŞİRÂZİ

1. Gazel:

“Yüzü matlûb zülfi tâlibdir” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

“Firâk-ı yârin özünden aceb ne çâre kılam” (Türk Edebiyatı Nümûneleri).

3. Gazel:

“Bağrım doludur gamzen oku yârelerinden” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

“Sâye sal uç havâdan ey hümâ sihir üstüne” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

“Eğer himmet bana hemrâh olursa” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Müstezad:

"Bir gonceyi sevdim ki bugün güller içinde" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gülşen-i Raz Tercümesi'nden:

"Nice bülbül gibi gül-süz olasın" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.50) Emin Hilmi

1. Kaside:

"Aceb bir rûh-ı gamnâke olduğundan o dem hicrân" (Müntehabât-ı Mecmua-ı Cevâhirü'l Âsâr)

5.51) Emin Hümâyi

1. Mersiye: (Muâsır Şâirlerimiz)

2. Gazel:

"Mürtesemdir gözde tasvir-i safâbârın senin" (Muâsır şâirlerimiz)

3. Gazel:

"Hale kim kavs-i kamerle gösterir tâb-ı safâ" (Muâsır şâirlerimiz)

4. Gazel:

"Hak beğenmiş eylemiş tûbâya nisbet kâmetün" (Muâsır şâirlerimiz)

5. Gazel:

"Tutarsın âşiyân ey dil bu tâk-ı bikerân içre" (Muâsır şâirlerimiz)

6. Gazel:

"Âhım izhâr etti hâl-i ibtilâ-yı tâbımı" (Muâsır şâirlerimiz)

7. Gazel:

"Bir başka sırr u cilvede mazhar yüzün güzel" (Muâsır şâirlerimiz)

8. Gazel:

“Vasf-ı didâr-ı cemâl-i yârdır gönlüm gözüm” (Muâsır şâirlerimiz)

5.52) Emirî

1. Gazel:

“Meh-i rûhsârının üzre iki giysû-yı anber-sâ” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.53) [EROZAN], Celâl Sahir

1. İsmail Gasprenski'nin Rûhuna: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Kafkas Türküsü: (Milli Edebiyâta Doğru)

3. Buhran: (Milli Edebiyâta Doğru)

4. Ye's: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

5. Hicran: (Üdeba-yı Cedîde, Müntehabât-ı Cedîde, Resimli Müntehabât- ı Edebîye)

6. Leyâl-i Sahiriyet: (Nefâis-i Edebîye Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

5.54) [ERSOY], Mehmet Akif

1. Mersiye: (Nefâis-i Edebîye)

2. Hasta: (Nefâis-i Edebîye)

3. Tevhid Yahud Feryâd: (Nefâis-i Edebîye)

4. Fatih Câmii: (Nefâis-i Edebîye)

5. Durmayalım: Resimli Asar-ı Nefîse

6. Seyfi Baba: (Nefâis-i Edebîye)

5.55) Esad Muhlis Paşa

1. Gazel:

"Yine ol mâh giymiş câme-i dibâ-yı rengârenk" (Nefâis-i Edebîye)

5.56) BURSALI Eşref Paşa

1. Gazel:

"Çâr-ı pâriyle hirâm etse o şûh-ı râkkas" (Güldeste-i Şuârâ)

2. Gazel:

"Lutfî ağyâra anın âşıkâ mâhsus nâzi" (Güldeste-i Şuârâ)

5.57) Eşref Sabri Efendi

1. Gazel:

"Hasta oldum nice dem dide-i bimârın için" (Güldeste-i Şuârâ)

5.58) Faik Âli

1. İhtisabât-ı Marîzane: (Nefâis-i Edebîye)

2. Bir Kitabe: (Nefâis-i Edebîye)

3. Kehkeşana Karşı: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Cedîde)
4. Ufûl Etmiş Mehasin Karşısında: (Nefâis-i Edebîye)
5. Senelerden sonra: (Nefâis-i Edebîye)
6. Gece Yarıları: (Nefâis-i Edebîye)
7. Uçurumun Kenarında: (Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse, Muntehabât-ı Cedîde)
8. Bülbül: (Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse, Resimli Asar-ı Nefîse, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)
9. Bir Şeb-i Mazi: (Muntehabât-ı Sahaif-i Nefîse)
10. Geçmiş bir Matemin Zıll-i Ebed-paydarı: (Nefâis-i Edebîye)

5.59) Faik Reşad

1. Nâzire:

"Sinem ki serir-i mehveşandır" (Gencine-i Belâğât)

5.60) Fazıl

1. Gazel:

"Nâsîh ko aşk için bana pend ü nasihât ı" (Gencine-i Belâğât)

5.61) Fehim

1. Na't-ı Şerifi:

"Mehrûma kim devrederler âlem i her rûz u şeb" (Gencinei Belâğât)

2. Terkib-i Bend:

"Ey nigâh-ı azab-ı mestimi nuhût-ı nâz" (Güldeste-i Şuârâ)

5.62) Fikrî

1. Gazel:

"Gel ne korkarsın ecel-simâ-yı zerdimden benim" (Gencine-i Belâğât)

5.63) Fuzûlî

1. Gazel:

"Her gören ayb etti âb-ı dide-i giryânımı: (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Ucaldın kabrim ey bî-derdler seng-i melâmetten" (Nefâis-i Edebîye)

3. Gazel:

"Aşiyân-ı mürğ-i dil zülf-i perişânındadır" (Nefâis-i Edebîye)

4. Gazel:

"Oldu âlem şâd benden, ben esir-i gam henüz" (Nefâis-i Edebîye)

5. Bağdad Kasidesi:

"Münşi-i kudret ki çekmiş hâme-i hikmet-nigâr"

6. Tevhid:

"Âferin ey sâni-i ten-perverü cân-âferin" (Nefâis-i Edebîye)

7. Gazel:

"Ey olub mi'râc bürhân-ı ulüvv-i şân sana" (Nefâis-i Edebiye)

8. Murabba:

"Hâsılım berk-i havâdisten melâmet çağıdır" (Nefâis-i Edebiye)

9. Gazel:

"Subh salup mihr-i ruhundan nikâb" (Gencine-i Belâğât)

10. Na't:

"Vaslın bana hayât verir firkatın memât" (Gencine-i Belâğât)

11. Gazel:

"Kılmagil muhkem gönül dünyâya akd-i irtibât" (Güldeste-i Belâğât)

12. Kaside Der Medh-i Hâzret-i Şâh-ı Velayet: (Harâbât)

13. Der Medh-i Hâzret-i Fahr-i Kâint: (Harâbât)

14. Su Kasidesi

15. Kaside Der na't-ı Hâzret-i Nebevi: (Harâbât)

16. Leyla ve Mecnun'dan: (Harâbât)

17. Müseddes:

"Dün sâye saldı başıma bir serv-i serbülend" (Harâbât)

18. Muhammes:

"Ey harir içinde tenin mutlak billûr içre gülâb" (Harâbât)

19. Leyla ve Mecnun'dan:

Asâyiş-i sohbet ile sâki (Harâbât)

20. Kaside:

"Hevâ-yı ârâyiş-i gülzâre oldu çehre-güşâ" (Harâbât)

21. Kaside:

"Münşi-i hikmet ki çekmiş hâme-i hikmet-nigâr" (Harâbât)

22. Kaside:

"Gonca bağı dehr-i bidâd ile evvel kan olur" (Harâbât)

23. Su Kasidesi:

"Saçma ey göz eşkten gönlümdeki odlara su" (Harâbât)

24. Kaside:

"Geldi ol İsi kim andandur hayât-ı ehl-i hâl" (Harâbât)

25. Kaside:

"Ey sana ikbâl-i rûz efzûn atâ-yı Kirdigâr" (Harâbât)

26. Kaside:

"Dest-i aşkınla urub sineme hüsn-i saykal" (Harâbât)

27. Kaside:

"Bârekallah ey mükerrem ravza-i fahr-ı cihân" (Harâbât)

5.64)F[eyzullah] Sacid [ÜLKÜ]

1. Trablus Sahilinde Bir Osmanlı: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

5.65)Genç ABDAL

1. Nefes:

"Sakin hem sırrını söyleme sakın" (Bektaşî Nefesleri)

5.66)GİRİTLİ Sırrı Efendi

1. Gazel:

"Hatt-ı sıyah bulurdu rûhsar-ı yâre karşı" (Güldeste-i Şuârâ)

5.67)[GÖVSA], İbrahim Alaattin

1. Kâlemde: (Nefâis-i Edebîye)

2. Din:(Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

3. Milletin Derdi: (Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse Resimli Asar-ı Nefîse)

4. Vatan: (Muntehabât-ı Sahâif-i Güzide, Resimli Asar-ı Nefîse)

5. Osmanlı Bayrağı: (Muntehabât-ı Sahâif-i Güzide, Resimli Asar-ı Nefîse, Muntehabât-ı Mecmua-i Cevahirü'l Âsâr)

6. Kelebek: (Muntehabât-ı Sahâif-i Güzide, Resimli Asar-ı Nefîse)

7. Gurbet Denizi: (Milli Edebiyâta Doğru)

8. Yıldızlar: (Milli Edebiyâta Doğru, Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

9. Çiftçiler: (Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

10. Denizler: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

11. Kış: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

12. Muhtar Bey: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

5.68) Gündoğdu

1. Kirlî Sesler: (Resimli Asar-ı Nefise)

2. Yaprak Dökümü: (Resimli Asar-ı Nefise)

5.69) Habîbî

1. Gazel:

"Ey afitab-ı devlet veyl kevkeb-i hidayet" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Meğer bâd-ı sabâ zülfün ucundan ki perişândır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Pertev-i hüsn-i cemâlin âlem-i pürnûr eder" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Ahde vefâ it ey sanem yahut vefâdan urma dem" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Billâh seherdir sâkiyâ doldur bir câm içelim" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Her kime hemrâh-ı fazlullah ola" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.70) Hakani

1. Hilye-i Nebevi'den:

"Besmeleyle idelim feth-i kelâm" (Harâbât)

5.71) Harâmî

1. Kaside:

"Sultan Murâd-ı Sani'nin vezirlerinden Halil Paşa Nâmınadır"

"Ey ki cudun âleme lutf-ı firavân gösterir" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Hiraman-serv-i ra'nadır bu kamet" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Kaçan hayâlin ile ben ki bi karar olurum" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Şâhâ yolunda cânımı versem vefâ ile" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Muhammes:

"Büyüldü bahâr oldu çün çün serir-i semenler" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.72) BURSALI ^{Hüsnâ} Hasenî Efendi

1. Gazel:

"Gam-ı aşkıyla düşüb dağlara üryân idi Kays" (Güldeste-i Şuârâ)

5.73) Hasanoğlu

1. Gazel:

"Apardı gönlümü bir kameryüz ki cân-feza" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.74) Hasırcızâde

1. Kaside:

"otuz iki adet dürdânedir şâhan-ı Osmânî" (Müntehabât-ı Mecmua-i Cevahirü'l - Âsâr)

5.75) Hasib Efendi

1. Bursa'da cari sular hakkında miyâhiye:

"Bârekallah zihî şehri-güzin-i vâlâ" (Güldeste-i Şuârâ)

5.76) Hâşim

1. Gazel:

"Feyz-i hüsnünden nasıl olmaz süveydâ gark-ı nûr" (Gencine-i Belâğât)

5.77) HATAÎ

1. Nefes:

"Batnımda dedi bana bir aziz" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

"Çıktım kırklar yaylasına" (Bektaşî Nefesleri)

3. Nefes:

"Muhammed Ali'yi candan sevenler" (Bektaşî Nefesleri)

4. Nefes:

"İbtidadan yol sorarsan" (Bektaşî Nefesleri)

5. Gazel:

"Ey peri husnün senin cisminde cândan yahşıdır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Aşkın ey dilber ki gönül tahtına şâh olmuştur" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Biz ezelden tâ ebed meydana gelmişlerderiz"

8. Gazel:

"Gül yüzün ki düşmüş ol zülf-i perişân üstüne" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Gazel:

"Eya gönül kuşu derler bahâr imiş bene ne" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. Eyildim secde kıldım hânedana

11. Nefes:

"Ali'nin sırrına ineyin dersin" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

12 Nefes:

"Gel gönül hoş görülim bu demi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.78) HERSEKLİ Arif Hikmet

1. Gazel:

"Ne rütbe mûşikâf-ı aşk olursa hurdebîn olmaz" (Mâhşerü'n-Nefais, Güldeste-i Şuârâ Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

2. Gazel:

"Yok kayd-ı masivâ dil-i kudsi cenâb ola" (Mâhşerü'n-Nefais, Gencine-i Belâğât)

3. Bahâr:

"Cihânı gark-ı neşat eyledi hurûş-ı bahâr" (Mâhşerü'n-Nefais, Güldeste-i Şuârâ, Gencine-i Belâğât)

4. Gazel:

"Fikreleyen visali gam-ı intizârsız" (Güldeste-i Şuârâ)

5. Gazel:

"Vuslata vasıla şevk-i dil-i çâlâk yeter" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

6. Gazel:

"Ümîd-i câh ile arz-ı recâ nedir bilmem" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

7. Gazel:

"Mağrur-ı dâniş olma edîb-i halîm isen" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

8. Muhâbbet: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

9. Gazel:

"Hânumân sûz-ı kazâ dağ-ı fûrûzânımdır"

10. Gazel:

"Yok mu bir ârâm aşkın çeşm-i giryânım gibi" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

11. Gazel:

"Yazık ummân kitab-ı aşk için tefsir yoktur yok" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

12. Gazel:

"Hakâyıkbîn olanlar nûrû'l -envâr-ı tecellâdan"

13. Mezaristan: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

14. Gazel:

"Neşr-i feyz eyleyeli sineme envâr-ı şühûd" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

15. Gazel:

"Tâbiş-i mihr-i ruhun tenvir-i nasût eylesin" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

16. Gazel:

"Çeşmin etti sanma hâb-ı nâzdan bîdâr subh" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

17. Gazel:

"Bir neş'e komuş hikmet-i aşk tiynetimizde" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

18. Gazel:

"İntışar-ı feyzdir nûr-ı tecellâdan meram" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

19. Hasbihal (1):

"Firaz-ı aşk idi bir dem mekânın ey bülbül"

20. Gazel:

"Olur hulûs ile herkes mukârin-ı tevfik" ((Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

21. Hasbihal (2):

"İlâhî dehri yoktan var edelim" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

5.79) "Hilmi" Mehmed Ali Baba

1.Nefes:

"Zümre-i nâçizleriz bende olup Haydarla" (Bektaşî Nefesleri)

2-Nefes:

"Hakikat cemine vasıl olanlar" (Bektaşî Nefesleri)

5.80) Himmet Baba

1-Nefes:

"Haristan`dan kalkdım sürgün eyledim" (Bektaşî Nefesleri)

5.81) HOCA Mesud

1.Süheyl-ü Nevbahâr`dan

"Ol arada bir ulu bünyâd urur" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.82) Hüseyin Baykara

1.Gazel:

"Çün cünûn zenciriga boldum giriftâr-ı göngül" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2.Gazel:

"Gül yüzi etrafıda ol lâle-i asfar mıdur" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.83) Hüseyin Haşim

1. Na't-ı Şerif

"Ey hâce-i hak-senâ-yı irfân" (Gencine-i Belâğât)

5.84) Hüseyin Nâzım

"Valideme: (Nefâis-i Edebîye, Müntehabât-ı Cedide)

5.86) Hüseyin Suad

1. Gözyaşları: (Nefâis-i Edebîye)

2. Kuşlar ve Şapkalar: (Nefâis-i Edebîye, Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

3. Donanma İanesi: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

4. O ki Âgâh: (Übedebâ-yı Cedîde, Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

5.87) İBNÜ'REŞAD Ali Ferrûh

1. Hoşenk'ten-Münebbiye: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
2. Sultan Selim-i Evvel Hâzretlerini Ziyâret

5.88) İbrahim Cehdi [Süleyman Nazif]

1. "Mest-i sevdâ geçen zamânlardan" (Üdebâ-yı Cedîde)
2. Alüfte :(Nefâis-i Edebîye)

5.89) İHSAN RAİF HANIM

1. Yolcu: (Milli Edebiyâta Doğru)
2. Akgönül Esmâ: (Milli Edebiyâta Doğru)
3. Hicran: (Milli Edebiyâta Doğru, Resimli Müntehabât-ı Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)
4. Genç günler: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.90) İSMAIL PAŞAZÂDE Hakkı Efendi

1. Gazel:
"Tarf-ı rûyunda o meh zülfün nümâyân eylemiş" (Güldeste-i Şuârâ)
2. Kaside:
"Aferin ey zafer ârâste hakan-ı dilir" (Harâbât)
3. Bârekallah ey berrîn-i eyvân-ı dârâ-yı cihân" (Harâbât)

5.91) İsmâil Safâ

1. Ahlafa: (Nefâis-i Edebîye)
2. Öksüz Ahmet: (Nefâis-i Edebîye)
3. Kitabullah: (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Sahâif-i Nefise, Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Muntehabât-ı Cedîde)
4. Natamam Bir Şiir: (Nefâis-i Edebîye, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)
5. Şakirtlerime: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Muntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
6. Tehlil: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Edebiyât-ı Cedîde)
7. Mev'ize: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
8. Düşün o mâh-ı tabı: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
9. Derdim, Diyordum: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
10. İntihal: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
11. Sevdiğime: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
12. Makbere-i Maderde Bir Nevha-i Yetimane: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
13. Niçin İsan Hayata Mübteladır: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

14. Mektep: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye,Edebiyât-ı Cedîde)
15. "Milona" Değil Abdü'l -azel Geçidi: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)
16. Ayasofya: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye,Edebiyât-ı Cedîde)
17. Zavallı İhtiyâr: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)
18. Charles Foster'den:
"Nesir Halinde ve başlıksız" (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)
19. Enin-i Acz: (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye,Edebiyât-ı Cedîde)
- 20 Sabâha Karşı: (Milli Edebiyâta Doğru)
21. "Bugün bir afitab-ı âlem-ârânın kudümüyle" (Milli Edebiyâta Doğru)
22. Tevhid: (Milli Edebiyâta Doğru)
23. Mekke: (Milli Edebiyâta Doğru)
24. Edirne kapısı Mezarlığında: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.92) İşretî Çelebî

1. Gazel:
"Bezm-i belâda hûn-ı sirişkim şerâb-ı sürh" (Güldeste-i şuârâ)

5.93) İtâbî

1. Kaside:

"Yine azm ü rezm kıldı server-i hâver güneş" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Kaside:

"Dedim nedir bu zülf ü bu ruh ey meh-i hoten" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Kılur gamzen cefâlar türlü türlü" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Gül hayâdan kızarsun destin çü gülzâre gele" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Ahvâlimi arz eyleyem bâd-ı sabâya" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Sâkiyâ ko zâhidin peymânın al peymâneyi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.94) İzâi

1. Kaside:

"Zamân-ı ayş ü şâdidir dem-i ikbâl-i devrândır" (Harâbât)

2. Kaside:

"Rûh-ı ma'nâ gıda-yı cânındır" (Harâbât)

3. Kaside:

"Olmasaydı mülk-i Şam'a şâh-ı cem miktâr-ı şem"(Harâbât)

5.95) İzzet MOLLA

1. Müseddes:

"Eylemem töhmetim inkâr o değil feryâdım" (Nefâis-i Edebiye, Harâbât)

2. Kaside:

"Etmeden rûh-ı meâni dahi elfâz-ı beden" (Harâbât)

3. Mihnetkeşân'dan

"Be nâm-ı enis-i dil-i yeksân" (Harâbât)

4. Gazel:

"Ne sabra çâre ne terk-i diyâra yer kaldı" (Gencine-i Belâğât)

5. Müseddes:

"Nakl eder nuk-ı alevle kalb-i suzanım Ali" (Harâbât)

5.96) KAFZÂDE Faizî

1. Gazel:

"Şevke ger olma der câm-ı musaffâdan garaz" (Güldeste-i Şuârâ)

5.97) Kalenderi

1. Nefes:

"Dün gece seyranda batında yüzünde" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes: (Rıza Tevfik'le Müşterek)

"Harâbât ehliyiz bu bir âlemdir" (Bektaşî Nefesleri)

5.98) [KAM], Ömer Ferit

1. Kabristan: (Nefâis-i Edebiye)

5.99) İBN ÖMER Cevdet [Abdulah Cevdet KARLIDAĞ]

1. Sipihr: (Gencine-i Belâğât)
2. Aynada Gördüğüm Bir Adam: (Nefâis-i Edebîye)
3. Ey Zıllullah sana: (Nefâis-i Edebîye)

5.100) KADI Burhaneddin

1. Gazel:
"Yâr bizi meyle gör ki ne âl eyledi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)
2. Gazel:
"Olmuş tunuma aşkı onun rûh değil mi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)
3. Gazel:
"Gönlüme ben dedim ki sen kandesin" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)
4. Gazel:
"Gönülde köpdü sanma bir safâ-yı aşk" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.101) Kaygusuz ABDAL

1. Nefes:
"Allah Allah yâratan" (Bektaşî Nefesleri)
2. Nefes:
"Ademi balçıktan yoğurdun yaptın" (Bektaşî Nefesleri)
3. Nefes:
"Evliyaya eğri bakma kevn ü mekân elindedir." (Bektaşî Nefesleri)

4. Mesnevi:

“Özün bilen hakikat hakla bildi” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

“Erişti bâd-ı nevrüz gülsitana” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

“Ne oldum ben ne yıl oldum ne cân ü akl ü dil oldum” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Nefes:

“Hak yoluna giden gelsin” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. Şathiyyat:

“Cümle kaplumbağalar” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.102) Kâzım Paşa

1. Dede Efendi'nin Ölümüne

“Hâzret-i Farabî-i sani müezzinbaşı kim”

5.103) [KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad

1. Meriç Türküsü: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Akıncı Türküleri: (Milli Edebiyâta Doğru)

3. Ortaç Yolcuları: (Mille Edebiyâta Doğru)

4. Akşamlar: (Nefâis-i Edebîye)

5.104) [KUNTAY], Mithat Cemâl

1. Vatan Hisleri: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse, Resimli Asar-ı Nefîse)

2. Üçüncü Ordu'dan: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

5.105) Lem'i Baba

1. Nefes:

"Cân-feda-yı cânım şâha" (Bektaşî Nefesleri)

5.106) LESKOFÇALI Galib

1. Fahriyye:

"Tecelli berk urur yer yer sevâd-ı dağ-ı cânımda" (Nefâis-i Edebîye)

5.107) Lutfi

1. Gazel:

"Çehren çerağı nûr-ı musavver değil midir" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Ey kirpiği katil, gözü kâfir, yüzü kâfir" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Her nice yamanlık ki kılur yahşi görünür" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Cadu gözün görüşmede sahib-kemâl irür" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Cân u gönül kişverining han ı setr."

6. Gazel:

"Ey ezeldin ta ebed gönlüm giriftaring sening" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Her cefâ gelse ey sanem senden" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. Gazel:

"Göngül ta arızınğa bandı müştak" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Gazel:

"Nürdin yangakların gibi şem-i encümende yok"

10. Gazel:

"Ey şükrüngde muciz-i İsi karinesi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.108) Makbule Leman

1. Ah Sıhhat: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

5.109) Mehmet Ali Tevfik

İntikam Şiirleri'nden

1. Roma: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

2. Fedakar Gemiciler: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

5.110) Mehmed Emin

1. Gazel:

"Vakf-ı didâr-ı cemâl-i yârdır gönlüm gözüm" (Gencine-i Belâğât)

5.111) Mehmet Tevfik

1. (Başlıksız):

"Nedir bu feyz-i meserret ki rûha saridir" (Gencine-i Belâğât)

2. Tevhid:

"Asumân serbeser safâ-âlûd" (Gencine-i Belâğât)

3. Bahâr: (Gencine-i Belâğât)

4. Na't-ı Şerif:

"Cân feda ey neyyir-i canperver-i iman sana" (Gencine-i Belâğât)

5.112) Melihî

1. Gazel:

"Ehl-i dil anlar ki sen cânane cânlar çektiler" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Elif ol hadd ki eğindüğü çün servü çenar" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Şevk-i ruhundan oldu rûşen çerâğ lâle" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Uyâriz fitne çeşmün hâb içinde " (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Yüzün mihründen alır pertev-i mâh" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6.Gazel:

“Cân ü tenin bî mecâl oldu fikr-i felekten” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7.Gazel:

“Göreliden o ruhunu kim aşikâr ey destim” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8.Gazel:

“Gülşenine hüsnünün öykünmesin zî nehât gül” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9.Murabba:

“Seni bend etti çün ol zülf-i semen- sây gönül” (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.113) MENEMENLİZÂDE Tahir

1.Sevgilim: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebiye)

2.Abdülhak Hamid`e: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebiye)

3.^(x): “Bu yerler” (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebiye)

5.114) Mürâ'atî BABA

1.Nefes:

“Zincir kar eylemez bizlere sufi” (Bektaşî Nefesleri)

2.Nefes:

“Amenna söyledik ikrâr eyledik” (Bektaşî Nefesleri)

5.115) Mesihî

^(x) Bu ismi tertib eden koymuştur.

1.Kaside:

"Hâb-ı gafletten uyanmağa uyun-ı ezhar" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2.Kaside:

"Tâ ki gösterdi ufuktan peyker-i hilal" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3.Gazel:

"Bâb-ı dilber kim rakib olmuşdurur der ben ana" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4.Gazel:

"Gerçi arûs-ı hüsnüne zülfün nikâb olur" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.Gazel:

"Her ok ki benden artuğa ol o yâr-ı cân" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6.Gazel:

"Gamın şerh etmek için gez uzatırsa zeban ateş" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7.Gazel:

"Eğer efsun-ı ecel bağlamaz ise dehenim" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8.Gazel:

"Asuman-ı sine itişinden perahımdır benim" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9.Gazel:

"Leblerin kim nice Husrevleri ferhad etti" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.116) Mesud

1.Müseddes:

"Ah! daldım ben yine sūzişli gamlı fikrete" (Gencine-i Belâğât)

5.117) Mihrü'n Nisa

1. Benimle İshak: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
2. Bir kız ki Tanırdım: (Gencine-i Belâğât)

5.118) Mir Haydar

1. Esrar Tercümesi'nden:
"Rast kıl âhen-i nevâ vü hicâz" (Türk Edebiyâtı Nümûneleri)

5.119) MUALLİM Cûdi

1. Mûnâcât:
"Ya minel-musib veya kasr-ı minsehâ" (Muâsır Şâirlerimiz)
2. Kudumiye: (Muâsır Şâirlerimiz)
3. Mûnâcât:
"Ey sen ki benden evvel, idin âşinâ bana" (Muâsır Şâirlerimiz)
4. Amele Şarkısı: (Muâsır Şâirlerimiz)
5. Tahayyüz: (Muâsır Şâirlerimiz)
6. Nâzire-i Gazel-i Fuzuli:
"Kad beda bill-aşk-ı fi'l ekvân-ı külli mabeda" (Muâsır Şâirlerimiz)
7. Tenbel: (Muâsır Şâirlerimiz)

8. "Maşuku Tarafından Sevildiği İçin Giryabar-ı Teesür Olan Güzel Gözlü Bir Kız Hakkında Söylenmiş Bir Güfte" (Muâsır Şâirlerimiz)

9. Ayine Karşısında: (Muâsır Şâirlerimiz)

10. Gazel:

"Gâh bahâr gahi hazân söylerim sana" (Muâsır Şâirlerimiz)

11. Gazel:

"Bezm-i ayşım bitekellûf sahn-ı meyhânem harâb": (Muâsır Şâirlerimiz)

12. Gazel:

"Feyzü'l - vücud kim urefâdır şarâb ana" (Muâsır Şâirlerimiz)

13. Gazel:

"Gavr-ı tab'a düşdüm envârim güzâr etmez bana" (Muâsır Şâirlerimiz)

14. Bir Nevâ:

"Şikâf-i levha-i mâhfuz eden cenâbımız" (Muâsır Şâirlerimiz)

15. Gazel:

"Gösterir her neşesinde lâbeka dünya bana" (Muâsır Şâirlerimiz)

16. Gazel:

"Erdim Allah bilir benden yakınsın sen bana"

17. Gazel:

"Gösterip cevânâ dil-hâlimce bir hâmun buna" (Muâsır Şâirlerimiz)

5.120) MUALLİM Nâci

1. Gazel:

"Nedir o nevha Şu virânenin civârında" (Nefâis-i Ebediye)

2. Parnî'den:

"Mersiye" (Nefâis-i Ebediye)

3. Victor Hugo'dan:

"Bir Küçük Çocuğun Mezarının Nakş-ı sengi" (Nefâis-i Ebediye)

4. Zavallı İhtiyâr: (Nefâis-i Ebediye, Edebiyât-ı Cedîde, Müntehabât-ı Cedîde)

5. Ah! Mine'l - mevt: (Nefâis-i Ebediye)

6. Gözler: (Nefâis-i Ebediye)

7. Victor Hugo'dan:

"Ödürme ey âvâlimin Allahu ekberi" (Nefâis-i Ebediye)

8. Na't-ı Şerit: (Nefâis-i Ebediye, Gencine-i Belâğât)

9. Charles Foster'den:

"Hayâl-i muakkib" "Mâhşerü'n nefais, Güldeste-i Şuârâ"

10. Tevhid:

"Âleme Şa'Şa'a verdikte hakîm-i müteal" (Gencine-i Belâğât)

11. Münâcât:

"İlâhi cihân-ı âferin-i zü'l-celâlim" (Gencine-i Belâğât)

12. Tevhid:

"Allah ki mucid-i cihândır" (Gencine-i Belâğât)

13. Feryâd: (Gencine-i Belâğât, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)

14. Gazel:

"Meşhedimden şevk-i hûyuna revândır kan henüz" (Gencine-i Belâğât, Muntehabât-ı Cedîde)

5.121) Muhibbî

1. Gazel:

"Ben gözlerim ol yâri şerâbın aynına" (Güldeste-i Şuârâ)

5.122) Muhitî Baba

1. Nefes:

"Biz ki deryâ-yı maarifedir nâyâbız" (Bektaşî Nefesleri)

5.123) SULTAN Murâd-i Sanî

1. Gazel:

"Uykuda dün gece cânım gibi cânân gördüm" (Güldeste-i Şuârâ)

5.124) Mustafa Aczî Baba

1. Nefes:

"Himmat erenlerin Hidayet Hakk`ın" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

"Hakk`ın cilveleri günden ayandır" (Bektaşî Nefesleri)

5.125) Münif

1.Kaside:

“Ey nigejbân-ı mukallid-i nizam-ı devlet” (Harâbât)

2.Kaside:

“Hâme-i emr-i kün oldukta rakam seney-i yekun” (Harâbât)

5.126) M.Enver

1.Lane-i Tevhi: (Nefâis-i Ebediye)

5.127) M.Nermi

1.Alen Goya: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.128) Nabi

1.Gazel:

“Va`de-i hâtır feribin derd-i hâb ettin bu şeb”

2.Tahmis:

“Bu gülistanda benümçün ne gül ne şebnem kaldı” (Nefâis-i Edebîye, Harâbât)

3.Gazel:

“Aşık ki olup bûse-i rûhsarına kâni” (Güldeste-i Şuârâ)

4.Hayriye`den:

“Hamd ol Allah`ı azimü`ş-şana” (Harâbât)

5.Hayrabâd`tan:

“Hamd ana ki hamd ana sezâdır”(Harâbât)

6. Kaside:

“Teâllellâh zihî divân-ı tırâz sûret-i ma`nâ” (Harâbât)

7. Kaside:[Na`t]:

“Nakş göstermek için hâme-i sun-ı üstad” (Harâbât)

8. Culusiye:

“ Göründü ibret-i Hakk'tan mukaddemât-ı zuhûr” (Harâbât)

9. Sulhiye:

“Hamdülillah olup ma'reke-i sulh temâm” (Harâbât)

10. Kaside:

“Kimdir ol kim mey-i mansıbla ola şîrin kâm” (Harâbât)

11. Tebrik-i Sadaret:

“Tâb-ı gerden dil-ü cân-ı garka-i ihsanıdır” (Harâbât)

12. Tahmis-i Gazel-i Fuzûlî:

“Edib mey-i sitem eşk ile âleme gedâlardan” (Harâbât)

5.129) NABİZÂDE Nâzım

1. Fatih: (Muâsır Şâirlerimiz)

2. Fecr: (Muâsır Şâirlerimiz)

3. Köhne Zemin: (Muâsır Şâirlerimiz)

4. Eş'ar-ı Ahbere'den: (Muâsır Şâirlerimiz)

5. Anadolu Hisari'nda mezarlık: (Muâsır Şâirlerimiz, Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Edebiyât-ı Cedîde, Muntehabât-ı Cedîde)

6. Alfred de Musset'den Münâcât: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

7. Leyetegayyer: (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Edebiyât-ı Cedîde)

5.130) Nâilî

1. Müseddes:

"Ferâşım seng-i harâ-pûşum sevk-i kîtâd olsun" (Harâbât)

5.131) Nâmîk Kemal

1. Gazel:

"Olur peydâ ümidinle râhat" (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Eyledik nûr-ı ilâhî veş tenezzül nâmına" (Nefâis-i Edebîye)

3. Gazel:

"Sana senden gelir bir işte ancak dâd lazımsa" (Nefâis-i Edebîye, Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

4. Vatan-ı Osmânî: (Nefâis-i Edebîye)

5. Tahrib-i Harâbât'ın mukaddimesi manzumesi: (Nefâis-i Edebîye)

6. "Fahriye-i Mutasavvifâne"

"Remz-i Bismillah sırr-ı feyzidir Efkârımın" (Nefâis-i Edebîye)

7. Gazel:

"Korkmam hak olmadan ömrün necâtın râmına" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

8. Neva-yı Emel: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

9. Gazel:

"Tarîk-i Hak'da cân ü tenden olmak yâd lazımsa" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

10. Vaveyla: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Müntehabât-ı Sahâif-i Nafise, Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

11. Gazel:

"Yâd eder cândan ol zâlim aşkı yâd etsede" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

13. Bir Muhacir Kızım İstimdadı: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

14. Murassa:

"Bekâ Yezdân'a şâyândır, fenâ ekvâna evlâdır" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

17. Gazel:

"Değişmez fen mi vardır müstakar eşyâ mı kalmıştır" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

18. Gazel:

"Saffet-ı pâkinin zât-ı Hudâ'dan farkı var yoktur" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

19. Sâkinâme: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

20. Gazel:

"Gül-i ruhlarının misâli yoktur" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

21. Vatan Kasidesi: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

22. Cezmi'den: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

23. Validemin Mezarı: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

24. Hürriyet Kasidesi: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Edebiyât-ı Cedîde)

5.132) Nâzım Paşa

1. Terci-i Bend:

"Nedir bu firkat-i eşyâ ne bundaki maksad" (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

5.133) Nâzım Paşa

1. Müseddes

"Dün vâle eyledi beni bir şuh-ı şeh-levent" (Harâbât)

2. Kaside:

"Ey harîm-i hâs-ı bazm-i rü'yet-i Perverdigâr" (Harâbât)

3. Kaside:

"Ser-i girâna berg-i sûzândır kilâh-ı serveri" (Harâbât)

5.134) Necâtî

1. Kaside:

"Âlem zihî huçeste zihî mevsim-i bahâr" (Harâbât)

2. Kaside:

"Gülşende reis olmağa ezhâra benefşe" (Harâbât)

5.135) Nedim

1. Gazel:

"Haddeden geçmiş nezâket yâl ü bâl olmuş sana" (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Mest-i nâzım kim büyüttü böyle bîpervâ seni" (Nefâis-i Edebîye,
Gencine-i Belâğât)

3. Kaside:

"Kanı sâkî ol cam-ı firûze-reng" (Nefâis-i Edebîye)

4. Gazel:

"Bûs-i la'lin şöyle sirâb-ı zülâl eyler beni" (Gencine-i Belâğât)

5. Gazel:

"Eylemez mi aşıkı ruhsâr-ı zibâ gark-ı nûr" (Gencine-i Belâğât)

6. Kaside:

"Sepîde dem ki olub dîde-i hâbdan bidâr" (Harâbât)

5.136) Nedimi BABA

1. Nefes:

"Feleğin tak-ı ber vechinde" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

"Velleyli iza ye'şa buyurdu sübhân" (Bektaşî Nefesleri)

5.137) Nefî

1. Kaside-i Medhiye:

"Âferîn ey rûzigârın şehsüvârı safderi" Harâbât, Nefâis-i Edebîye,
Gencine-i Belâğât)

2. Gazel:

"Göz ucuyla âşîka ki lutf eder gâhi hitâb" (Güldeste-i Şuârâ)

3. Sâkinâme

"Merhabâ ey câm-ı miyâh-ı mey-i yakutreng" (Harâbât)

4. Fahriye:

"Ey bâd-ı âferin lutfuna ey bâd-ı nesim" (Gencine-i Belâğât)

5. Kaside:

"Bârekallah zihî rahş-ı hümâyûn-simâ" Harâbât

6. Kaside:

"Şükr kim bir bârgâh-ı lutfu kıldım intisâb" (Harâbât)

7. Kaside:

"Sanman ki felek devr ile şâmı seher eyler"

8. Bahâriye:

"Esdî nesîm-i nev-bahâr açıldı güller subh-dem" (Harâbât)

9. Kaside:

"Uhde-i ser-rişte-i râz-ı nihânidir sözüm" (Harâbât)

10. Kaside:

"Bârekallah ey behişt-âbâd ve'y reşk-i cihâna" (Harâbât)

11. "Zihî Kâşâne-i izzetgâh-ı düsturi" (Harâbât)

12. "Merhâbâ ey hâzret-i sâhib-kırân-ı ma'nevi" (Harâbât)

5.138) SEYYİD Nesimi

1. Gazel:

"Çün beni bezm-i ezelde eyledi ol yâr mest" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Leyletü'l-kadrin sevâdı zülf-i pertâbındadır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Yârin vefâsı cümle vefâdır cefâ değil" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Dâim ene'l-Hakk söylerem Hakk'tan çü Mansûr olmuşam" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Düşmüş mu'inber sünbülün hurşid-i tâbân üstüne" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Teşnedir gönlüm nigârın la'l-i rûh-efzâsına" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Cemâlin fitnessi tuttu cihânı" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. Gazel:

"Gönlümün virânesinde gene-i pinhân olmuşam" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Gazel:

"Gerçi firâka düşmüşem ayn-ı visâl içindeyim" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. Gazel:

"Firkatin rengi nigârâ bağrımı kan eyledi"

5.139) Neşatî

1. Kaside:

"Bir mertebe olmakta füzûn-ı ziver-i âlem" (Harâbât)

5.140) Ali Şir NEVAÎ

1. Hamse'den:

"Ey yek ulu din ötüp rif'atinin" (Harabe)

2. Gazel:

"Görgende hüsnüngni zâr u mübtelâ boldum sanga" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Yârdan ayru göngül mülki durur sultânı yok" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Manga bir lahza vefâ eylemeding" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Kâgız üzre kâlemi füsûnkâr kılmading" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Heft Evrng'ten:

"Lillahi'l hamd kim yine ikbâl" (Harâbât)

7. İskendernâmeden:

"Köp itim tevârih okur sâri meyl" (Harâbât)

8. Terci-i Bend:

"Getir sâkî ol mey ki subh-ı elest" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. Müstezad:

"Ey hüsnünge zerrât-ı cihân içre tecelli" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. Müstezad:

"Dîn-i âfeti bir mugbeçe-i mâh-likâdır" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

11. Muhâmmes:

"Ah kim vallah min ol serv-i hıramândın cüdâ" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

12. Sâkînâme'den:

"Getür sakîyâ müjde ol câmdın" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.141) Nev'i

1. Kaside:

"Bir subh-dem ki s ur-ı g ule ebr-i nevbah ar" (Har ab at)

2. Kaside:

"Kasr-ı cennet mi bu y a b ağ-ı irem ya g l sit an" (Har ab at)

5.142) Nevin

Paris' te (Resimli M ntehab at-ı Edeb ye)

5.143) Nevres

1. Kaside:

"Olurdu deheni sırr-ı sevd a-yı v c ud" (Har ab at)

2. Kaside:

"Saldı aks-i  yine-i hulk-ı suret" (Har ab at)

5.144) BURSALI Nimet   elebi

1. Gazel:

"G lmedim  lemde asl  olmadım mesr r-ı h l" (G ldeste-i Őu ar )

5.145) NiŐ n 

1. Gazel:

"G rsem y z n  y z me n r u ziy  gel r" (T rk Edebiyatı N m neleri)

2. Gazel:

"Dil ü cân miskinüdürr turra-i anber-şikenin" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Yazmayıb dilberüme derd ü gamı yâre yazam" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Tâli'de devlet olmazsa hikmet ne fâide" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Kânı bir gonce-dehânın şevkiyle kân olmamış" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.146) Nizamî

1. Kaside:

"Vasfına ol cemâlin zikrettiğini budil" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel:

"Zülfünü bâd-ı sabâ debir de çek cân dökülür" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel:

"Şol dökülü açtı nergis-i mestin şerâb-ı nâz" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel:

"Gel arzına olsa muâriz acerb olmaz" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel:

"Var mıdır bir fitne kim ol çeşm-i hüner kim elîm" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Gazel:

"Beng-i seyhândur saçun düşmüş gül-i ten üstüne" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. Gazel:

"Ol serv-i gül-i âzâr ki çağında der dahi" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.147) Nûri Şeyda Bey

1. Nâzire:

"Ne çerh eyler teessür beng-i âh-ı âteşinimden" (Güldeste-i Şuârâ, Mâhşerü'n-Nefâis)

5.148) Oğlan Şeyh İbrahim AKSARAYÎ

1. Nefes:

"Hakkın feyzi bu âleme" (Bektaşî Nefesleri)

5.149) [ORTAÇ], Yusuf Ziyâ

1. Gecenin Hümamı: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Akından akına: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.150) Osman Şems

1. Mersiye: (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Derdimiz dildâre söylenmiş devâ söylenmemiş" (Nefâis-i Edebîye)

3. Gazel:

"Benim şu denli gönlüm çok belâdan artakalmıştır." (Nefâis-i Edebîye)

5.151) Ömer Seyfettin

1. Fecr: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Nişanlı: (Milli Edebiyâta Doğru)

3. Efes (Milli Edebiyata Doğru)

5.152 [ÖZSEVER], Hüseyin Siret

1. Ölümünden sonra: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse, Nafais-i Edebîye)

2. Gurbette: (Nefâis-i Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)

3. Gece Yarılarında: (Nefâis-i Edebîye, Edebîyat-ı Cedîde)

4. Gazel:

"Düşdüm zalâm içinde bu şeb: (Nefâis-i Edebîye)

5. Ölü Hayat: (Nefâis-i Edebîye)

6. Fazilet: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

7. Neva-yı Hicran: (Nefâis-i Edebîye, Edebiyat-ı Cedîde)

8. Marmara'ya Karşı. (Nefâis-i Edebîye, Resimli Muntehabâtı Edebîye)

5.153) Perişân BABA

1. Nefes:

"Aşkın katarında merd-i mücerred" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

"Subh u sam ey gönül çekelim gülbünün" (Bektaşî Nefesleri)

5.154) Pir Sultan ABDAL

1. Nefes:

"Uyur iken uyârdılar" (Bektaşî Nefesleri)

2. Nefes:

Bir nefesçik söyleyeyim" (Bektaşî Nefesleri)

3. Nefes:

"Hâzret-i Şâh'ın âvâzı" (Bektaşî Nefesleri)

4. Nefes:

"Hû diyelim gerçeklerin demine" (Bektaşî Nefesleri)

5. Nefes:

"Derdim çoktur hangisine yanayım" (Bektaşî Nefesleri)

6. Nefes:

"Mevlam çün yârattı Muhammed nûrun" (Bektaşî Nefesleri)

7. Nefes:

"Güzel aşık cevrimizi" (Bektaşî Nefesleri)

8. Nefes:

" Elifdir doksan bin kelâmın başı" (Bektaşî Nefesleri)

9. Nefes:

"Erenlerin ezkarına yoluna" (Bektaşî Nefesleri)

5.155) PRİZRENLİ, Ömer Lutfi Efendi

1. Na't:

"Oldum yine bir âşık-ı şeydâ-yı Muhammet tâ rûz-i ezelden" (Müstezat şeklinde" (Mâhfuzat-ı Edebîye)

5.156) Ragıb Paşa

1. Gazel:

"Muzaffer vakt-i fırsatta adûdan intikâm almaz" (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Seyr-i çeşm-i hiremen sâ mân-ı servettir bana" (Nefâis-i Edebîye)

3. Gazel:

"Harâbâtı görenler herbiri bir hâletin söyler" (Nefâis-i Edebîye)

4. Gazel:

"Uçurdum mürğ-i hâbı hasretinle çok zamânlardır" (Nefâis-i Edebîye)

5. Kahriyât'tan: (Nefâis-i Edebîye)

6. Gazel:

"Dest-i şû-yı âliş olup meyhânede geçtim ayağ" (Güldeste-i Şuârâ)

5.157) Rahmi Bey

1. Türkü:

"Akşam erdi yine sular karardı" (Güldeste-i Şuardı; Mâhşerü'n Nefais)

5.158) Râmi Paşa

1. Gazel:

" Hayâl-ı la'î-i nâbın câm-ı çeşm-i terde kalmıştır" (Nefâis-i Edebîye)

5.159) SÛFİYELİ Rasih

1. Mesnevi:

"Var idi Sûfiyemizde bir âdem"

5.160) Râsim Haşmet

1. İrade: (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Kızıma: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.161) RECAİZÂDE, Mâhmud Ekrem

1. Düşün: (Nefâis-i Edebîye)

2. Ferdâ-yı Tedfin: (Nefâis-i Edebîye)

3. Nijad Ekrem'den: (Mâhserü'n - Nefais, Nefâis-i Edebîye)

4. Yakacık'ta Bir Mezarlık Âlemi: (Nefâis-i Edebîye, Edebîyat-ı Cedîde)
5. Yâd Et : (Nefâis-i Edebîye Güldeste-i Şuârâ Müntehaba-ı Bedâyî-i Edebîye)
6. Pirâye : (Muntehâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
7. Tahassür : (Muntehabât-ı Sahâifi-i Nefîse)
8. Hilal-i Seher : (Muntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
9. Tefekkür : (Mâhrerü'n-Nefais, Nefâis-i Edebîye)
10. Şevk-i Muzlim : (Güldeste-i Şuârâ, Mâhrerü'n-Nefais, Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
11. Na't-ı Şerif : (Güldeste-i Şuârâ)
12. Margrit : (Resimli Âsâr-ı Nefîse)
13. Tehalüf-i Hissiyat : (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
14. Vecd : (Muntehabât-ı Bedâiyi-i Edebîye)
15. Bülbül : (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
16. Ulviyattan : (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
17. Tecelli : (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)
18. Lamartin'den "Bir sâbinin Hal-i sehvinde münacaatı": (Muntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

19. Hicrandan şikayet : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye, Edebîyat-ı Cedîde)

20. İki çocuk bırakacak hamile olduğu halde terk-i hayat eden genç bir kadın için pederi lisanından söylenmiştir. "Çıkan her nale kalb-i mübteladan" : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)

21. Tevhid : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)

22. Bir Kızcağız İçin : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)

23. Gazel :

"Ey şâm-ı garîb-edâ-yı sâkîn" : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)

24. Giry-e Hasret : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye)

25. Hasbihal : (Müntehabât-ı Bedâî-i Edebîye, Müntehabât-ı Cedîde)

26. Tasvir : (Gencine-i Belâğât)

5.162) Rehâî :

1. Müseddes

"Dilâ sanki kiyâh idim zemin-i gamda bittim ben" (Harâbât)

5.163) Reşid Paşa :

1. Gazel :

"Cism-i elfâza revânbağ-ı edâdır hâmem" (Hasabât)

5.164) Re'yi Çelebi :

1. Gazel :

"Eylemez gamze-i bidâdın dâd"(Güldeste-i Şuârâ)

5.165) Rif'ati Çelebi :

1. Gazel :

"Gördüğümce tal'at-i zîbâ-yı yâri her sabâh"(Güldeste-i Şuârâ)

5.166) BAĞDATLI Rûhi :

1. Terkib-i bend'den

"Lâle ol ki turda mertebe gibi edâ ali"(Nefâis-i Edebîye)

2. Terkib-i bend

"Sanman bizi kim şîre-i engûrla mestiz"(Harâbât, Güldeste-i Şuârâ, Harâbât)

5.167) Riyâzi :

1. Hezâr Beyit'ten

"Ey şems-i hidâyet-i mâhi"(Harâbât)

5.168) Derviş Rûhullah :

1. Nefes :

"Hakikat şehrinde ma'nâ bağında"(Behtaşi Nefesleri)

2. Nefes :

"Vahdet bâdesiyle mertiz ezelden"(Bektaşî Nefesleri)

3. Nefes :

"Çıkılmaz benlikle aşşü didaza"(Bektaşî Nefesleri)

4. Nefes :

"Niyaz ehlerindeniz zannetme zahid"(Bektaşî Nefesleri)

5.169) Sâbit :

1. Kaside:

"Gel ey gönül eyâ kim dil-keşûd-i çeşm-i şuhûd""(Harâbât)

5.170) Sâbit Numan

1. Terci-i Bend

"Ey türbe ey ârâmgeh-i ârif-i ekber"(Mâhfuzât-ı Edebîye)

5.171) Sabrî :

1. Kaside:

"Bu demde Yûsuf-i ikbâl devrân-ı hâr-ı fermâr"(Harâbât)

5.172) SABRİ Şakir

1. Kaside :

"Geçti kılıçtan fiten-i rûzigâr"(Nefâis-i Edebîye)

5.173) SA'DÍ-İ Cem

1. Kaside :

"Yağdı cân bezminde mücmir kâkül-i müşgîn dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

1. Gazel :

"Cân bülbülünün âhı budur her seher ey dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel ;

"Eğerçi yer yüzü harâmdır ey dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel :

"Benefşe hatlı gözün vebâle düşmüşdürür."(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel :

"Ruşen kılan cihânı bugün hüsn-i mâhidir"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel :

"Yüzüm sürsem dedim ol âsitâne"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

174) Sadullah Paşa :

On Dokuzuncu Asır (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye,Edebîyat-ı Cedîde, Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

5.175) SÂCID AĞAZÂDE Hızır

1. Gazel :

5.173) SA'DÎ-İ Cem

1. Kaside :

"Yağdı cân bezminde mücmir kâkûl-i müşgîn dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

1. Gazel :

"Cân bülbülünün âhı budur her seher ey dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Gazel ;

"Eğerçi yer yüzü harâmdır ey dost"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel :

"Benefşe hatlı gözün vebâle düşmüşdürür."(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Gazel :

"Ruşen kılan cihânı bugün hüsn-i mâhidir"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Gazel :

"Yüzüm sürsem dedim ol âsitâne"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

174) Sadullah Paşa :

On Dokuzuncu Asır (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Edebiyat-ı Cedîde, Resimli Müntehabât-ı Edebîye)

5.175) SÂCİD AĞAZÂDE Hızır

1. Gazel :

2. Gazel :

"Merdüm gilip cân mülkiga aşkıñ sening elçisi"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel :

"Ey arızı berg-i gül ü kâmet-i serv ü çemen"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.180) SELANIKLI Deli Şâir :

1. Gazel :

"Hayretfezâ derûnum bir mübhemât içinde"(Gencine-i Belâğât)

5.181) Seyf Sarâyî :

1. Bur Hasan İsfahânî'ye Nâzire :

"Kapılmaz hüsn-i mülkünde sanga teng bir kamer-manzar"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.182) SULTAN Selim-i Evvel :

1. Gazel :

"Muhâbbet şâhının bir bende-i fermâniyız cânâ"(Güldeste-i Şuârâ)

5.183) [SERDAROĞLU], Emin Bülent :

1. Kin :(Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise, Nefâis-i Edebîye, Resimli Araz-ı Nefise, Müntehabât-ı Cedîde, Edebiyat-ı Cedîde)

2. Hisarlara Karşı :(Nefâisi Edebîye, Edebiyat-ı Cedîde)

5.184) SERSEM Ali BABA :

2. Gazel :

"Merdüm gilip cân mülkiga aşkınğ sening elçisi"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Gazel :

"Ey arızı berg-i gül ü kâmet-i serv ü çemen"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.180) SELANIKLİ Deli Şâir :

1. Gazel :

"Hayretfezâ derûnum bir mübhemât içinde"(Gencine-i Belâğât)

5.181) Seyf Sarâyî :

1. Bur Hasan İsfahânî'ye Nâzire :

"Kapılmaz hüsn-i mülkünde sanga teng bir kamer-manzar"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.182) SULTAN Selim-i Evvel :

1. Gazel :

"Muhâbbet şâhının bir bende-i fermâniyiz cânâ"(Güldeste-i Şuârâ)

5.183) [SERDAROĞLU], Emin Bülent :

1. Kin :(Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise, Nefâis-i Edebîye, Resimli Araz-ı Nefise, Müntehabât-ı Cedîde, Edebîyat-ı Cedîde)

2. Hisarlara Karşı :(Nefâisi Edebîye, Edebîyat-ı Cedîde)

5.184) SERSEM Ali BABA :

1. Nefes :

"Gönül gitti elimden" (Bektâşi Nefesleri)

5.190) Süleymân Çelebî

1. Mevlid:(Nefâis-i Edebiyât-ı Numuleri Harâbât)

5.191) Süleyman Sâbit

1. Akşamlar: (Nefâis-i Edebîye)

5.192) SÜMBÜLZÂDE Vehbi

1. Lutfiye' den :

"Ey benim nûr-ı dü çeşmim elemim" (Harâbât)

2. Kaside :

"Sultan oldur ki ola âyet-i kübrâ-yı suhen" (Harâbât)

5.193) Sürûri Efendi

1. Şeyhül-İslâm Yahya Efendinin Gazelini Tahmis

"Âkil olmam taşrada gördükçe sultânım seni" (Gencine-i Belâğât)

2. Muhammes Târih:

"Kâhire ilmine gelmişti bir efrencü'l-ayn" (Harâbât)

5.194) DERVIŞ Şevket

1. Nefes:

"Hakikat kervâni geçti gidiyor.("Bektaşî Nefesleri)

1. Nefes :

"Gönül gitti elimden" (Bektâşi Nefesleri)

5.190) Süleymân Çelebi

1. Mevlid:(Nefâis-i Edebiyât-ı Numuleri Harâbât)

5.191) Süleyman Sâbit

1. Akşamlar: (Nefâis-i Edebîye)

5.192) SÜMBÜLZÂDE Vehbi

1. Lutfiye' den :

"Ey benim nûr-ı dü çeşmim elemim" (Harâbât)

2. Kaside :

"Sultan oldur ki ola âyet-i kübrâ-yı suhen" (Harâbât)

5.193) Sürûri Efendi

1. Şeyhül-İslâm Yahya Efendinin Gazelini Tahmis

"Âkil olmam taşrada gördükçe sultânım seni" (Gencine-i Belâğât)

2. Muhammes Târih:

"Kâhire ilmine gelmişti bir efrencü'l-ayn" (Harâbât)

5.194) DERVIŞ Şevket

1. Nefes:

"Hakikat kervâni geçti gidiyor.("Bektaşî Nefesleri)

5.195) ŞEYH Gâlib

1. Tardiyye:

"Ey mâh eyâ ki bu Şeb" (Nefâis-i Edebiye)

2. "Tecelli yahut teselli" ;

"Seher vatiydi çıktım." (Nefâis-i Edebiye)

3. Tardiyye:

"Bir Şâha esir olsun kim dil" (Nefâis-i Edebiye)

4. Hüsni AŞk' tan:

"Hamd ona ki kıldı halka rahmet" (Harâbât)

5. Sâkinâme:

"Sâki ver ol piyâle-i elmâsa fer ü tâb" (Harâbât)

6. Müseddes:

"Sanman bizi kim beste-dil-i nefsi gaviyyiz" (Harâbât)

7. Müseddes:

"Tedbîrini terk eyle takdir Hudâ'nındır." (Harâbât)

8. Müseddes:

"Küfr-i zülfün yâd eden mü' min müselmân olmasun." (Harâbât)

5.196) Őeyhi

1. Hüsrev-ü Őirin' den :

"Sipâs Şükr ü minnet evel ü âhir" (Harâbât)

2. Terci-i Benel:

"Yâ Rabbi bu cân-ı âşinâdır" (Harâbât, Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Tevhid:

"Nedir iki cihânda izzet ü câh" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Na' t:

"Ya hâteme'r- risâle yâ eşref'el -verâ" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

5. Kaside:

"Hurrem irdi bu kerâmetlü gün ey kân-ı kerem"(Türk Edebiyatı Nümûnleri)

6.Gazel:

"Kapudan özge bulunmadı çün penâh banâ" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

7.Gazel:

"Çok durur şehrinde ben kul düşmüşüm şâhâ garîb" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

8. Gazel:

"sâkiyâm cân-ı mürüvvet sun-i ki sağâr devridür" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

9.Gazel:

"Yine bâd-ı seheri hemdem-i cân olsa gerek" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

10. Gazel :

"Bahâr mevsimidir hemdem-i sabâ olalım" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

11. Gazel:

"Biş gün gönülden cânımı didâre isâr eyleyem" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

12. Gazel:

"Ne hâber verdi sabâ gülf-i perişân için" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

13." Der ahvâli menâfi ve tebâyi-i vücûd-ı insan

Etibbânın budur pend-ü kelâm" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

14. Harnâme' den:

"Bir eşek var idi zâif ü nizâr" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

5.197) Şeyhoğlu

1. Gazel:

"Gel beru zevk edelim koma bugünü yârına " (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

5.198) BURSALI Şeyh Sa' id

1. Gazel:

"Nûş edib bezm-i ezelde sagâr-ı şerrâr-ı aşk" (Göldeste-i şuarâ)

5.199) Şeyyâd Hamza

1. Kaside:

"Ecel dutmuş elinde bir ulu câm" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

2. Tevhid:

"Ne dürveş isteriz sâhib ne sultan" (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

3. "Arif nedir?" suâline Hüdhdüd' ün cevabı (Türk Edebiyatı Nümûnleri)

4. Âmedân-i Bülbül :(Türk Edebiyatı Nümûnleri)

5.200) Şinâsı

1. Münâcât: (Gencine-i Belâğât, Hadikatü'l-Üdebâ)
2. İlâhi: (Gencine-i Belâğât, Hadikatü'l-Üdebâ)
3. Büyük Reşid Paşa'ya Kaside (Hadikatü'l-Üdebâ)

5.201) Tâhir Çelebî

1. Gazel : (Bursalı Vahid'le müşterek)
"Yâr-ı hicr bekef oldum ki şitâbân görünür." (Güldeste-i Şuârâ)

5.202) Tahir'ul mevlevî

1. Hicre-i Hâcir: (Nefâis-i Edebîye)

5.203) [TANRIÖVER], Hamdullah Subhî

1. İstanbul:(Nefâis-i Edebîye)
2. Annemin Derdi:(Resimli Asâr-ı Nefise)

5.204) TARHAN, Abdülhak Hamid

1. Mersiye (Hoca Tahsin Efendiye): (Nefâis-i Edebîye, Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
2. Kürsi-i İstigrak:(Nefâis-i Edebîye, Mâhşerü'n-Nefais, Güldeste-i Şuârâ, Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)
3. Müseddes:

"Düşmende garaz rahne-i mihayı vatandır." (Müntehabât-ı Bedâyi Edebîye, Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

4.Külbe-i İhtiyak:(Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Nefâis-i Edebîye)

5.Tehlil:(Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)

6.Küçük Melek : (Müntehabât-ı Bedyi-i Edebîye)

7. Fatih-i Ziyâret: (Müntehabât-ı Bedyi-i Edebîye, Müntehabât-ı sahâif-i Nefâs-i Edebîye Resimli Asar-ı Nefise, Gencine-i Belâğât)

8. Dilber-i Nihân-Peyker:(Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye, Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

9. Ordu-yı Hümâyunda Bir Şâir: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye, Göldeste-i Şuârâ)

10-Kürsi-i İstiğrak: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefise)

11. Münacât: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

12. Bir Hüsnün Hüznü: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

13. Hicle Park' tan Geçerken: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

14.Sefile' den : (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

15. Bedia: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

16. Nakâfi: (Müntehabât-ı Bedâyî-i Edebîye)

17. Hediye-i sâl : (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
18. Bir gözleri Ahuya vuruldum: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
- 19 . Bir Rüyâdan Sonra: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
20. Nâzire-i Hasbinal: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
21. Makberden: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
22. Meleküttan Sâfiline Bir Nâzar: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
23. İbn-î Musadan: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye
Resimli Âsâr-ı Nefîse)
24. Bilmem Kimin için: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
25. Ölü'den: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse
Nefâis-i Edebîye)
26. Telakiler: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
27. Sardanapal'dan: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
28. Hicr-i Müteharrik: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
29. Bir visâl-i Baidül-ihimâl: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
30. Talim-i Edebiyât için ũstâd-ı Sâniye Tebrik ve Teşekkür:
(Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

31. Gâibe: (Müntehabât-ı Beday-ı Edebîye, Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
32. Bir Sâfilin Tesellisi : (Müntehabât-ı Beday-ı Edebîye, Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
33. Ziyâ Paşa' ya : (Müntehabât-ı Beday-ı Edebîye, Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
34. Bir Vaize Bir mavize: (Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse Nefâis-i Edebîye)
35. Bir şâirin Hezeyânı: (Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
36. Hürriyet Neşidesi: (Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
37. İkinci Neşidesi: (Müntahâbat-ı Sahâif-i Nefîse)
38. Tecelli Yahud Tesellisi:(Güldeste-i Şuârâ Müntehabât-ı Sahâifi Nefise)
39. Selim-i Evveli-Ziyâret:(Güldeste-i Şuârâ Müntehabât-ı Sahâifi Nefise)
40. Eşber' den: (Güldeste-i Şuârâ Müntehabât-ı Sahâifi Hefise)
41. Finten' den: (Nefis-i Edebiye.)
42. Sahra' dan(Tahattur): (Nefâisi Edebîye)
43. Sahra'dan (Beledi'nin Nedir Mûaşakası):(Nefâis-i Edebîye)
44. Parlaşla: (Nefâis-i Edebîye)

45. Hacle' den: (Nefâis-i Edebîye)

46. Makber' den: (Nefâis-i Edebîye)

47. Hacle-i Muzlim:(Nefâis-i Edebîye)

48. Bir İğbirâr: (Nefâis-i Edebîye)

49. "Nedir Ey" : (Nefâis-i Edebîye)

50.Müseddes :

"Mâhsûl-ı gazâ toğrağımız kân-ı keremdir." (Müntehabı Beday-i Edebîye)

51. Aya Hitab:

(ingilizceden Tercüme): (Müntehabât-ı Cedîde)

5.205) TEPEDELENLİZÂDE Kâmil

1. Mesken-i İtila: (Gencina-i Belegât, Müntehabât Beday-i Edebîye)

5.206) TEVFIK BEY

1. Gazel :

"Bezm-i aşkın biz elde câm-ı safâsın görmüşüz.": (Güldeste-i Şuârâ)

5.207) TEVFIK FİKRET

1. Köyün Mezarlığında : (Nefâis-i Edebîye)

2. Perde-i Teselli : (Nefâis-i Ebediye)

3. Hemşirem için : (Nefâis-i Ebediye)

4. Resim Kıta'sı :

"Kimseden ümid-i feyz etmem" (Nefâis-i Ebediye ,Üdeba-yı Cedîde)

5.Ferdâ : (Nefâis-i Edebîye, Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse,
Resimli Asâr-ı Nefîse)

6.Kılıç : (Nefâis-i Edebîye Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)

7.Nef'i : (Nefâis-i Edebîye)

8. Heykel-i Sa'y : (Nefâis-i Edebîye)

9.Aşiyân-ı Peder : (Nefâis-i Edebîye)

10.Hayâl-i Zâir : (Nefâis-i Edebîye)

11.Mâzi ve Ati : (Nefâis-i Edebîye)

12.Sis : (Nefâis-i Edebîye, Müntebât-ı Bedâiy-i Edebîye)

13.Heykel-i Giryân : (Nefâis-i Edebîye)

14.Firâk ve Telâki : (Nefâis-i Edebîye)

15.Balıkçılar : (Nefâis-i Edebîye)

16.Buda : (Nefâis-i Edebîye)

17.Çirkin : (Nefâis-i Edebîye)

- 18.Nedim : (Nefâis-i Edebîye)
- 19.Süs : (Nefâis-i Edebîye)
- 20.Dün Gece : (Nefâis-i Edebîye)
- 21.Asker Geçerken : (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
- 22.Hasanın Gazası : (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
23. Bir kız mektebi için : (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
24. Ramazan sadakası : (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
25. Sabâh ezanında : (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse,
Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
26. Ufuk ve Hilâl : (Müntahâbatı-ı Sahif-i Nefîse)
27. Bahâr-ı Terânedâr: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse)
28. Ah Ağlasam: (Müntehabât-ı Sahâif-i Nefîse,
Güldeste-i Şuârâ)
29. Dosan Beşe Doğru: (Resimli âsâr-ı Nesife)
30. Bir İçim Su: (Resimli Âsâr-ı Nefise)
31. Ziyâret:(Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
32. Nineme: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)

33. Yavrucuğa:(Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
34. Bahârda: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
35. Münâcât: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
36. Abdülhak Hâmid: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
37. Girge-i Matem: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
38. Güşefşân: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
39. Güzelsin: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
40. Hüsnün: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
41. Ah Bilsen Ne Âfet Olmuşsun: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
42. Buseçin:(Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
43. Bahâr: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
- 44."Şiir parçalarından": (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
- 45.Rücû: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)
46. Yazın: (Milli Edebiyâta doğru.)
47. Tevhid: (Müntehabât-ı Bedâyi-i Edebîye)

5.208)TÜRABÎ Ali BABA

1. Nefesi : Bektaşî Nefesleri
"Rû gerdân olanlar fânî cihânda"

2. Nefes:Bektâşî Nefesleri
"Şâh-ı merdânın kulları"

3. Nefes:
"Derd ü gevherini bulmağa"(Bektâş-î Nefesleri)

5.209) İlmî Çelebi

1. Gazel:
"Salma ey hâce nebât-ı uyûndan bahis hiç"(Güldeste-i Şuârâ)

5.210) [UNAR], Sâlih Sâim

1. Na't-ı Şerif:
"Ey bâis-i icâdı bu hâkin şu semânın"(Mâhfuzât-ı Edebiyye)

2. Kaside:
"Nûr aynım gel çırakçı hankâhından uyan"(Mâhfuzât-ı Edebiyye)

3. Na' t-ı Şerif:
"Ey matlâ-ı âfitâb-ı hilkat" (Mâhfuzât-ı Edebiyye)

5.211) ÜSKÜDARLI Sâfi

1.Gazel:
"Hicrân bucaklarında mürûr eyliyor ömrüm" (Gencine-i Belâğât)

5.212) BURSALI Vahid

1. Gazel :

"Yâr-i hecr bekef oldum ki şitâbân görünür"(Güldeste-i Şuârâ)

2. Hikâye:

"Var idi Bağdad' ta bir kâmrân" (Harâbât)

3. Şehrengiz' den:

"Sandâl-ı zib-i dâsitân-ı hayâl"(Harâbât)

5.213) DERVİŞ Vasfi MELÂMÎ

1. Nefes:

"Ben dost ilini gördüm yabana gider miyim?" (Bektaşî Nefesleri)

5.214)Vâsıf

1. Bir müseddesin Bir Parçası:

"Kim olur zür ile maksûduna rehâyab-ı zafer" (Nefâis-i Edebîye, Harâbât)

2. Terkib-i Bend:

"Ey nihâl-i semen-i hüsn-i hûrâmende-i nâz"(Harâbât)

3. Müseddes:

"Yâre mecbûr olan âşık olamaz bigayr"(Harâbât)

4. Muhammes:

"Yâredip Hakk beni bir rehber-i âgâha"(Harâbât)

5.215) Vecdî

1. Gazel:

"Eğer müstelzim-i ihsân ise feyzâd kâbildir." (Nefâis-i Edebiye)

2. Gazel :

"Kasdi cân almaktır ol zâlim eğer dâd etse de " (Nefâis-i Edebiye)

5.216) Veled Çelebî

1. Gazel:

"Şimdi yok bûda nâbûda gâm hurumda" (Güldeste-i Şuârâ)

5.217) Veli BABA

1. Nefes:

"Bir ulu şehirde dellallığım var" (Bektaşî Nefesleri)

5.218) Yahya BEY

1. Merisyeye:

"Meded meded bu cihânın yıkıldı bir yanı" (Nefaisi Edebiye)

2. Gülşen-i Envar' dan : (Harâbât)

"Şâh ki zühd ile ola kesreti"

3. Gülşen-i Raz' dan:

"Erinün aşkı olupdur aşkım"(Harâbât)

5.219) YAZICI ZÂDE Mehmed Efendi

1. Tevhid:

"Allah vahid Rabb-i Tealâ" (Türk Edbiyâtı Nümüneleri)

2. Kaside :

"Yine arz eyledi dilber yüzün kasr-ı celâliden" (Türk Edbiyâtı Nümüneleri)

5.220.Yeksânî

1.Nefes:

"İstemem âlemde gayri meyveyi" (Bektaşî Nefesleri)

5.221.YENİŞEHİRLİ Avnî

1. Gazel:

"Hirâmân ol ki nahl-i tûr-ı refât etti sansınlar" (Nefâis-i Edebîye)

2. Gazel:

"Yâre fâşet râzını amma zebânın duymasın" (Nefâis-i Edebîye)

3. Gazel:

"Dildâre değil bir dil-i şeydâ mütehayyir" (Nefâis-i Edebîye)

4. Tebriknâme:

"Görülse safha-i erteng-i çerh âyine-gün"(Mâhşerü' n- Nefais, Göldeste-i şuarâ)

5. Gazel:

"La' l-i nâzmi kim hiç addeder kitâb reşkinde" (Mâhşerü' n- Nefais, Göldeste-i şuarâ)

6. Der vasfı Hâzreti Mevlâna ve Ta' rif-i Kubbe-i Hadra: (Mâhşerü' n- Nefais Göldeste-i şuarâ)

7.Na't-ı Şerif:

"Hayâlinde tecelli berk urur çeşm-i temaşâdan" (Gencine-i Belâğât)

5.222.[YÖNTEM], Ali Cânib

1. Şarkın Ufukarı: (Milli Edebiyâta Doğru)

2.Kış Duası: (Milli Edebiyâta Doğru)

3. Eylül' ün Duası:(Milli Edebiyâta Doğru)

4. İstanbul' un Grubu: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.223.Yunus Emre

1.Münâcât:

"Yâ ilâhî ger suâl etsen bana" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

2. Nefes:

"Murâdima maksûduma ermezsem"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

3. Nefes:

"Benim ol aşkın bahârı diğerler hayrân bana"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

4. Nefes:

"Sen bu cihân mülkini kaftan kafa tuttun tut." (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5. Nefes:

"Dur derviş hâber sorayım sana"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

6. Nefes:

"Aşık oldum bende-i cânâneyim"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

7. İlâhi: Türk Edebiyatı Nümunleri

"Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu" (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

8. İlâhi:

"Aşkın aldı benden beni bana seni gerek seni"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

9. İlâhi:

"Bir ben değil seni seven cümle âlemdir seviç"(Türk Edebiyatı Nümûneleri)

10. İlâhi:

"Ben yürürüm yâne yâne " (Türk Edebiyatı Nümûneleri)

5.224.[YURDAKUL], Mehmed Emin

1. Şehid Yahud Orman' nın Börkû: (Milli Edebiyatâ Doğru)

2. Birak Beni Haykırayım: (Milli Edebiyatâ Doğru)

3. Nifak: (Milli Edebiyatâ Doğru)

4. Ey Türk Uyan: (Milli Edebiyatâ Doğru, Resimli Müntehabât-ı Edebiye)

5. Ordu' nun Duası' ndan: (Milli Edebiyâta Doğru, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)

6. Dicle Önünde' den: (Milli Edebiyâta Doğru)

7. Hastabakıcı Hanımlardan: (Milli Edebiyâta Doğru, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)

8. İsyân' dan: (Milli Edebiyâta Doğru, Resimli Muntehabât-ı Edebîye)

9. Petersburg' a : (Milli Edebiyâta Doğru)

10. Hz. Muhammed: (Güldeste-i şuârâ, Mâhşererü' n Nefais)

5.225. Yusuf Kâmil Paşa

1. Kaside:

"Bârekellah Şehi' n Şâh-ı Kaviyü' t tekbir" (Muntehabat-ı Mecmûâ-i Cevahiri' l-âsâr)

5.226. Zeyneb Hatun

"Keşf et nikâbını yer ü göğü münevver et" (Güldeste-i Şuârâ)

5.227. Ziyâ Gökâlp

1. Ala Geyik : (Milli Edebiyâta Doğru)

2. Hayat Yolunda: (Milli Edebiyâta Doğru)

3. Türke Göre Vazife: (Milli Edebiyâta Doğru)

5.228. Zâtî

1.Şem ü pervane' den :

"Meğer vâri idi bir nakkâş-ı kâmil" (Harâbât)

5.229. Ziya PAŞA

1. Zafernâme: (Nefaisi Edebîye)

2. Terci-i Bend Ma' lûm undan:

"Güller güler figanla geçer ömr-i andelîb"(Nefaisi Edebîye)

3.Terkib-i Bend' den:

"Allah'a sığın Şâhs-i halimin gazabından"(Nefaisi Edebîye)

4. Tevhid:

"Ey varlığı varı var eden var"(Nefaisi Edebîye)

5. Gazel :

"Serbedûş-ı gayretim bilmem game me' min miyim"(Güldeste-i Şuârâ)

6. Murassa Kaside:

"Şâh-ı devrân hâzret-i Abdü' l - âziz" (Harâbât)

11. Terci-i Bend:

"Bu kârgâh-ı sun' bir aceb dershânedir" (Harâbât)

12. Terki-i Bend:

"Sâkî getir kol bâdeyi kim mâye-i cândır" (Harâbât)

13. "Fuzûlî'e Tâklîd":

"Azmeyleyende bağa dün ol nahl-i pür gurûr" (Harâbât)

14. Müseddes:

"Âlem-i hayâü'l-hâ ne hikmet-nisândır." (Harâbât)

15. Kaside:

"Olan muhatab mazmûn-ı ya evveli'l - muhatab" (Harâbât)

16. Kaside:

"Sitanbûl şehri reşk-endâz-ı heft iklimi" (Harâbât)

17. Kaside:

"Ve dil ki ola hûdâr-ı medh-i ehl-i kerem" (Harâbât)

18. Kaside:

"Kâmil oldur ki ola mâhrem-i esrâr-ı kelâm" (Harâbât)

19. Kaside:

"Erdi eyyâm-ı bahâr oldu cihân reşk-i cinân" (Harâbât)

20. Culûsiye :

"Girdi bir şekl-i nizâma heyet-i rû-yı zemin" (Harâbât)

21. Kaside:

"Zemistân geldi hükm-i zemherir erdi cihân üzre" (Harâbât)

22. Kaside:

"Bir milletin olunca mukarrer saâdeti" (Harâbât)

SONUÇ

Yaptığımız araştırma ve incelemeler sonucunda 1860-1928 yılları arasında tertip edilmiş toplam 108 adet antoloji tesbit ettik.

Bu antolojilerden 80'ini ders kitabı olarak hazırlananlar ve içinde şiir bulunmayanlar teşkil etmektedir. İstatistik diliyle ifade edecek olursak; içinde şiir bulunmayan antolojiler ve ders kitabı olarak tertip edilen antolojiler genel toplamın % 68.60'ını, içinde şiir bulunanlar ise % 31.40'ını teşkil etmektedir. Ders kitabı olarak tertip edilen antolojilerin sayısı 12 ' dir. Bu da şiir antolojilerinin dışında kalan toplamın % 15' ine, genel toplamın ise % 11.11' ine tekâbülmektedir. Şiir antolojilerinden mısralar ve beyitlere ayrılanların sayısı 4' tür. Bu rakam da şiir antolojilerinin % 14.28' ine genel toplamın % 3.70' ine tekâbülmektedir. Halk Edebiyatı'na tahsis edilen 5 antoloji şiir antolojilerinin % 17.85'ini, genel toplamın % 4.62'sini teşkil etmektedir. Eski ve Yeni Türk Edebiyatı'na tahsis edilen 19 antoloji ise şiir antolojilerinin % 67.85'ini, genel toplamın % 17.59'unu meydana getirmektedir.

Yukarıda verdiğimiz istatistik bilgilerin okuyucuya müphem ve tahmini de olsa bir fikir verdiğini ümit ediyoruz. Şimdi tespit edebildiğimiz şiir antolojilerindeki belirgin özellikleri mücmel de olsa sıralamaya çalışacağız:

1. Müstakil şiir antolojilerinin en eskisi Güldeste-i Şuârâ (1287/1870), en yensi ise Türk Edebiyatı Nümûneleri (1926)' dir.

2. Halk Edebiyatı' na tahsis edilen şiir antolojileri ve Süleyman Şevket'in Güzel Yazılar'ı dışında bu dönemde tertip edilen antolojilerde halk şiirine yer verilmemiştir.

3. Bu dönemin ilk yıllarında tertip edilen antolojilerin muhteviyatı gözden geçirildiğinde ilk yıllarda çıkanların Divân Şiiri örneklerine daha fazla yer verdiklerini, müteâkip yıllarda tertip edilenlerde ise yenileşme ve değişme hamleleri yapan Türk şiiri'ne ait örneklerin arttığı görülmektedir. Bu da antoloji tertibinin tesâdüfi olmadığı, sosyal hadiselerin şiire aks eden değişikliklerinin antolojilerin tertip tarzlarına ve muhtevalarına da yansıdığını göstermektedir.

4.Kronolojik bir sıra takip edilerek tertip tarzları gözden geçirildiğinde ilk yıllarda çıkan Güldeste-i Şuârâ, Müntehabât-ı Mecmuâ-i Cevâhirü'l-Âsâr gibi şiir antolojilerinin ihtiva ettikleri metinler ve parça aralarında alınan parçalar ya da şâirleri hakkında üçlü, dörtlü, hatta beşli tamlamalar ve secili ifadelerle verilen bilgiler ister istemez şuârâ tezkirelerini hatırlatır. Daha sonraki yıllarda düzenlenen antolojilerden yalnızca Mahfûzât-ı Edebiye'de bu duruma rastlanmaktadır.Bu eserde inceleme kısmında belirttiğimiz gibi bir mevlevî neşvesi ile hazırlanmıştır.Diğer antolojilerden sadece Muasır Şâirlerimiz (1311/1895) ve Millî Edebiyata Doğru (1918) biyografik bilgi içermektedir. Ancak bunlarda kullanılan ifade tarzı daha yeni, cümleler daha düzgün ve kısadır.

5. Türkiye dışındaki Türk Edebiyatı'na yalnızca Türk Edebiyatı Nümûneleri'nde yer verilmiştir. Burada yer alan metinler de çağdaş Türk dünyası'nda verilen edebi eserlerden değil Divân Edebiyatı döneminde verilen eserlerden seçilerek alınmıştır.

6. Bu devirde tertip edilen antolojilerde sadece birinci derecede şâirlerin şiirlerine yer verilmekle yetinilmemiş Makbule Leman, Gündoğdu, Mihrü'n-nisâ, Nevîn gibi ismi ve eserleri bugüne ulaşmamış şâirlerin şiirlerine de yer verilmiştir.

7. İsmi eserleri unutulmuş şâirlerin yanısıra şâirliği unutulmuş ya da başka bir özelliği ile temâyüz etmiş Ömer Seyfettin gibi şahısların şiirlerine de yer verilmiştir.

8. Bununla beraber beşinci bölümde verdiğimiz listeden de anlaşılacağı gibi ikinci, üçüncü derecede şâirlerin şiirlerine yer verilmişse bu durum az sayıdaki antoloji için geçerlidir. Antolojilerin ekseriyeti incelediğimiz devrin ya da Divân Edebiyatı'nın büyük şâirlerinin şiirlerine tahsis edilmiştir.

KAYNAKLAR

- 1.CANPOLAT, Mustafa, Mecmuatü'n-Nezâir, TDK yay., Ankara, 1982.
- 2.ELÇİN, Şükrü, "Cönkler ve Mecmualar Üzerine", Türk Yurdu Mecmuası, nr. 278-8, Kasım 1959, s. 22-23.
- 3.GÖKYAY, Orhan Şaik, "Cönkler üzerine", Eski, Yeni ve Ötesi, İletişim yay., İstanbul, 1995, s. 73-148.
- 4.İŞİK, İhsan, Yazarlar Sözlüğü, Risale yay., İstanbul, 1990, 523 s.
- 5.İPEKTEN, Ş. Haluk, Şuârâ Tezkireleri, A.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi yay., Erzurum, 1992.
- 6.ÖZKIRIMLI, Atilla, "Münşeât", Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem yay., c.3, s. 427.
- 7.POLAT, Nazım H., Şahabettin Süleyman, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara, 1982, s.153-154.
- 8.WIESE, Benno Von, Die Deutsche Lyrik, August Basel Verlag, Düsseldorf, 1962, 510 s.
- 9.WIESE, Benno Von, Die Deutsche Novelle, August Basel Verlag, Düsseldorf, 1964, 488 s.
- 10.YALTKAYA, M. Şerafettin, Muallakat Yedi Askı, M.E.B. yay., İstanbul, 1989, s. 1-7.

ÖZGEÇMİŞ

Elinizdeki tezin hazırlayıcısı olan Ömer Selim 29.03.1973 tarihinde Trabzon'un Yomra İlçesi'nde doğdu. İlk öğrenimini Yomra'da, Orta öğrenimini parasız yatılı olarak Giresun Atatürk Lisesi'nde tamamladı. 1989 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1993 yılında mezun oldu.

Halen Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yeni Türk Edebiyatı araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

